

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om underhållsstöd och vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om underhållsstöd, där det föreskrivs om underhållsstöd som verkställs av Folkpensionsanstalten och om åtgärder i anslutning till det för att driva in underhållsbidrag. Lagen om underhållsstöd ersätter den gällande lagen om underhållstrygghet. Om kommunernas uppgifter i anslutning till fastställande av underhållsbidrag ska föreskrivas i socialvårdslagen.

Innehållet i lagen om underhållsstöd motsvarar till stor del lagen om underhållstrygghet. De viktigaste ändringarna föranleds av att verkställaren ändras från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Ansvar för finansieringen av underhållsstödet överförs på staten. I lagen om underhållsstöd föreskrivs också om Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter som gäller underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag.

Det föreslås att lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna från 1966 upphävs och ersätts med en ny lag. De underhållsbidrag, ersättningar och underhållsstöd som avses i lagen höjs varje år i en-

lighet med förändringen i levnadskostnadsindex. Således slopas den nuvarande förhöjningströskeln på 5 procent. Indexförhöjningen ska till skillnad från nuläget också gälla nya avtal eller beslut om underhållsbidrag som gjorts efter föregående förhöjning.

Det föreslås att barns rätt till underhållsstöd avgörs enligt lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet i stället för lagen om hemkommun. I propositionen föreslås dessutom att lagen om utkomstskydd för arbetslösa, folkpensionslagen, lagen om införande av lagen om pension för företagare och lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så att barnförhöjningar enligt dem betalas direkt till Folkpensionsanstalten för den tid då den betalar underhållsstöd till barnet på grund av försummelse att betala underhållsbidrag.

Lagarna avses träda i kraft den 1 april 2009. Verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag överförs enligt förslaget till Folkpensionsanstalten nämnda dag.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning.....	4
2. Nuläge	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
2.1.1 Lagen om underhållstrygghet.....	4
2.1.2 Lagen om underhåll för barn	8
2.1.3 Lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna.....	9
2.1.4 Utsökningsbalken.....	10
2.1.5 Lagen om en kommun- och service strukturreform.....	10
2.1.6 Lagen om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållstrygghet	12
2.2 Lagstiftningen i utlandet och i EU	12
2.2.1 Organiseringen av underhållsstödet i andra nordiska länder.....	12
2.2.2 Internationell indrivning av underhållsbidrag	12
2.3 Bedömning av nuläget	14
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	15
3.1 Målsättning	15
3.2 De viktigaste förslagen.....	15
3.2.1 Förslag som gäller underhållsstöd.....	15
Ändringar i innehållet.....	15
Personalens ställning.....	15
Tidtabell för överföringen	16
3.2.2 Förslag som gäller socialvårdslagen.....	17
3.2.3 Förslag som gäller indexlagen	17
3.2.4 Förslag som gäller vissa andra lagar.....	17
4. Propositionens konsekvenser	18
4.1 Ekonomiska konsekvenser	18
4.2 Konsekvenser för myndigheterna och tillvägagångssätten	19
4.3 Samhälleliga konsekvenser.....	19
4.3.1 Personalens ställning	19
4.3.2 Konsekvenser för medborgarna	20
5. Beredningen av propositionen	20
5.1 Beredningsskeden.....	20
5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats	21
6. Samband med andra propositioner	22
DETALJMOTIVERING.....	22
1. Lagförslag.....	22
1.1 Lag om underhållsstöd	22

1.2	Lag om ändring av socialvårdslagen.....	41
1.3	Lag om ändring av lagen om underhåll för barn	41
1.4	Lag om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna.....	42
1.5	Lag om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet	43
1.6	Lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, folkpensionslagen, lagen om införande av lagen om pension för företagare och lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare	43
2.	Ikraftträdande	43
LAGFÖRSLAGEN.....		45
	Lag om underhållsstöd.....	45
	Lag om ändring av socialvårdslagen	56
	Lag om ändring av lagen om underhåll för barn	57
	Lag om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna	58
	Lag om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet.....	60
	Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	61
	Lag om ändring av folkpensionslagen	62
	Lag om ändring av lagen om införande av lagen om pension för företagare	63
	Lag om ändring av lagen om införande av lagen om pension för lantbruksfö- retagare	64
BILAGOR		65
PARALLELLTEXTER.....		65
	Lag om ändring av socialvårdslagen	65
	Lag om ändring av lagen om underhåll för barn	67
	Lag om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet.....	69
	Lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.....	70
	Lag om ändring av folkpensionslagen	71
	Lag om ändring av lagen om införande av lagen om pension för företagare	72
	Lag om ändring av lagen om införande av lagen om pension för lantbruksfö- retagare	73

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

I enlighet med lagen om en kommun- och servicestrukturreform (169/2007), nedan även *ramlagen*, och regeringens proposition med förslag till den (RP 155/2006) överförs uppgifterna i anslutning till verkställigheten av underhållsstöd från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Bestämmelser om överföringen av uppgifterna från kommunerna till staten ingår i 8 § i nämnda lag, enligt vilken staten övertar ordnandet och finansieringen av de uppgifter som föreskrivs i lagen om underhållstrygghet (671/1998), dock inte åtgärderna för fastställande av underhållsskyldighet. Till Folkpensionsanstalten överförs således bl.a. de uppgifter som gäller beviljande och utbetalning av underhållsstöd samt indrivning av underhållsbidrag. Enligt 8 § är avsikten att uppgifterna ska överföras senast den 1 januari 2009.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 2 november 2006 en arbetsgrupp som ska bereda överföringen av verkställigheten av underhållsstödet och de ändringar i lagstiftningen som detta förutsätter. I arbetsgruppens uppgifter ingår också att utreda de förvaltnings- och verkställighetskostnader som föranleds av överföringen samt hur finansieringsansvaret ska fördelas. Dessutom ska arbetsgruppen utreda hur förändringen inverkar på personalens ställning. Arbetsgruppen består av företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten, Helsingfors och Träskända städer, Finlands Kommunförbund, justitieministeriet samt inrikesministeriet. Arbetsgruppen har hört flera sakkunniga.

Mandatiden för nämnda arbetsgrupp för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA går ut i slutet av 2008. Arbetsgruppen har beslutat att föreslå att det stiftas en helt ny lag om underhållsstöd och att flera lagar som har samband med den ändras. Denna proposition med förslag till lag om underhållsstöd och vissa lagar som har samband med den baserar sig på arbetsgruppens förslag och utlåtandena med respons på det. Arbetsgruppen har konstaterat att den tidpunkt för överföringen av anges i *ramlagen*

av praktiska skäl är omöjlig när det gäller verkställigheten av underhållsstödet och har av denna orsak beslutat att föreslå den 1 april 2009 som tidpunkt för överföringen.

2. Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagen om underhållstrygghet

Lagen om underhållstrygghet trädde i kraft vid ingången av 1999 och i den föreskrivs om underhållsstöd som betalas till barn av kommunens medel och om åtgärder i anslutning till det för indrivning av underhållsbidrag. Där föreskrivs dessutom om rätt för det organ som ansvarar för socialvården i kommunen att vidta åtgärder för fastställande och ändring av underhållsbidrag.

Lagen om underhållstrygghet kompletterar skyddet för barns underhåll i situationer där ett barn inte får underhåll från bägge föräldrarna. Då lagen om underhåll för barn (704/1975), nedan *underhållsbidragslagen*, föreskriver att bägge föräldrarna svarar för barns underhåll, garanterar lagen om underhållstrygghet rätt till underhållsstöd som betalas av allmänna medel även för sådana barn som inte har någon juridisk far. Lagen om underhållstrygghet ger barnet rätt till underhållsstöd som kommunen betalar även när den underhållsskyldige har försummat att betala det fastställda underhållsbidraget.

Uppgifterna enligt lagen om underhållstrygghet sköts i regel av det kollegiala organ i barnets hemkommun som avses i 6 § i socialvårdslagen (710/1982), nedan *organet*.

Systemet med underhållstrygghet omfattar barn under 18 år som är bosatta i Finland. Bosättning i Finland och barnets hemkommun bestäms enligt lagen om hemkommun (201/1994). Bestämmelser om förutsättningarna för betalning av underhållsstöd ingår i 5 § i lagen om underhållstrygghet.

Underhållsstöd betalas till barn på ansökan om

1) den underhållsskyldige har försummat att betala underhållsbidrag,

2) faderskapet beträffande barn utom äktenskap inte har fastställts genom laga kraft vunnet beslut,

3) underhållsbidraget inte har kunnat fastställas samtidigt med fastställandet av faderskapet, likväl under högst sex månader från det att faderskapet genom laga kraft vunnet beslut har fastställts, om inte talan om fastställande av underhållsskyldighet anhängiggjorts inom nämnda tid,

4) underhållsskyldigheten har avgjorts genom verkställbart avtal, beslut eller dom, men utbetalning av underhållsbidraget på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga inte har fastställts, eller om underhållsbidragets belopp av nämnda orsak fastställs till ett mindre belopp än beloppet av fullt underhållsstöd, eller

5) adoptant ensam adopterat ett barn och barnet inte är barn eller adoptivbarn till adoptantens make eller barn till någon som adoptanten lever med under äktenskapsliknande förhållanden.

Underhållsstöd betalas dock enligt 6 § inte om 1) barnet bor hos den underhållsskyldige, 2) den underhållsskyldige är död, eller 3) barnet förmår försörja sig självt. Underhållsstöd betalas inte för de månader, under vilka barnet på kommunens bekostnad vårdas i institutions- eller familjevård.

År 2008 är underhållsstödets fulla belopp för ett barn 129,91 euro per månad. När grunden för beviljande av underhållsstöd är att underhållsbidraget på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga har fastställts till ett mindre belopp än beloppet av underhållsstöd, betalas stödet såsom skillnaden mellan ovan nämnda underhållsstödbelopp och det fastställda underhållsbidraget.

Underhållsstöd kan sökas av barnets vårdnadshavare eller en intressebevakare som förordnats för barnet. Även någon annan som har den faktiska vården om barnet har rätt att ansöka om stöd. Ansökan kan också göras av barnet, om detta har fyllt 15 år och bor självständigt. Med anledning av ansökan som gjorts av en annan person än vårdnadshavaren ska vårdnadshavaren höras. När underhållsstöd söks på grundval av att betalningen underhållsbidrag försumrats ska kommunens organ utan dröjsmål delge den under-

hållsskyldige ansökningen och bereda honom tillfälle att avge en förklaring. Om den underhållsskyldiges vistelseort inte har kunnat klarläggas, kan organet bevilja underhållsstöd också utan att höra den underhållsskyldige.

Om det inträffar förändring i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstödet, ska organet kontrollera om förutsättningarna för betalning av underhållsstöd fortfarande föreligger och vid behov besluta att utbetalningen av stödet ska upphöra eller fastställa dess belopp på nytt. Underhållsstöd betalas till den dag då barnet fyller 18 år.

Enligt statistiken Underhåll och vårdnad av barn som upprätthålls av Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården Stakes omfattades i slutet av 2006 nästan 98 600 barn av underhållsstöd. Antalet barn som får underhållsstöd började minska 2000 och minskningen fortsatte. Jämfört med föregående år minskade antalet barn som får underhållsstöd med 4 procent. Sammanlagt betalades 136,1 miljoner euro i underhållsstöd.

Betalning av underhållsstöd inverkar inte på den underhållsskyldiges plikt att betala underhållsbidrag till fullt belopp. Betalas underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, övergår rätten till underhållsbidrag på organet till den del bidraget motsvarar det betalda underhållsstödet. Barnet har rätt att få den del av underhållsbidraget som överstiger denna regressfordran.

Kommunens indrivningsrätt omfattar dock mera än enbart indrivning av underhållsstödets regressfordran. Sedan organet har beslutat om betalning av underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, är organet berättigat att driva in alla obetalda underhållsbidrag hos den underhållsskyldige, inklusive dröjsmålsränta uträknad enligt underhållsbidragslagen (16 b § i nämnda lag). Organets rätt att driva in underhållsbidrag fortbestår så länge kommunen har en regressfordran som kan drivas in, eller om det gäller utmätning av lön, tills villkoren i 4 kap. 57 § 3 mom. i utsökningsbalken (705/2007) har uppfyllts. Den underhållsskyldige, som har fått kännedom om att underhållsstöd har beviljats, kan under den tid rätten att driva in underhållsbidrag tillkommer organet uppfylla

sin betalningsskyldighet endast genom att betala underhållsbidragsposterna till organet.

När olika kommuners organ betalt underhållsstöd för skilda tidsperioder, har det organ som senast beviljat underhållsstöd rätt att driva in alla obetalda underhållsbidragsposter.

Kommunens regressfordran ska enligt 16 § i lagen om underhållstrygghet drivas in hos den underhållsskyldige inom fem år från början av året efter det år, under vilket underhållsstödet har betalats. I annat fall går rätten att få betalning förlorad. Även efter detta får en regressfordran drivas in ur egendom som ställts som pant för den. Om den underhållsskyldige har försatts i konkurs, utmätning har verkställts för indrivning av fordran eller om denna har bevakats vid offentlig stämning inom nämnda fem år, kan regressfordran drivas in ur de medel som utmätts eller ur de medel ur vilka de vid den offentliga stämningen uppgivna fordringarna ska betalas.

Betalar inte den underhållsskyldige inom en rimlig frist som organet stället, till detta de underhållsbidragsposter som förfallit till betalning och är obetalda innan ansökan om underhållsstöd gjordes, eller ställer han eller hon inte godtagbar säkerhet för betalningen av dem, eller börjar han eller hon inte frivilligt i tillräcklig grad betala underhållsbidrag, ska organet utan dröjsmål vidta åtgärder för att driva in underhållsbidragsposterna genom utsökning. Åtgärder behöver dock inte vidtas om det är uppenbart att indrivningen blir resultatlös.

Av de medel som den underhållsskyldige frivilligt betalt eller som influtit genom utsökning under den tid som underhållsbidrag drivits in hos den underhållsskyldige, betalas först underhållsbidrag till mottagaren av underhållsbidraget till den del det överstiger det betalda underhållsstödet inklusive dröjsmålsränta på detta underhållsbidrag. Resten av de influtna medlen används för att ersätta kommunens regressfordran. Betalningar som den betalningsskyldige gjort senare eller medel som genom utsökning drivits in hos den betalningsskyldige används till en regressfordran för det första kalenderår som indrivningen kan gälla. Anvisandet och fördelningen mellan kommunerna sköts av den kommuns organ som senast beviljat underhållsstöd. Or-

ganet har rätt att från det belopp som redovisas till de övriga kommunerna dra av ett arvode som bestäms genom förordning.

År 2006 indrevs hos de underhållsskyldiga sammanlagt ungefär 68 miljoner euro, varav ungefär 60 miljoner euro betalades som ersättning för underhållsstöd till kommunerna och ungefär 8 miljoner euro redovisades som underhållsbidrag till barn. Antalet underhållsskyldiga med en underhållsbidragsskuld som var föremål för kommunens indrivning uppgick i slutet av 2006 till nästan 70 000. Av dem var ungefär 51 000 underhållsskyldiga som skulle betala underhållsbidrag som förföll till betalning varje månad och ungefär 19 000 underhållsskyldiga som skulle betala endast en slutskuld. Antalet underhållsskyldiga har minskat de senaste åren. År 2005 sjönk antalet underhållsskyldiga med en fjärdedel jämfört med året innan, då övergångstiden för bestämmelserna om fem års preskriptionstid för underhållsbidragsskulder gick ut och de trädde i kraft fullt ut. År 2006 upphörde underhållsskyldigheten för 3 184 underhållsskyldiga i och med att fordringarna preskriberades.

Under årens lopp har den samlade underhållsbidragsskuld som kommunerna ska driva in hos de underhållsskyldiga växt till totalt ungefär 258 miljoner euro. Härav uppgick den underhållsstödsskuld som skulle redovisas till kommunerna till ungefär 235 miljoner euro och de underhållsbidrag som skulle redovisas till barnen till nästan 23 miljoner euro. År 2006 preskriberades underhållsskuldfordringar på ungefär 21 miljoner euro, varav 18,7 miljoner euro var kommunernas fordringar och 2,2 miljoner euro barnens fordringar.

Kommunens regressfordran drivs inte in till den del försummelsen att betala underhållsbidrag har föranletts av den underhållsskyldiges insolvens. Beslut om att regressfordran inte ska drivas in fattas av organet på ansökan av den underhållsskyldige eller på eget initiativ. År 2006 ansökte 10 379 underhållsskyldiga om befrielse från underhållsstödsskuld. Varje år har över 90 procent av ansökningarna godkänts helt eller delvis. År 2006 godkändes ansökningar om befrielse som gällde drygt 18 miljoner euro.

Har underhållsstöd betalats utan grund eller

till ett för stort belopp eller om den som lyft stödet har tagit emot underhållsbidrag direkt från den underhållsskyldige under samma tid för vilken underhållsstöd har betalats, återkrävs det betalda underhållsstödet av den som lyft stödet (21 § i lagen om underhållstrygghet). Ett återkrav kan helt eller delvis lämnas därhän om återkravet med beaktande av förhållandena för den person som lyft stödet är oskäligt och den grundlösa betalningen inte beror på ett svikligt förfarande hos den som lyft stödet eller hos dennes företrädare, eller det utan grund betalda beloppet är ringa. Organet fattar beslut om att återkravet lämnas därhän på ansökan av den som lyft stödet eller på eget initiativ.

År 2006 fattades sammanlagt 1 700 beslut om återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund. Det totala beloppet underhållsstöd som enligt besluten skulle återkrävas uppgick till ungefär 0,6 miljoner euro. Under året kunde ungefär 0,3 miljoner euro återkrävas.

Saknar ett barn eller löper barnet fara att bli utan underhåll, och någondera av barnets föräldrars skyldighet att betala underhåll inte har fastställts eller om det fastställda underhållsbidraget är otillräckligt för barnets underhåll, har organet enligt 24 § rätt att för barnets räkning föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller höjning av dess belopp. Betalas underhållsstöd till barnet har organet rätt att föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller höjning av underhållsbidragets belopp, även om barnet inte saknar eller löper fara att bli utan underhåll. Betalas underhållsstöd till barnet har organet rätt att föra talan även om nedsättning av underhållsbidragets belopp.

I lagen om underhållstrygghet bestäms dessutom skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan (26 §). Den som lyfter underhållsstödet samt barnets vårdnadshavare och förmyndare är skyldiga att till organet lämna uppgifter och utredningar som behövs för inrättningen av underhållsbidrag hos den underhållsskyldige. Den som lyft underhållsstöd ska omedelbart underrätta organet om förändringar i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstöd. Den underhållsskyldige ska när organet så bestämmer inom en utsatt tid lämna utredning

om sin vistelseort och arbetsplats, sina inkomster och tillgångar samt övriga omständigheter som inverkar på betalningsförmågan.

I lagen om underhållstrygghet föreskrivs också om Folkpensionsanstaltens rätt till uppgifter i vissa situationer som gäller samordning av sociala trygghetsförmåner och som grundar sig på EG-rätten. Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna har på begäran och utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att av det kommunala organet få de uppgifter som hänför sig till utbetalandet av underhållsstöd och som är nödvändiga med tanke på den samordning av förmåner som avses i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, nedan *förordningen om social trygghet*. Bestämmelsen fogades till lagen om underhållstrygghet i början av 2005 tillsammans med andra bestämmelser om verkställighet och finansiering av underhållsstöd i situationer enligt förordningen om social trygghet (lagen om ändring av lagen om underhållstrygghet 986/2004). Verkställigheten av underhållsstödet ankommer i dessa situationer på Helsingfors stad med stöd av ett uppdragsavtal som ingåtts i enlighet med vad som föreskrivs i 3 § 3–5 mom. i lagen om underhållstrygghet. Det är då fråga om situationer där barnet med stöd av förordningen om social trygghet har rätt till underhållsstöd som betalas från Finland fast barnet inte har hemkommun i Finland. I Finland fungerar Folkpensionsanstalten som den centralmyndighet enligt förordningen om social trygghet som ansvarar för samordningen av förmåner.

Sökande av ändring i ärenden som gäller underhållsstöd bygger genom en hänvisning på 45 och 46 § i socialvårdslagen. I ett beslut som fattats av en tjänsteinnehavare som är underställd organet får ändring inte sökas genom besvär, utan det ska hänskjutas till organet enligt 6 § i socialvårdslagen. I enlighet med 46 § i socialvårdslagen söks ändring i beslut som fattats av organet genom besvär hos förvaltningsdomstolen inom 30 dagar efter delfäendet. Besvären kan inom denna tid även inlämnas till organet, som ska sända

dem vidare till förvaltningsdomstolen.

Om straff för gäldenärsbrott som begåtts för undgående av betalning av underhållsbidrag bestäms i 39 kap. 1–6 § i strafflagen. På motsvarande sätt kan man dömas till böter för underhållspliktsförseelse. Syftet med kriminaliseringen är att effektivisera fullgörandet av skyldigheten att lämna uppgifter för den som lyfter underhållsstödet samt barnets vårdnadshavare och förmyndare. I samband med försummelse av anmälningsskyldigheten eller oberättigat lyftande av underhållsstöd bedöms gärningarna t.ex. enligt strafflagens bestämmelser om bedrägeri och förskingring.

I lagen om underhållstrygghet föreskrivs dessutom om förbud mot utmätning och överföring av underhållsstöd samt om möjligheten att avvika från lagen om underhållstrygghet med stöd av ett internationellt avtal som är bindande för Finland. Närmare bestämmelser om verkställigheten av lagen har utfärdats genom förordningen om underhållstrygghet (672/1998).

2.1.2 Lagen om underhåll för barn

I ovan nämnda underhållsbidragslag föreskrivs om det privaträttsliga underhållsansvaret för barn. Enligt 1 och 2 § äger barn rätt till tillräckligt underhåll, som föräldrarna svarar för efter sin förmåga. Vid bedömandet av föräldrarnas förmåga att underhålla barnet beaktas deras ålder, arbetsförmåga och möjligheter att delta i förvärsarbete, beloppet av till buds stående medel samt deras övriga på lag grundade underhållsansvar. Vid bedömande av omfattningen av föräldrarnas underhållsansvar beaktas även barnets förmåga och möjligheter att självt svara för sitt underhåll. Enligt huvudregeln upphör barns rätt att erhålla underhåll av föräldrarna när barnet fyller 18 år. Enligt 3 § 2 mom. i underhållsbidragslagen svarar föräldrarna för kostnaderna för barnets utbildning även efter detta, om detta provas skäligt.

Sörjer förälder inte på annat sätt för barnets underhåll eller bor barnet inte varaktigt tillsammans med föräldern, kan det enligt 4 § fastställas att underhållsbidrag ska betalas till barnet. Underhållsbidragets belopp och sättet för dess erläggande fastställs genom avtal el-

ler dom. Avtalet fastställs av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen i hemkommunen för barnets företrädare. År 2006 fastställdes inalles 33 573 avtal om underhållsbidrag i kommunerna. Fastställande av underhållsbidraget genom dom kommer i fråga som alternativ till avtalsförfarande alltid när man inte kommer överens om betalning av underhållsbidrag och dess belopp. Talan om underhållsbidrag för barn kan enligt 13 § i underhållsbidragslagen föras av barnets företrädare enligt 5 § 1 mom., barnatillsyningsmannen i samband med talan om fastställande av faderskap och kommunens organ under de förutsättningar som anges i lagen om underhållstrygghet. Om barnets förälder försummar att betala underhållsbidrag som fastställts genom avtal eller dom, kan det indrivnas genom utsökning.

Justitieministeriet har 2007 publicerat en anvisning för bedömning av storleken på underhållsbidrag till barn (Justitieministeriets publikation 2:2007). Anvisningen har beretts i en arbetsgrupp där även social- och hälsovårdsministeriet var representerat. Syftet med anvisningen är att förenhetliga de kommunala socialmyndigheternas arbetsrutiner när de vägleder föräldrarna att göra en korrekt beräkning av underhållsbidragets storlek och bedömer om ett avtal som föräldrarna har ingått kan fastställas med stöd av 8 § 2 mom. i underhållsbidragslagen. Trots att anvisningen inte är bindande, används den som hjälp även i domstolarna.

Underhållsbidragslagens bestämmelser om indrivning reviderades samtidigt med lagen om underhållstrygghet genom en lagändring som trädde i kraft vid ingången av 1999 (673/1998). Syftet med reformen var att effektivisera indrivningen uttryckligen i det skede när barnet eller den unga fortfarande behöver underhållsbidrag. I samband med reformen fogades till underhållsbidragslagen bestämmelser om dröjsmålsränta (16 b §) som en slags motvikt till den femåriga preskriptionstiden för underhållsbidrag (16 c § i underhållsbidragslagen, 16 § i lagen om underhållstrygghet). Genom dröjsmålsräntan på underhållsbidrag ville man förhindra eventuella ekonomiska förluster som skulle åsamkas underhållsstödtagaren till följd av preskribering av underhållsbidragsskulden. I

samband med riksdagsbehandlingen konstaterade lagutskottet (LaUB 4/1998) att dröjsmålsräntan bidrar till att underhållsbidraget faktiskt betalas och försvinner inte även om en räntelöpande räkning betalas.

Enligt underhållsbidragslagen beräknas dröjsmålsräntan på underhållsbidrag som betalas månatligen per kalenderår på ett belopp som erhålls då beloppen av de underhållsbidrag som är obetalda den sista dagen i respektive månad räknas ihop och detta belopp delas med antalet sådana kalendermånader då underhållsbidrag varit obetalda på månadens sista dag. Dröjsmålsräntan räknas på basis av dessa kalendermånader. När dröjsmålsräntan beräknas ska endast fulla kalendermånader beaktas. Om ett underhållsbidrag betalas före utgången av den månad under vilken det har förfallit ska ingen dröjsmålsränta beräknas för denna månad. Om underhållsbidrag drivs inom genom utsökning, räknas dröjsmålsräntan av det kommunala organ till vilket rätten att driva in underhållsbidraget har övergått, och i annat fall av utmätningsmannen. En förutsättning för indrivning av dröjsmålsränta är att det i ärendet läggs fram en utredning med stöd av vilken dröjsmålsräntan kan beräknas. När dröjsmålsräntan räknas ut beaktas underhållsbidrag som inte betalats vid utgången av det senast preskriberade året, om en tillförlitlig utredning över beloppet kan föreläggas. I övrigt gäller i fråga om dröjsmålsränta på underhållsbidrag som ska betalas månatligen, liksom i fråga om underhållsbidrag som utgår en gång för alla, vad som bestäms i räntelagen (633/1982). Underhållsbidrag för barn som förfallit till betalning är således en penningsskuld, som dröjsmålsränta i princip ska betalas på med stöd av räntelagen (633/1982). Dröjsmålsränta ska betalas på underhållsbidrag för barn, om inte parterna i avtalet har kommit överens om att underhållsbidraget uttryckligen är dröjsmålsräntefritt.

Dröjsmålsränta skulle betalas på underhållsbidragsskulder redan tidigare. När räntelagen trädde i kraft vid ingången av 1983 skulle dröjsmålsränta börja betalas även på underhållsbidrag för barn. Redan efter ett år, vid ingången av 1984, slopades dröjsmålsräntan, eftersom det i praktiken hade visat sig nästan omöjligt att tillämpa räntelagens be-

stämmelser i fråga om underhållsbidrag, som skulle betalas periodiskt. I lagutskottets betänkande om saken (LaUB 3/1983 rd) konstaterades att detta berodde på flera samverkande faktorer, bl.a. att underhållsbidrag betalas långt ifrån alltid enligt förpliktelsen, på rätt förfallodag och till rätt belopp och erhållandet av underhållsstöd försvårar dessutom räknandet av kapital och ränta. Räntan på underhållsbidrag hade också konstaterats äventyra indrivningen av själva kapitalskulden bl.a. på grund av bestämmelserna om förträdesrätt vid utsökning och av att betalningen i första hand räknas som räntebetalning.

Underhållsbidragslagen innehåller bestämmelser om preskribering om en underhållsbidragsskuld vilka i sak motsvarar lagen om underhållstrygghet. Underhållsbidrag som betalas periodiskt och dröjsmålsräntan på detta ska drivas in hos den underhållsskyldige inom fem år från början av året som följer efter det år under vilket underhållsbidraget har förfallit. I annat fall går rätten att få betalning förlorad. Underhållsbidrag som utgår en gång för alla och dröjsmålsräntan på detta ska på motsvarande sätt drivas in inom fem år från att underhållsbidraget har förfallit och senast fem år efter att den som erhållit underhållsbidrag har blivit myndig. Undantagsvis får underhållsbidrag och dröjsmålsränta även efter detta drivas in ur egendom som ställts som pant för dessa eller ur de medel som utmätts eller den egendom som hör till konkursboet eller de medel ur vilka de fordringar som har uppgetts vid den offentliga stämningen ska betalas.

2.1.3 Lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna

Bestämmelser om indexförhöjning av bl.a. underhållsbidrag och underhållsstöd ingår i lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (660/1966), nedan *indexlagen*. Indexförhöjningarna beräknas i enlighet med nämnda lag på grund av förändringen i levnadskostnadsindexet (1938:8–1939:7=100) så att underhållsbidragen och underhållsstöden alltid stiger med lika många fem procent som levnadskostnadsindexet har stigit sedan föregående justering. Under-

hållsbidragen och underhållsstöden justeras på grund av indextalet för oktober månad respektive kalenderår och talet jämföras med indextalet som motsvarar den senaste förhöjningen. Om justeringen leder till en förhöjning, träder förhöjningen i kraft från ingångsen av följande år.

Förändringarna i levnadskostnader beräknas och beslut om höjning av underhållsbidragen fattas enligt indexlagen av social- och hälsovårdsministeriet under november månad respektive år. Indexförhöjningarna eller indexsänkningarna följer direkt av lagen, och man behöver inte ansöka om att myndigheten ska fastställa ändringen. Underhållsbidrag kan begäras direkt till det belopp som följer av indexförändringen. Den underhållsskyldige kan inte heller åberopa att han eller hon inte känt till förhöjningen. Trots att en indexförhöjning (eller sänkning) av underhållsbidraget inte förutsätter myndighetsåtgärder, ska kommunens organ på begäran anteckna förhöjningsbeloppen i underhållsavtalen och domarna. Om underhållsbidragshandlingen finns hos kommunens organ eller utsökningsmyndigheten, ska de anteckna förhöjningar på tjänstens vägnar. Är handlingen i barnatillsyningsmannens besittning, ska denne utan dröjsmål förete handlingen för kommunens organ för antecknande av förhöjningen.

Indexlagen innehåller en specialbestämmelse som gäller indrivning av underhållsbidrag utomlands. Domstolarna ska på ansökan fastställa det höjda beloppet av ett underhållsbidrag och tidpunkten för höjningen, om detta är nödvändigt för att underhållsbidraget ska kunna uppbäras i en främmande stat.

Indexlagens s.k. regel om ett överhoppat år betonar det i Finland tillämpade systemet med långsam efterföljning av indexförändringar. Enligt bestämmelsen (2 § 3 mom. i nämnda lag) ändras underhållsbidrag vars belopp genom utslag eller avtal senast fastställts efter den föregående tidpunkten för förhöjning, inte följande förhöjningsgång, trots att underhållsbidragen annars borde indexförhöjas, utan först därpå följande gång. Regeln om ett överhoppat år gäller både nya underhållsbidrag som fastställts för första gången och gamla avtal som fastställs till ändrat belopp. Regeln gäller dock inte un-

derhållsstöd, så det fulla beloppet av underhållsstöd höjs i samband med varje indexförhöjning.

2.1.4 Utsökningsbalken

Utsökningslagen (37/1895) har upphävts genom utsökningsbalken (705/2007), som trädde i kraft den 1 januari 2008. Utsökningsbalken innehåller vissa specialbestämmelser om indrivning av underhållsbidrag som revideras redan i samband med ovan nämnda reform av indrivningen av underhållsbidrag. I början av 1999 förbättrades möjligheten att driva in en fordran av den underhållsskyldiges lön genom att treårsgränsen slopades i fråga om utsökning av underhållsbidrag. Dessutom förbättrades underhållsbidragets företrädesrätt i förhållande till den underhållsskyldiges andra skulder. Indrivningen av underhållsbidrag är enligt utsökningsbalken strängare än vanligt. Om indrivningen gäller ett sådant underhållsbidrag som förfaller varje månad, får ett större belopp än det regelmässiga beloppet utmätas (4 kap. 54 § i utsökningsbalken), om det är nödvändigt för betalning av det underhållsbidragsbelopp som motsvarar lönebetalningsperioden. Gäldenären ska dock alltid få behålla minst en tredjedel av lönen, och det skyddade beloppet (för en ensamstående 597 euro i månaden 2008) får inte utmätas. En gäldenär hos vilken underhållsbidrag indrivs kan ges fria månader endast av vägande skäl.

Kommunen skickar numera ansökningar om utsökning som gäller indrivning av underhållsbidrag skriftligt och fogar det ursprungliga avtalet eller domen om underhållsbidrag till ansökan.

2.1.5 Lagen om en kommun- och service strukturreform

Ramlagen innehåller bestämmelser om riktlinjer och ramar för kommun- och servicestrukturreformen. I 8 § föreskrivs också att ansvaret för ordnandet och finansieringen av vissa uppgifter överförs från kommunerna till staten. De omorganiseringar som avses i kommun- och servicestrukturreformen och som leder till att personalen byter arbetsgivare, betraktas enligt 13 § 2 mom. i ramlagen

som överlåtelse av rörelse. Arbetsgivaren har i regel inte rätt att säga upp ett anställningsförhållande av ekonomiska orsaker eller av produktionsorsaker på grund av bildandet av en kommun, ett samarbetsområde och en samkommun som ansvarar för service som förutsätter ett brett befolkningsunderlag.

Enligt 8 § i ramlagen, som gäller överföring av uppgifter från kommunerna så att de ordnas och finansieras av staten, överförs de uppgifter som föreskrivs i lagen om underhållstrygghet, dock inte åtgärderna för fastställande av underhållsskyldighet. I enlighet med regeringens proposition om ramlagen överförs till Folkpensionsanstalten bl.a. uppgifter som gäller beviljande och betalning av underhållsstöd samt indrivning av underhållsbidrag.

I den punkt som gäller 8 § i detaljmotiveringen till regeringens proposition tas inte ställning till personalfrågor. I förvaltningsutskottets betänkande (FvUB 31/2006 rd) i anslutning till riksdagsbehandlingen av lagen konstateras i fråga om den aktuella paragrafen att överföringen av uppgifterna och finansieringsansvaret genomförs genom att riksdagen föreläggs separata propositioner och utifrån dem avgörs närmare hur överföringarna ska ske och vad de ska innehålla. Också i social- och hälsovårdsutskottets utlåtande (ShUU 19/2006 rd) betonas att överföringen görs genom senare ändringar i speciallagstiftningen. Enligt utskottet avgörs innehållet i och omfattningen av överföringarna av uppgifterna och finansieringsansvaret först när regeringens propositioner om dessa överlämnas till riksdagen.

De sakkunniga som arbetsgruppen för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA har hört hade divergerande åsikter om huruvida ramlagens bestämmelser om överlåtelse av rörelse ska tillämpas på överföringen av underhållsstödet till Folkpensionsanstalten. Enligt inrikesministeriets sakkunnige, som svarat för beredningen av ramlagen, ska 13 § 2 mom. i princip tillämpas på alla uppgiftsöverföringar, så på grundval av detta vore även överföringen av underhållsstödsuppgifterna en överlåtelse av rörelse. Med formuleringen "betraktas" i bestämmelsen avsågs när lagen bereddes att det inte särskilt behöver utredas om kriterierna

på överlåtelse av rörelse är uppfyllda. Det bör föreskrivas särskilt om överföringen och detaljerna i den genom att speciallagstiftningen ändras. I fortsättningen kan man t.ex. föreskriva att trots att utgångspunkten är att personalen ska överföras övergår endast en del av den nuvarande underhållstrygghetspersonalen i anställning hos Folkpensionsanstalten. I speciallagstiftningen kan man alltså begränsa den personal som övergår med vissa kriterier.

Enligt kommunala arbetsmarknadsverkets sakkunnige är alla uppgiftsöverföringar enligt lagen överlåtelse av rörelse, men i praktiken kan det medföra problem att tillämpa bestämmelserna på överföringen av underhållsstödsuppgifterna. Uppsägningskyddet på fem år gäller däremot inte uppgiftsöverföringar från kommunerna till staten. Således, om en arbetstagare övergår i anställning hos Folkpensionsanstalten, kan Folkpensionsanstalten i princip säga upp arbetstagaren.

När arbetsgruppen hörde Folkpensionsanstaltens sakkunniga konstaterade de att man av ramlagen och dess förarbeten inte kan dra den slutsatsen att 13 § är förpliktande för Folkpensionsanstalten. Enligt 2 §, som gäller tillämpningsområdet, tillämpas lagen i kommunerna. När verkställigheten av underhållsstödet i början av april 2009 överförs till Folkpensionsanstalten byter inte kommunernas berörda tjänsteinnehavare arbetsgivare, det är endast uppgifterna som överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Bestämmelserna i 8 § om de uppgifter som överförs till staten är inte bindande för Folkpensionsanstalten som arbetsgivaren. Folkpensionsanstalten tolkar också saken så att det inte är fråga om överlåtelse av rörelse.

I samband med ovan nämnda arbete som utförts av arbetsgruppen för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA skickade FPA i februari 2007 en förfrågan till kommunerna där man bl.a. frågade efter antalet anställda som sköter underhållsstödsuppgifter i kommunen. Förfrågningen besvarades före utgången av maj av alla kommuner i Fastlandsfinland (400). Enligt svaren finns det för närvarande sammanlagt 201 heltidsanställda arbetstagare i kommunerna som arbetar med underhållsstödsuppgifter. Dessutom står andra än heltidsanställda som arbe-

tar med underhållsstödsuppgifter för en sammanlagd arbetsinsats på 174 årsverken. Den personal som arbetar med att verkställa underhållsstöd och driva in underhållsbidrag under innevarande år motsvarar således ungefär 375 årsverken på riksnivå.

Enligt den bedömning av de ekonomiska konsekvenserna som ingår i regeringens proposition med förslag till lag om en kommun- och servicestrukturereform konstateras utgående från en utredning i kommunerna som gjordes 1992 att verkställigheten av lagen om underhållstrygghet kräver ungefär 400–600 personers arbetsinsats i kommunerna. Härav ansågs uppskattningsvis 2/3 gå åt till indrivningen av underhållsbidrag. Enligt regeringens proposition antogs arbetsinsatsen i kommunerna ha minskat något i och med lagändringarna gällande preskription av underhållsbidragsskuld och utvecklingen av den data-teknik som används i arbetet. Uppskattningen ligger således mycket nära det antal anställda som ficks som resultat i Folkpensionsanstaltens ovan nämnda förfrågan.

2.1.6 Lagen om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållstrygghet

I lagen om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållstrygghet (1201/2007), som trädde i kraft vid ingången av 2008, föreskrivs om utlämnande till Folkpensionsanstalten av klientuppgifter som behövs för att förbereda verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag. Folkpensionsanstalten måste förbereda sig på sina nya uppgifter före överföringen som sker i början av april 2009 bl.a. genom att bygga upp ett datasystem till vilket de klientuppgifter som behövs vid verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag överförs från kommunerna. Folkpensionsanstalten har inte med stöd av någon annan lagstiftning om utlämnande av uppgifter rätt att få klientuppgifter som gäller underhållsstöd och indrivning av underhållsbidrag före den egentliga uppgiftsöverföringen.

Speciallagen i fråga är i kraft tills det i speciallagstiftningen om underhållstrygghet föreskrivs om Folkpensionsanstaltens rätt som

att få de nödvändiga uppgifterna i egenskap av den myndighet som verkställer underhållsstödet och ansvarar för indrivningen av underhållsbidrag.

2.2 Lagstiftningen i utlandet och i EU

2.2.1 Organiseringen av underhållsstödet i andra nordiska länder

Ett system som motsvarar Finlands underhållsstöd ingår i alla nordiska länders socialtrygghetssystem. I Sverige föreskrivs om motsvarande förmån (*underhållsstöd*) i *lagen 1996:1030 om underhållsstöd*. Förmånens belopp har varit 1 273 kronor i månaden 2007 i Sverige. Behörig myndighet i fråga om familjeförmåner är i Sverige *försäkringskassan* på förmånstagarens hemort. För indrivningen av underhållsbidrag i hemlandet ansvarar lokalbyrån på den underhållsskyldiges hemort. Försäkringskassan är ett administrativt enhetligt organ som är indelat i ungefär 20 länsbyråer och 240 lokalbyråer.

I Danmark har den förmån som motsvarar underhållsstödet (*forskudvis udbetaling af bornebidrag*) 2007 varit 1 063 kronor per månad och barn. I Danmark sköts utbetalningen av underhållsstöd av den behöriga kommunen (*handlekommune*), men uppgifterna i anslutning till indrivningen av underhållsbidrag sköts centralt.

I Norge har en ensamförsörjare möjlighet att få förskott på underhållsbidrag (*bidragsforskott*), om den andra föräldern inte har betalat underhållsbidrag. Beviljandet av förskott är beroende av prövning och dess storlek beror bl.a. på antalet barn och förmånstagarens egna inkomster. Förmånen verkställs av *Trygdeetatens Inkrevningscentral*, som sysselsätter ungefär 100 personer. Samma enhet sköter också den centraliserade indrivningen av underhållsbidrag.

2.2.2 Internationell indrivning av underhållsbidrag

I slutet av 2006 var antalet underhållsskyldiga som var bosatta utomlands ungefär 4 200 personer. Samtidigt hade kommunerna sammanlagt ungefär 25 miljoner euro i underhållsbidrag att indriva utomlands. Under

2006 hade man lyckats driva in ungefär 1,2 miljoner euro i underhållsbidrag utomlands.

Den internationella indrivningen av underhållsbidrag är förutom samarbetet mellan myndigheterna i de nordiska länderna indelat i två större helheter; indrivning i stater utanför Europeiska unionen och å andra sidan i andra medlemsstater. Inom Europeiska unionen har den allmänna trenden varit att skapa och utöka de direkta kontakterna mellan de lokala myndigheterna. Målet är att underlätta gränsöverskridande indrivning av underhållsbidrag.

Utrikesministeriet är det förmedlande och mottagande centralmyndighet i Finland som anges i den i New York den 20 juni 1956 ingångna konventionen om indrivning av underhållsbidrag i utlandet (FördrS 37/1962). Enligt konventionen är myndigheten i det mottagande landet skyldig att ge avgiftsfri handräckning vid indrivningen av underhållsbidrag under samma förutsättningar som till landets egna medborgare.

I Haagkonventionerna från 1958 och 1973 om erkännande och verkställighet av beslut om underhållsbidrag meddelas konventionsstaterna gemensamma föreskrifter om ömsesidigt erkännande och verkställighet av beslut om underhållsbidrag samt regler om beviljande av rättshjälp.

I fråga om utländska beslut om underhållsbidrag iakttas lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag (370/1983). Finland har anslutit sig till den i Haag 1973 ingångna konventionen om erkännande och verkställighet av beslut om underhåll till barn, till vilken hör nästan alla länder i Europa samt Turkiet och Australien. Med stöd av förordningen om erkännande och verkställighet av beslut om underhållsbidrag i vissa fall (832/1989) erkänns och verkställs beslut om underhållsbidrag som getts även i andra länder än konventionsstaterna.

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 från 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen) innehåller bestämmelser om domstolarnas behörighet och om verkställigheten i ärenden som gäller underhållsbidrag. På indrivningen av underhållsbidrag i fråga om EU-ärenden

kan även tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar.

Luganokonventionen innehåller bestämmelser om domstolarnas internationella behörighet i tvistemål och om ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar (FördrS 44/1993).

En ny internationell konvention om indrivning av underhållsbidrag, som är avsedd att i framtiden ersätta New Yorkkonventionen från 1956 samt Haagkonventionerna från 1958 och 1973, har undertecknats i november 2007. Dessutom håller man på och bereder en ny förordning av rådet om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i ärenden som gäller underhållsskyldighet. Förordningen ska i fortsättningen ersätta ovan nämnda förordningar (EG) nr 44/2001 samt (EG) nr 805/2004.

Mellan de nordiska länderna har dessutom ingåtts en konvention angående indrivning av underhållsbidrag (FördrS 8/63). Centralmyndighet här är i Finland justitieministeriet. Vissa internationell-privaträttsliga frågor som gäller underhållsbidrag regleras dessutom i lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur (379/1929).

Mellan Finland och Förenta staterna har 2006 ingåtts ett avtal om verkställighet av underhållsskyldighet, som har trätt i kraft 2007. Syftet med avtalet är att skapa ett enhetligt och effektivt arrangemang för verkställighet av underhållsskyldighet, erkännande av avtal om underhållsbidrag och fastställande av föräldraskap.

Ryssland har inte anslutit sig till ovan nämnda konventioner. Mellan Finland och Ryssland gäller ett bilateralt avtal som rättshjälp i civil-, familje- och brottmål (FördrS 48/1980), men detta avtal innehåller inga bestämmelser för underhållsbidragsärenden. Finland erkänner med stöd av den nationella lagstiftningen även beslut om underhållsbidrag som fattats i Ryssland. Indrivning i Ryssland är ändå inte möjlig enligt rysk lagstiftning utan avtalsgrund. Andra länder av betydelse för indrivningen av underhållsbidrag som saknar avtal är Japan, Sydafrika

och provinserna i Kanada med undantag av Ontario.

Vid utrikesministeriet har man tillsatt en arbetsgrupp som ska behandla en eventuell överföring av centralmyndighetsuppgifter från utrikesministeriet till justitieministeriet samt uppgiftsfördelningen mellan myndigheterna i indrivningsärenden.

2.3 Bedömning av nuläget

Att garantera betalningspraxisen i fråga om underhållsstöd och att lagen tolkas på ett enhetligt sätt har varit en utmaning i en situation där uppgifter i anslutning till utbetalningen och indrivningen av stöd sköts i de enskilda kommunerna. Ställningen för den som ansöker om underhållsstöd och den underhållsskyldige har kunnat variera beroende på boningsort. Det faktum att den nuvarande lagstiftningen är komplicerad och kan tolkas på olika sätt har bidragit till detta.

Kommunerna är tvungna att upprätthålla egna datasystem för ärenden i anslutning till beviljande och indrivning av underhållsstöd. Den kommun som senast beviljat underhållsstöd är dessutom tvungen att till andra kommuner redovisa deras eventuella andel av de medel som indrivits hos den underhållsskyldige.

Överföringen från kommunerna till Folkpensionsanstalten förutsätter att speciallagstiftningen ändras. Lagen om en kommun- och servicestrukturreform innehåller inga närmare bestämmelser om t.ex. personalens ställning. Klarast vore det om en entydig bestämmelse om saken skulle tas in i ikraftträdandebestämmelserna i lagstiftningen om uppgiftsöverföringen.

När verkställigheten av underhållsstöd överförs till Folkpensionsanstalten i stället för de nuvarande över 400 kommunerna är det ändamålsenligt att övergå till ett elektroniskt utsökningsförfarande vid indrivningen av underhållsbidrag. Enligt utsökningsbalken kan utsökning sökas genom elektroniskt meddelande med hjälp av en teknisk anslutning till utsökningens riksomfattande informationssystem, om justitieministeriet eller någon som justitieministeriet förordnat har beviljat sökanden tillstånd till detta (3 kap. 1 § 3 punkten i utsökningsbalken).

Enligt utsökningsbalken ska till ansökan i regel fogas utsökningsgrunden i original. Verkställigheten kan ske på basis av en annan kopia eller ett telefax, om utmätningsmannen anser att risk för upprepad indrivning inte föreligger. En informationssystemssökande får ge in uppgifterna om utsökningsgrunden som elektroniskt meddelande, om detta är tillåtet enligt tillståndet i fråga (3 kap. 5 § 1 mom. i utsökningsbalken). Justitieministeriet kan med stöd av gällande lagstiftningen bevilja Folkpensionsanstalten informationssystemssökandes tillstånd och i detta tillstånd befria Folkpensionsanstalten från att skicka utsökningsgrunden i original. Grunden ska dock alltid inlämnas i original vid behov eller på särskild förfrågan.

Indexlagen kräver en revidering. Lagen har varit i kraft sedan 1967 utan att den ändrats i grunden. Indexförhöjningarna av underhållsbidrag och underhållsstöd baserar sig enligt den gällande lagen på 1938 års levnadskostnadsindex, som är ytterst sällsynt och beräknas endast för detta ändamål. Det vore mera ändamålsenligt att binda förhöjningarna till ett mera allmänt använt index som det sålunda också skulle vara lättare för de berörda själva att följa med. Enligt förarbetena till indexlagen (RP 113/1966 rd) var lagens viktigaste syfte att skapa ett sådant system med vars hjälp underhållsbidragen utan dröjsmål och med så enkla räkneoperationer som möjligt kunde höjas till att motsvara stegringen i levnadskostnaderna. Det valda procenttalet motsvarade i stora drag den årliga stegringen i levnadskostnaderna (5,4 %) under de föregående 15 åren innan lagförslaget avläts.

Under det senaste årtiondet har den årliga stegringen i levnadskostnadsindexet dock varit betydligt lägre än 5 procent. Under 2000-talet har underhållsstödet indexförhöjts endast tre gånger, senast i början av 2007. På grund av den s.k. regeln om ett överhoppat år har det för underhållsbidragets del kunnat gå upp till 7 år tills den första indexförhöjningen gjorts tack vare dagens låga inflation och tröskeln på 5 procent. Regeln om ett överhoppat år gäller dock inte underhållsstödet, utan det fulla beloppet av underhållsstöd höjs i samband med varje indexförhöjning. Av denna orsak släpar beloppet av underhållsbidraget efter beloppet av underhållsstödet på

ett oändamålsenligt sätt.

På grund av den nuvarande indexförhöjningströskeln på 5 procent är det alltid en del av förändringen i konsumentpriserna som inte gottgörs den som får underhållsbidrag. Trots detta måste barnets behov tillgodoses även till denna del, och de väntar inte till nästa gång då tröskeln på 5 procent överskrids.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Med hjälp av den nya lagen om underhållsstöd och överföringen av uppgifterna till Folkpensionsanstalten blir det möjligt att för enhetliga praxisen i anslutning till underhållsstöd i hela landet. Målet är att klienterna ska behandlas likvärdigt oberoende av boplatssort och att deras rättigheter ska tryggas på ett rättvist sätt. Genom reformen försöker man dessutom rationalisera besluts- och indrivningssystemen samt utöka den elektroniska kommunikationen för att gallra ut onödigt arbete inom förvaltningen. När verkställigheten av underhållsstödet överförs till Folkpensionsanstalten förväntas det generera nytta i synnerhet genom att indrivningspraxis förenklas och indrivningen effektivteras. De enhetliga datasystem som Folkpensionsanstalten förfogar över möjliggör vid behov t.ex. massutskickande av betalningsuppmärksamhet och underlättar problemen i anslutning till indrivningen utomlands.

Syftet med reformen är dessutom att precisera och förenkla vissa bestämmelser som gäller utbetalning och verkställighet av underhållsstöd.

3.2 De viktigaste förslagen

3.2.1 Förslag som gäller underhållsstöd

Ändringar i innehållet

Syftet med propositionen är på samma sätt som i fråga om den gällande lagen i första hand att trygga barns rätt till tillräckligt underhåll. Metoderna för att uppnå detta mål är att Folkpensionsanstalten betalar underhållsstöd av statens medel samt därtill anslutna

åtgärder för indrivning av underhållsbidrag. Innehållet i den föreslagna lagen om underhållsstöd motsvarar till stor del den gällande lagen om underhållsstrygghet. De viktigaste ändringarna beror på att verkställare blir Folkpensionsanstalten i stället för kommunerna. Ansvar för finansieringen av underhållsstödet överförs på staten.

Egentliga innehållsmässiga ändringar som är oberoende av att verkställaren byts ut är de närmare bestämmelser som fastställs i lagen om när ett barn kan anses försörja sig självt samt om i vilka situationer regressfordran inte behöver indrivnas hos den underhållsskyldige. Förutsättningarna för att underhållsstöd ska betalas retroaktivt har förtydligats och gjorts flexibla än nu. Lagen ska också ha bestämmelser om när Folkpensionsanstalten ska ge ett överklagbart beslut om underhållsstöd samt om när förutsättningar föreligger för att betalningen av underhållsstöd ska upphöra.

Folkpensionsanstalten ska enligt förslaget med stöd av lagen om underhållsstöd utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter ha rätt att få de uppgifter som är nödvändiga för behandling och avgörande av förmånsärenden samt för verkställigheten av lagen i övrigt av myndigheterna och andra instanser. Folkpensionsanstalten ska också ha rätt att få nämnda uppgifter med hjälp av teknisk anslutning utan personens samtycke. Den separata lag om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållsstrygghet (1201/2007), som stiftades för att förbereda överföringen av underhållsstödet, kan samtidigt upphävas som onödig.

Personalens ställning

Personalens ställning i samband med att verkställigheten överförs regleras i lagens övergångsbestämmelser.

Enligt 13 § 2 mom. i lagen om en kommun- och servicestrukturreform betraktas de omorganiseringen som avses i denna lag och som leder till att personalen byter arbetsgivare som överlåtelse av rörelse. Enligt motiveringen till propositionen ska bestämmelserna om överlåtelse av rörelse tillämpas på alla förändringar i samband med kommun- och

servicestrukturreformen som innebär ett arbetsgivarbyte oberoende av om de uppfyller kriterierna på överlåtelse av rörelse i arbetsavtalslagen (55/2001) och lagen om kommunala tjänsteinnehavare (304/2003).

Avsikten är ändå att tillämpa bestämmelserna om överlåtelse av rörelse endast på den personal som faktiskt övergår. Den juridiska grunden för personalens övergång är således inte att en uppgift överförs från kommunen till staten (överlåtelse av rörelse) utan det föreskrivs om övergången i en speciallag. Antalet anställda som övergår avgörs särskilt i varje enskilt fall i enlighet med behoven av personal för den uppgift som överförs på det sätt som föreskrivs om övergången i den aktuella speciallagen. Den personal som övergår ska vara kvantitativt och kvalitativt rätt dimensionerad i förhållande till de funktioner som förstatligas och till de personalresurser som behövs för att sköta dem inom den mottagande organisationen hos staten.

Tillämpningen av begreppet överlåtelse av rörelse i fråga om den personal som eventuellt övergår från kommunerna i anställning hos staten är förenat med problem bl.a. därför att statstjänstemannalagen (750/1994) inte innehåller några bestämmelser om överlåtelse av rörelse. Sålunda kan bestämmelserna om överlåtelse av rörelse inte tillämpas direkt på när uppgifter överförs och personal eventuellt övergår från kommunerna till staten. I regeringens proposition gällande ramlagen konstateras inte heller något om tillämpning av nämnda bestämmelser i samband med att uppgifter överförs från kommunerna till staten. Av denna anledning har det i den lag som gäller uppgiftsöverföringen föreskrivits särskilt om rättigheterna för den personal som övergår så att rättigheterna i så stor utsträckning som möjligt motsvarar den övergående personalens rättigheter vid överlåtelse av rörelse.

De personer som övergår till Folkpensionsanstalten anställs i uppgifter i arbetsavtalsförhållande. När personerna har anställts i arbetsavtalsförhållande bestäms grunderna för avslutande av anställningsförhållandet på grundval av bestämmelserna i arbetsavtalslagen.

Till skillnad från en överlåtelse av rörelse bestäms anställningsvillkoren för den perso-

nal som övergår på grundval av de arbetskollektivavtal som gäller inom den mottagande organisationen från och med tidpunkten för övergången i enlighet med avtalens tillämpningsområde. Detta gäller också avlöningsgrunderna för den personal som övergår. Det är inte motiverat att börja tillämpa de tjänste- och arbetskollektivavtal som gäller i kommunerna inom en statlig organisation.

Vid överlåtelse av rörelse överförs de rättigheter och skyldigheter för arbetsgivaren som följer av de anställningsförhållanden som är i kraft vid tidpunkten för överlåtelsen på den nya arbetsgivaren. Personalens upplupna löneförmåner och andra förmåner, t.ex. rätt till semester, är bindande för den nya arbetsgivaren efter arbetsgivarbytet. För att de rättigheter och skyldigheter som motsvarar de förpliktelser som föreskrivs i 13 § 2 mom. i ramlagen ska fullgöras i så stor utsträckning som möjligt när uppgifterna överförs från kommunerna till staten, föreslås det i denna proposition att anställningsförhållandena för de anställda som övergår ska fortsätta som s.k. gamla arbetstagare. Dessutom föreslås det en bestämmelse om att den personal som övergår behåller den lön i euro som den hade vid tidpunkten för övergången.

Bestämmelserna om överlåtelse av rörelse gäller inte den övergående personalens rätt till pension. I propositionen föreslås en särskild bestämmelse om att de som i kommunal anställning är berättigade till tilläggspensionsrätt behåller pensionsförmånerna, så att det inte inträffar några förändringar i nivån på de övergående personernas pensionsskydd till följd av övergången.

De personer som till följd av de förda förhandlingarna inte övergår i anställning hos Folkpensionsanstalten stannar kvar som kommunala arbetstagare på normalt sätt. Deras anställningsvillkor förblir oförändrade.

Tidtabell för överföringen

Enligt 8 § i ramlagen borde uppgifterna i anslutning till verkställigheten av underhållsstöd överföras från kommunerna till Folkpensionsanstalten senast den 1 januari 2009. När det gäller verkställigheten av underhållsstöd har en överföring vid årsskiftet ändå visat sig problematisk av flera olika orsaker.

Särskilt när det gäller indrivningen av underhållsbidrag finns det flera åtgärder som ska vidtas just vid årsskiftet. Skatteåterbäringarna som betalas i december är en viktig inkomstkälla vid indrivningen av underhållsbidrag. De borde i kommunerna bokföras som fordringar som fåtts in under 2008. Varje år preskriberas en del av underhållsbidragsfordran på årets sista dag, varefter kommunerna ska meddela utsökningen beloppet av den icke preskriberade skuld som är föremål för indrivning. Dessutom redovisas underhållsstödsfordringarna till andra kommuner under februari.

Det är således inte möjligt att överföra uppgifterna om respektive klientfall till Folkpensionsanstaltens datasystem så att underhållsstöden kunde betalas av Folkpensionsanstalten redan i januari 2009. Kommunerna måste kunna avsluta alla transaktioner som hänför sig till 2008 och överföra aktuella klientuppgifter till Folkpensionsanstalten först efter detta.

Arbetsgruppen för överföring av underhållsstödet till FPA har av ovan nämnda praktiska skäl föreslagit att reformen ska träda i kraft den 1 april 2009. Enligt förslaget behandlar och avgör kommunerna de ansökningar om underhållsstöd som kommer in innan lagen träder i kraft och betalar underhållsstöd till den 31 mars 2009. Kommunen behandlar också kontroller av underhållsstöd och ärenden som gäller återkrav av underhållsstöd för tiden före uppgiftsöverföringen. I fråga om underhållsstödsärenden som kommunen avgör tillämpas den lag om underhållstrygghet som fortfarande är i kraft.

3.2.2 Förslag som gäller socialvårdslagen

Även efter att verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag överförts till Folkpensionsanstalten sköter kommunerna fortfarande uppgifter som gäller fastställandet av underhållsbidrag. Det föreslås att bestämmelser om dessa uppgifter överförs till socialvårdslagen. Fastställandet av underhållsbidrag sköts i kommunen av det organ som i enlighet med socialvårdslagen sköter uppgifter som hör till verkställigheten av socialvården. Organet ska fortfarande ha rätt att föra talan för fastställande eller höj-

ning av underhållsbidrag i situationer där barnet annars skulle löpa risk att lida brist på underhåll. Organet ska fortfarande kunna föra talan för att ändra underhållsbidraget även i andra situationer, om det anser det ändamålsenligt.

3.2.3 Förslag som gäller indexlagen

Det föreslås att indexlagen revideras helt och hållet. Underhållsbidrag enligt äktenskapslagen (234/1929), lagen om underhåll för barn och skadeståndslagen (412/1974), ersättningar enligt brottsskadelagen (1204/2005) som betalas ut som periodiskt understöd för inkomstförlust eller förlust av underhåll eller förlust av den underhållsskyldiges samt underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd binds till det levnadskostnadsindex (oktober 1951=100) som grundar sig på konsumentprisindexet.

Underhållsbetalningarna stiger dock enligt förslaget varje år lika mycket som hela indexförändringen. Enligt den nu gällande lagen höjs underhållsstödet och underhållsbidraget från början av följande kalenderår, när poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober konstateras ha stigit minst 5 procent jämfört med det index tal som motsvarar den senaste förhöjningen av underhållsbidragen.

Enligt förslaget bestäms förhöjningen i enlighet med poängtalet för indexet i oktober föregående år. Det föreslås också att den s.k. regeln om ett överhoppat år slopas, enligt vilken underhållsbidragen inte har höjts vid den första förhöjningsgången efter att avtalet fastställts utan först därpå följande. Enligt den gällande lagen har regeln om ett överhoppat år inte gällt underhållsstödet.

3.2.4 Förslag som gäller vissa andra lagar

Eftersom Folkpensionsanstalten sköter verkställigheten av underhållsstöd i fortsättningen, är det ändamålsenligt att avgöra barns rätt till underhållsstöd med stöd av lagen om bosättningsbaserad tillämpning av lagstiftningen om social trygghet (1573/1993) i stället för enligt lagen om hemkommun. I propositionen föreslås att lagen i fråga ändras i detta avseende.

Det föreslås att lagen om utkomstskydd för

arbetslösa, folkpensionslagen, lagen om införande av lagen om pension för företagare och lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare ändras så att barnförhöjningarna enligt dem betalas direkt till Folkpensionsanstalten för den tid då Folkpensionsanstalten betalar underhållsstöd till barnet på grund av försummelse att betala underhållsbidrag.

I lagen om underhåll för barn föreslås vissa begreppsmässiga ändringar som beror på överföringen.

4. Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Underhållsstöd beviljas för närvarande av det organ som ansvarar för underhållsstrygghetsärenden i barnets hemkommun och barnets hemkommun ansvarar även för finansieringen. För sina underhållsstödsutgifter får kommunen statsandel enligt lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992). Verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsstöd sysselsätter sammanlagt ungefär 200 heltidsanställda arbetstagare i kommunerna. Dessutom står andra än heltidsanställda för en arbetsinsats som motsvarar ungefär 175 årsverken. Underhållsstödsuppgifterna i kommunerna har fokuserats på beviljande och utbetalning av stöd och i synnerhet på indrivning av underhållsbidrag. Sambandet med den övriga kommunala socialvården har i praktiken varit rätt litet.

Lönekostnaderna för den personal som skött underhållsstödet har varit uppskattningsvis ungefär 11 miljoner euro om året i kommunerna. Verkställigheten av underhållsstöd och den däri ingående indrivningen av underhållsbidrag har i kommunerna skötts med hjälp av fyra olika programleverantörers datasystem, av vilka en del har varit skräddarsydda för kommunen. Dessutom har 38 kommuner skött verkställigheten av underhållsstöd manuellt. Förutom lönerna till personalen har kommunerna således åsamkats kostnader bl.a. i anslutning till upprätthållandet av datasystem.

Folkpensionsanstalten har enligt sina preliminära uppskattningar ansett sig i fortsätt-

ningen behöva ungefär 100 årsverken för att sköta verkställigheten och indrivningen av underhållsstöd. Folkpensionsanstalten har uppskattat personalkostnaderna till ungefär 4,8 miljoner euro. När verkställigheten och indrivningen av underhållsstödet koncentreras till Folkpensionsanstalten blir det möjligt att verkställa förmånen med mindre personalresurser än nu. I praktiken blir det möjligt att ta emot ansökningar om underhållsstöd och fatta stödbeslut via Folkpensionsanstaltens samtliga verksamhetsställen.

Folkpensionsanstalten bygger upp ett nytt datasystem för verkställigheten av underhållsstöd, vilket planeras i överensstämmelse med de andra förmånssystemen. Indrivningen av underhållsbidrag kommer att koncentreras till särskilda indrivningsenheter och detta beräknas effektivisera indrivningen jämfört med nuläget. De underhållsbidrag som är föremål för indrivning och som överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten uppgår till ungefär 250 miljoner euro, dvs. mer än dubbelt mer än de andra förmåner som Folkpensionsanstalten verkställer och som är föremål för indrivning. Åren 2007 och 2008 har sammanlagt ungefär 2,9 miljarder euro reserverats för uppbyggnaden av det nya datasystemet.

Överföringen av finansieringsansvaret för underhållsstödet från kommunerna till staten genomförs kostnadsneutralt med tanke på statsbudgeten. Avsikten är att i statsbudgeten under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel föreslå ett nytt anslagsmoment för underhållsstöd år 2009. För momentet har ungefär 122 miljoner euro reserverats i rambeslutet för betalning av underhållsstöd för år 2009 med beaktande av tidpunkten för överföringen. Indrivningen av underhållsbidraget förväntas under tre kvartal inbringa inkomster för staten på ungefär 50 miljoner euro. Motsvarande bruttokostnader för underhållsstöd i 2009 års prisnivå från och med 2010 är ungefär 155 miljoner euro om året och indrivningen av underhållsbidrag uppskattningsvis ungefär 66 miljoner euro. År 2009 kommer statsandelsmomentet för social- och hälsovården i enlighet med rambeslutet minskas med nettobeloppet av de kostnader som således uppstår motsvarande ungefär 72 miljoner euro år 2009 och under senare år i

2009 års priser ungefär 96 miljoner euro. Förutom för förmånskostnaderna för underhållsstödet svarar staten även för de förvaltningskostnader som orsakas Folkpensionsanstalten för verkställigheten av underhållsstöd vars årliga belopp preciseras senare. Avsikten är att dra av motsvarande andel från det allmänna statsandelssystemet för att åstadkomma kostnadsneutralitet.

Folkpensionsanstalten har uppskattat att verkställigheten av underhållsstödet förorsakar omkostnader på 9,7 miljoner euro, varav ungefär 4,8 miljoner euro går åt till personalutgifter. År 2006 drev kommunerna in sammanlagt 67,9 miljoner euro hos de underhållsskyldiga, varav 60 miljoner euro gick till ersättningar för underhållsstöd till kommunerna och 7,9 miljoner euro redovisades som underhållsbidrag till barn. Under årens lopp har en underhållsbidragsskuld på sammanlagt 257,7 miljoner euro samlats som kommunerna försöker driva in hos de underhållsskyldiga. Härav är 234,9 miljoner euro underhållsstödsskuld eller regressfordran som ska redovisas till kommunerna och 22,8 miljoner euro underhållsbidrag som tillkommer barnen.

En underhållsbidragsskuld preskriberas 5 år från ingången av året efter det då underhållsbidraget har förfallit till betalning eller understödet har betalats. År 2006 preskriberades 20,9 miljoner euro i underhållsskuldfordringar, varav 18,7 miljoner var kommunernas fordringar och 2,2 miljoner euro barnens fordringar.

De regressfordringar som kommunerna inte har fått in av de underhållsskyldiga i samband med överföringen ersätts kommunerna kalkylmässigt. Dessa fordringar preskriberas senast fem år efter överföringen. För denna tidsperiod är det inte ändamålsenligt att bygga upp ett separat dataprogram varmed Folkpensionsanstalten skulle ersätta kommunernas fordringar på samma sätt som enligt den gällande lagen om underhållstrygghet genom att redovisa de medel som faktiskt drivits in till kommunerna på ett sätt motsvarande indrivningen av de fordringar som ankommer varje kommun.

Det föreslås att kommunernas andel av regressfordringarna gottgörs kommunerna via statsandelssystemet. Folkpensionsanstalten

har möjlighet att i fortsättningen årligen följa med den sammanlagda summan av alla lyckade indrivningar av regressfordringar. Det är dock inte möjligt att specificera varje enskild kommuns andel av det indrivna beloppet. De lyckade indrivningarna av regressfordringar under åren 2009–2013 gottgörs kommunerna i förhållande till invånarantalet via statsandelssystemet. Det belopp som gottgörs grundar sig på de faktiska indrivningar som Folkpensionsanstalten genomfört. Förhandsuppskattningarna gällande de regressfordringar som kommunerna inte fått in innan fem års preskriptionstid gått ut har varierat mellan 100 och 140 miljoner euro.

I propositionen föreslås att lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna revideras. I enlighet med förslaget binds de underhållsbidrag och det underhållsstöd som avses i lagen till levnadskostnadsindexet så att den förändring som inträffat i indexet påverkar förmånens belopp varje år. För underhållsbidragets del betyder detta att sådana förhöjningar som de nuvarande på 5 procent inte längre kommer att göras, utan förhöjningen (eller en eventuell sänkning) beaktas varje år utan dröjsmål. Utvecklingen av levnadskostnadsindexet har de senaste åren varit ungefär 1 procent per år. För underhållsstödets del beräknas den ändring som föreslås i indexlagen inte ha några betydande inverknings på statsfinanserna. Underhållsstödet har varit indexbundet ända sedan 1967.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna och tillvägagångssätten

Att verkställigheten av underhållsstöd koncentreras till Folkpensionsanstalten i stället för kommunerna möjliggör bättre än för närvarande enhetlig beviljningspraxis i hela landet. Genom enhetlig handledning och utbildning för de personer som fattar besluten försöker man garantera att klienter som ansöker om stöd behandlas jämnt och rättvist.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

4.3.1 Personalens ställning

Den personal som arbetar med att verkstäl-

la underhållsstöd och driva in underhållsbidrag i kommunerna motsvarar för närvarande sammanlagt ungefär 375 årsverken. Ungefär 200 arbetstagare arbetar på heltid med underhållsstöduppgifter. Enligt förslaget avgör Folkpensionsanstalten hur många anställda som övergår i anställning hos Folkpensionsanstalten efter att ha förhandlat med den instans som företräder kommunsektorn. I sina preliminära kalkyler har Folkpensionsanstalten uppskattat att man behöver ungefär 100 årsverken för skötseln av uppgifter i anslutning till underhållsstödet och indrivningen av underhållsbidrag.

De personer som arbetar med underhållsstöduppgifter i kommunerna och som till följd av förhandlingarna inte övergår till Folkpensionsanstalten förblir kommunalanställda. Trots att de uppgifter som hänför sig till underhållsstödet och indrivningen av underhållsbidrag överförs till Folkpensionsanstalten den 1 april 2009, behöver kommunerna även efter detta arbetstagare som sköter uppgifterna i övergångsskedet och för att förmedla de uppgifter som Folkpensionsanstalten behöver. På grundval av de uppgifter som arbetsgruppen för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA fått kan man uppskatta att kommunerna har på olika sätt försökt förbereda sig på överföringen av underhållsstöduppgifterna och kartlagt möjligheterna att anvisa arbetstagarna nya ersättande uppgifter. En del av arbetstagarna har själva sökt sig till andra uppgifter. Situationen varierar dock avsevärt i olika kommuner. Med beaktande av bristen på personal på det sociala området i kommunerna borde de arbetstagare som blir kvar i kommunerna enligt behov utbildas för nya uppgifter.

4.3.2 Konsekvenser för medborgarna

För den enskilde klienten tros bestämmelserna och tillvägagångssätten i anslutning till beviljande och indrivning av underhållsstöd bli genomskådligare och klarare än för närvarande. Erhållandet av stöd ska inte vara beroende av den enskilda kommunens tolkningspraxis, utan besluten fattas i enlighet med samma riksomfattande principer. Folkpen-

sionsanstaltens omfattande byrånätverk tros underlätta ansökan om underhållsstöd och klarlägga underhållsstödets roll som en lagstadgad förmån som tillkommer barnet på vissa villkor. Också de underhållsskyldigas ställning tros bli klarare när indrivningen av underhållsbetalningar sköts centraliserat av Folkpensionsanstalten.

Det föreslås att lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna revideras helt och hållet. Underhållsbidraget och underhållsstödet ska i fortsättningen bindas vid levnadskostnadsindexet så att förmånsbeloppen justeras årligen i överensstämmelse med indexförhöjningen. Man hoppas att reformen förbättrar ensamförsörjarnas ekonomiska situation och bättre motsvarar barnets och underhållsstöddagarens behov. Beloppen av underhållsbidraget och underhållsstödet följer den faktiska kostnadsutvecklingen smidigare än för närvarande och utan dröjsmål. Detta stöder också principen för den föreslagna reformen, enligt vilken förhöjningen till skillnad från nuläget också ska gälla nya underhållsavtal som ingåtts och beslut som fattats efter föregående förhöjning.

För de underhållsskyldiga innebär den föreslagna ändringen att beloppet av det underhållsbidrag som man kommit överens om att ska betalas höjs oftare än för närvarande, men sannolikt med mindre belopp per gång. Att underhållsbidragen binds vid ett allmänt känt och använt levnadskostnadsindex tros också förbättra de underhållsskyldigas möjligheter att självständigt ta reda på den lagstadgade höjningen av betalningarna.

5. Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden

Propositionen baserar sig på förslagen från den arbetsgrupp för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA som social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 2 november 2006. I samband med arbetsgruppens arbete hördes företrädare för justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, Folkpensionsanstalten, Kommunförbundet, Kommunala arbetsmarknadsverket,

Statistikcentralen, Helsingfors utskökningsverk, Förbundet för makalösa föräldrar i Finland samt Förbudet för underhållsansvariga.

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Särskilt de förslag som gäller lagen om underhållsstöd har beretts i samarbete med Folkpensionsanstalten. De förslag som gäller lagen om underhåll för barn har beretts i samarbete med justitieministeriet.

Samråd enligt 8 § i kommunallagen (365/1995) har förts i samband med beredningen.

5.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

Utlåtanden om utkastet till proposition begärdes av social- och hälsovårdsministeriets försäkringsavdelning, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, Kommunala arbetsmarknadsverket, Finlands kommunförbund, Statistikcentralen, Kommunernas pensionsförsäkring, Folkpensionsanstalten, Länsstyrelsen i Södra Finlands län, Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Helsingfors utskökningsverk, Statskontoret, Försäkringsdomstolen, Besvärsnämnden för social trygghet, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf och Julkisa yksityisalojen toimihenkilöliitto - Offentliga och privata sektorns funktionärsförbund Jyty ry. Bland organisationerna begärdes utlåtande av Förbundet för makalösa föräldrar i Finland samt Förbudet för underhållsansvariga. Bland försäkringsbolagen begärdes utlåtande av Tapiola och If skadeförsäkringsbolag. Bland kommunerna begärdes utlåtande av Helsingfors, Vanda, Uleåborg, Lahtis, Joensuu, Hollola, Alajärvi och Kemijärvi städer samt Jämijärvi kommun.

Inget utlåtande erhöles av Alajärvi och Kemijärvi städer, Statskontoret och Besvärsnämnden för social trygghet. För försäkringsbolagens del gavs utlåtande av Finanssialan Keskusliitto – Finansbranschens Centralförbund ry.

Nästan alla av remissinstanserna var av den åsikten att överföringen av verkställigheten av underhållsstödet från kommunerna till Folkpensionsanstalten är en reform som är värd att understöda. Som orsaker nämndes

bl.a. förenhetligande av praxis, ett jämlikt bemötande av medborgarna oberoende av boningsort samt rationalisering av systemet i anslutning till beslutsfattande och indrivning. Endast Förbundet för underhållsansvariga motsätter sig överföringen. Enligt förbundets åsikt kommer överföringen att försämraställningen för i synnerhet underhållsskyldiga som har det sämre ställt.

Efter remissbehandlingen har utkastet till proposition korrigerats i enlighet med enskilda ändringsförslag av i första hand teknisk natur från social- och hälsovårdsministeriets försäkringsavdelning, justitieministeriet, Statistikcentralen, Vanda stad och Helsingfors utskökningsverk. Dessutom beslöt man på grundval av utlåtandena att höja den inkomstgräns enligt 21 § 2 mom. i den föreslagna lagen om underhållstrygghet för att en underhållsskyldig ska betraktas som insolvent och den inkomstgräns som föreskrivs i 8 § 2 mom. för att ett barn ska anses försörja sig själv när barnet bor självständigt. Samtidigt tillfogades till 21 § 2 mom. en höjning av inkomstgränsen i fråga om andra barn som den underhållsskyldige försörjer. Av remissinstanserna ansåg Helsingfors och Vanda städer, justitieministeriet och Förbundet för underhållsansvariga att de tidigare inkomstgränserna var för låga.

Remissinstanserna ombads särskilt ta ställning till ordnandet av personalens ställning i samband med verkställigheten av överföringen av underhållsstödet. Arbetsgruppen för överföring av underhållsstödet från kommunerna till FPA begärde remissinstansernas åsikter om tre olika alternativa modeller. Enligt den första modellen skulle överföringen av verkställigheten av underhållsstödet till Folkpensionsanstalten betraktas som överlåtelse av rörelse enligt 13 § 2 mom. i ramlagen och personalen skulle övergå till att bli arbetstagare vid Folkpensionsanstalten. Det fem år långa uppsägningsskydd som föreskrivs i 13 § 3 mom. skulle i enlighet med jämlikhetsprincipen gälla också dessa arbetstagare. I den andra modellen skulle överföringen av verkställigheten av underhållsstödet till Folkpensionsanstalten också betraktas som överlåtelse av rörelse, men det fem år långa uppsägningsskyddet skulle inte gälla dessa arbetstagare. I den tredje modellen be-

traktas överföringen av verkställigheten av underhållsstödet från kommunerna till Folkpensionsanstalten inte som överlåtelse av rörelse. När verkställigheten av underhållsstödet överförs till Folkpensionsanstalten ändras inte arbetsgivaren för kommunernas berörda tjänsteinnehavare, utan uppgifterna överförs till Folkpensionsanstalten. Arbetstagarna skulle stanna kvar i anställning hos kommunen. De skulle dock med stöd av jämlikhetsprincipen beröras av samma uppsägningskydd som vid uppgiftsöverföringar mellan kommuner och samkommuner enligt 5 och 6 § i ramlagen. Utan hinder av detta skulle Folkpensionsanstalten framför allt i stora städer anställa kommunens sakkunniga i underhållsstödsärenden i enlighet med det faktiska behovet. Kommunerna skulle vara skyldiga att trygga arbetstagarnas ställning i minst fem år efter överföringen.

Av remissinstanserna understödde social- och hälsovårdsministeriets försäkringsavdelning, Länsstyrelsen i Södra Finlands län, Kommunernas pensionsförsäkring och Folkpensionsanstalten modell tre. Helsingfors, Hollola, Joensuu, Jämskä, Uleåborgs och Vanda städer, Finlands Kommunförbund, Kommunala arbetsmarknadsverket samt Förbundet för makalösa föräldrar i Finland anser att den första modellen är korrekt. Enligt Lahtis stad kan antingen den första eller den

tredje modellen komma i fråga. Arbets- och näringsministeriet anser att modell tre är problematisk. Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf anser det ytterst viktigt att fortsätta anställningsförhållanden för personalen tryggas oberoende av ett eventuellt arbetsgivarbyte och att det vid behov föreskrivs särskilt i lagen om ett uppsägningskydd på fem år. Enligt finansministeriets utlåtande avgör Folkpensionsanstalten hur många anställda som övergår från kommunerna i anställning hos Folkpensionsanstalten efter att ha förhandlat med den instans som företräder kommunsektorn. De andra remissinstanserna tog inte ställning till personalens ställning.

Beträffande de anställda som övergår har övergångsbestämmelserna formulerats i enlighet med finansministeriets utlåtande.

6. Samband med andra propositioner

Minskningarna hänför sig till de propositioner om lagen om planering av och statsandel för social- och hälsovården (733/1992) och lagen om statsandelar till kommunerna (1147/1996) som senare överlämnas i samband med budgetpropositionen för år 2009.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1 Lag om underhållsstöd

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. Enligt 1 mom. är syftet med lagen att trygga underhållet för ett i Finland bosatt barn under 18 år i de situationer där en förälder inte full-

gör sitt i underhållsbidragslagen föreskrivna privaträttsliga underhållsansvar. Underhållet tryggas genom att barnet betalas underhållsstöd samt genom att underhållsbidraget drivs in hos den underhållsskyldige i situationer där betalningen av underhållsstöd har baserat sig på försummelse att betala underhållsbidrag som fastställts för den underhållsskyldige. Närmare bestämmelser om rätt till underhållsstöd ingår i 2 kap. och om indrivning av underhållsbidrag i 5 kap.

I 2 och 3 mom. bestäms om lagens tillämp-

ningsområde. För att lagen ska tillämpas förutsätts i regel att barnet bor i Finland. Enligt 2 mom. avgörs frågan om lagen ska tillämpas på ett barn i enlighet med lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet. Tillämpningsområdet för nästan alla förmånslagar som verkställs av Folkpensionsanstalten avgörs på grundval av nämnda lag när det är fråga om bosättningsbaserade förmåner. Enligt den gällande lagen baserar sig erhållandet av underhållsstöd på bosättning enligt lagen om hemkommun, så syftet med ändringen är att förtydliga den förmånslagstiftning som Folkpensionsanstalten verkställer. Bosättning i Finland definieras på ett överensstämmande sätt i bägge lagarna och ändringen har ingen betydande inverkan när beslut fattas om rätt till underhållsstöd.

Enligt 3 mom. tillämpas lagen också på ett barn som enligt lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet inte kan anses bo i Finland, men som har rätt till underhållsstöd från Finland på grund av vad som föreskrivs i förordningen om social trygghet. Förordningen i fråga anger om en medlemsstats lagstiftning om social trygghet ska tillämpas på en person och om staten ska betala förmåner även till personer som är bosatta i andra medlemsländer. Eftersom underhållsstödet är en familjeförmån som omfattas av förordningen om social trygghet, ska den enligt förordningen betalas för ett barn till en person som omfattas av finländsk social trygghet även när barnet bor eller vistas i ett annat EU- eller EES-land eller Schweiz. För närvarande sköter Helsingfors stads socialverk utbetalningen av underhållsstöd i dessa situationer med stöd av ett uppdragsavtal som ingåtts med social- och hälsovårdsministeriet.

2 §. Definitioner. I paragrafen föreslås definitioner av de begrepp som är mest centrala för lagens tillämpning. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 2 § i den gällande lagen. Till skillnad från nuläget föreslås också definitioner av begreppen underhållsstödtagare och underhållsbidragsfordran.

I 1 punkten definieras underhållsbidrag. Definitionen av underhållsbidrag har betydelse i första hand när man blir tvungen att bedöma om en handling som gäller betalning

av underhållsbidrag är sådan att underhållsstöd kan beviljas med stöd av den. Enligt definitionen är underhållsbidrag en penningprestation som betalas för de kostnader som orsakas av underhållet för den underhållsskyldiges barn och som har fastställts genom avtal eller dom enligt underhållsbidragslagen.

Med underhållsbidrag avses också en penningprestation som betalas för barnets underhåll och som har fastställts genom ett i en främmande stat utfärdat beslut, avtal eller officiell handling. Med officiell handling avses officiella handlingar enligt artikel 50 i Luganokonventionen (FördrS 44/1993) och lagen om erkännande och verkställighet av utomlands givet beslut angående underhållsbidrag (370/1983) som gäller underhållsbidrag och som avfattats av eller inför en utländsk myndighet. För att ett beslut om underhållsbidrag som getts i en främmande stat ska jämföras med ett finländskt beslut om underhållsbidrag förutsätts att det beslut som getts i en främmande stat är verkställbart antingen i Finland eller alternativt i den främmande stat där den underhållsskyldige har hemort och där indrivningen av underhållsbidraget således sannolikt skulle ske.

I 2–6 punkten definieras begreppen underhållsskyldig, underhållsstödtagare, underhållsstöd, regressfordran och underhållsbidragsfordran.

3 §. Verkställighet. I paragrafen föreslås bestämmelser om verkställigheten av lagen. Folkpensionsanstalten ansvarar för verkställigheten och uppföljningen av lagen och tillsynen över den. Folkpensionsanstalten fastställer också de blanketter som verkställigheten av lagen förutsätter och som klienterna behöver för att ansöka om underhållsstöd samt anmäla olika saker. Folkpensionsanstalten ansvarar också för den statistik som gäller underhållsstöd.

4 §. Finansiering. I paragrafen föreslås bestämmelser om finansieringen av underhållsstöd. Underhållsstödet finansieras helt och hållet av statens medel. För att Folkpensionsanstalten ska kunna betala underhållsstöden i tid borde Folkpensionsanstalten ha tillgång till de medel som behövs för utbetalningen senast en bankdag före betalningsdagen för underhållsstöd. I detta syfte måste Folkpensionsanstalten fyra vardagar före den betal-

ningsdag som avses i 16 § meddela staten det uppskattade beloppet av underhållsstöden under betalningsmånaden.

Folkpensionsanstalten ska enligt 3 mom. meddela staten hur mycket underhållsbidrag som man lyckats driva in hos de underhållsskyldiga under föregående kalendermånad. Detta indrivna belopp beaktas vid beräkningen av det penningbelopp som Folkpensionsanstalten behöver för utbetalningen av underhållsstöd.

5 §. Omkostnader. I paragrafen föreslås en bestämmelse om ersättning för de kostnader som orsakas av verkställigheten av underhållsstödet. De kostnader som verkställigheten medför ersätts Folkpensionsanstalten av statens medel.

2 kap.

Rätt till underhållsstöd

6 §. Förutsättningar för erhållande av underhållsstöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om de situationer där ett barn har rätt att få underhållsstöd. Förutsättningarna motsvarar förutsättningarna för erhållande av underhållsstöd i den gällande lagen. Enligt 1 punkten i den föreslagna paragrafen har ett barn rätt till underhållsstöd, om den underhållsskyldige har försummat att betala underhållsbidrag. Enligt 2 och 3 punkten har ett barn rätt till underhållsstöd, om utbetalningen av underhållsbidrag inte alls har fastställts eller om det underhållsbidrag som fastställts att ska betalas är mindre än fullt underhållsstöd som bestäms om 9 § på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga. Avsikten är att stödet ska betalas på grundval av bestämmelsen när underhållsskyldigheten har avgjorts genom ett verkställbart avtal, dom eller beslut, men underhållsbidragets belopp vid fastställsetidpunkten har varit lägre än det dåvarande underhållsstödbeloppet. Den underhållsskyldiges försörjningsförmåga anses vara bristande när hans eller hennes uppskattade försörjningsförmåga understiger beloppet av fullt underhållsstöd. För att 2 och 3 punkten ska

tillämpas förutsätts att den underhållsskyldiges bristande underhållsförmåga har nämnts i den dom eller det avtal som gäller underhållsbidraget. Paragrafs 3 punkten tillämpas också på utländska beslut, där ett underhållsbidrag som är lägre än underhållsstödet har fastställts t.ex. till följd av skillnaden i levnadsstandard mellan länderna. Då kan man naturligtvis inte heller förutsätta att orsaken till att underhållsbidraget är lägre än finskt underhållsstöd uttryckligen ska nämnas i beslutet.

Enligt 4 punkten har ett barn rätt till underhållsstöd, om barnet är fött utom äktenskapet och faderskapet inte har fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut. Enligt 5 punkten betalas underhållsstöd endast när underhållsbidraget inte har kunnat fastställas samtidigt med fastställande av faderskapet. Bestämmelsen tillämpas endast i de situationer där det har varit juridiskt omöjligt att fastställa underhållsbidraget samtidigt med fastställande av faderskapet. Det är fråga om en sådan situation t.ex. när talan om faderskap samtidigt har förts mot flera män än en. Underhållsbidraget kan då fastställas först när faderskapet har fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut. Däremot, om barnets föräldrar har bött tillsammans och underhållsbidrag därför inte har fastställts i samband med fastställande av faderskapet, kan underhållsstöd inte betalas med stöd av 5 punkten, om föräldrarna senare flyttar isär. Enligt 6 punkten har också ett adoptivbarn som adoptanten ensam har adopterat rätt till underhållsstöd. Då är en ytterligare förutsättning att det inte är fråga om en s.k. adoption inom familjen.

7 §. När rätten till underhållsstöd börjar och upphör. Enligt 1 mom. ska underhållsstöd beviljas på ansökan från början av den kalendermånad då de förutsättningar för erhållande av underhållsstöd som nämns i 6 § föreligger. Det föreslås att möjligheten att få underhållsstöd retroaktivt före ansökan utvidgas. Enligt 12 § 1 mom. i den nuvarande lagen kan underhållsstöd av särskild orsak beviljas retroaktivt för högst av tre månader som närmast har föregått ansökan. Enligt förslaget till 1 mom. beviljas underhållsstöd retroaktivt för tre månader före ansökan förutsatt att förutsättningarna för beviljande av stöd då har förelagat. För att underhållsstöd

ska betalas retroaktivt för högst tre månader ska således inte längre krävas någon särskild orsak som grund. Enligt den föreslagna paragrafen kan underhållsstöd av särskilt vägande skäl beviljas retroaktivt även för längre tid än tre kalendermånader. Ett särskilt vägande skäl för att underhållsstöd ska betalas retroaktivt för längre tid än tre kalendermånader är t.ex. att domen om underhållsbidrag dröjer. Om det genom dom har fastställts att underhållsbidrag ska betalas retroaktivt och den underhållsskyldige försummar att betala det fastställda underhållsbidraget, kan underhållsstöd också beviljas för tiden innan domen meddelades.

Enligt underhållsbidragslagen har ett barn i regel rätt att få underhåll av sina föräldrar tills barnet fyller 18 år. Också enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen har ett barn rätt till underhållsstöd tills barnet fyller 18 år, om det inte före det har inträffat sådana förändringar i de omständigheter som påverkar betalningen av stödet att betalningen upphör. Bestämmelser om kontroll av underhållsstödet på grund av att omständigheterna förändrats och om indragning av underhållsstödet ingår i 17 §. Däremot, om underhållsskyldigheten enligt avtal eller dom upphör innan barnet fyller 18 år, upphör också betalningen av underhållsstöd redan den dagen. Det kan t.ex. vara fråga om underhållsbidrag som av en eller annan orsak fastställts bara för viss tid. Då underhållsstödet upphör när barnet fyller 18 år, betalas underhållsstöd för den dag då barnet fyller 18 år samt för de föregående dagarna i den aktuella månaden. Paragrafens 2 mom. motsvarar den nuvarande regleringen.

Paragrafens 3 mom. gäller de situationer som nämns i 6 § 1 mom. 5 punkten där underhållsbidrag inte har kunnat fastställs samtidigt med fastställande av faderskapet. Då föreligger rätt till underhållsstöd för högst sex kalendermånader efter att faderskapet fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut, om inte talan för fastställande av underhållsbidrag har väckts inom nämnda tid. Enligt 5 § 1 mom. 3 punkten i den gällande lagen betalas underhållsstöd i de situationer som avses under högst sex månader från det att faderskapet har fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut. Det föreslagna 3 mom.

förlänger däremot betalningstiden och tiden för talan till sex kalendermånader.

8 §. Hinder för erhållande av underhållsstöd. I paragrafen fastställs när betalningen av underhållsstöd förhindras, trots att någon av de förutsättningar för betalning av underhållsstöd som nämns i 6 § i den föreslagna lagen föreligger. Begränsningarna föreslås i övrigt behålla det innehåll som föreskrivs i den nuvarande 6 §, men att barnet är i institutions- eller familjevård ska inte längre förhindra betalning av underhållsstöd. Om barnet befinner sig i av kommunen bekostad vård utanför hemmet, kan kommunen i enlighet med förslaget till 11 § ansöka om att underhållsstödet ska betalas till kommunen.

Enligt 1 mom. 1 punkten i den föreslagna paragrafen förhindras betalningen av underhållsstöd, om barnet bor tillsammans med den underhållsskyldige eller en sådan förälder beträffande vilken underhållsbidrag inte har fastställts på grund av förälderns insolvens. Rätt till underhållsstöd föreligger inte heller, om faderskapet har fastställts och barnet bor tillsammans med sin far. I en sådan situation är det inte motiverat att betala underhållsstöd, eftersom den förälder som bor i gemensamt hushåll tillsammans med barnet i allmänhet sköter om barnets faktiska försörjning, om han eller hon har ekonomiska möjligheter till det. Om sådana inte finns har föräldern i sista hand möjlighet att få utkomststöd och när behovet och beloppet av det bedöms beaktas barnet som familjemedlem.

Efter att en förälder dött har barnet rätt till bl.a. familjepension vars syfte är att ersätta bristande underhåll. Av denna anledning föreskrivs i 1 mom. 2 punkten att underhållsstöd inte betalas, om den underhållsskyldige eller den av barnets föräldrar vars underhållsskyldighet inte har fastställts är död.

I 1 mom. 3 punkten föreslås en bestämmelse som säger att underhållsstöd inte betalas om barnet förmår försörja sig självt. I 2 mom. föreskrivs närmare om när barnet anses kunna försörja sig självt. Bestämmelsen är ny jämfört med nuläget. Med bestämmelsen avses situationer där barnet självt har sådana regelbundna förvärvs- eller kapitalinkomster som räcker till för barnets underhåll. För att avgörandepraxis ska vara enhetlig föreslås i bestämmelsen en inkomstgräns, 700 euro i

månaden, och när den överskrids anses barnet kunna försörja sig självt. I sådana situationer där barnet redan har flyttat och bor självständigt föreslås inkomstgränsen vara 1 000 euro i månaden. Inkomsterna beaktas till bruttobelopp. Dessutom förutsätts att förvärvs- eller kapitalinkomsten är regelbunden. Sporadiska inkomster beaktas inte. Med sporadiska förvärvsinkomster avses i första hand inkomst av arbete som utförs under skollov eller vid sidan av skolarbetet t.ex. under veckoslut. Förvärvsinkomsten betraktas som regelbunden, om anställningen eller anställningarna fortsätter utan avbrott i minst sex månaders tid. Ifall anställningen är kortare än så anses barnet inte ha sådana regelbundna förvärvsinkomster att underhållsstödet skulle kunna indras. Om anställningen eller fler korta anställningar fortsätter utan avbrott längre tid än sex månader, indras underhållsstödet från ingången av den sjunde månaden i arbete om förvärvsinkomsterna överstiger den stadgade inkomstgränsen. Beloppen av de sociala förmåner som beviljas barn är i praktiken så små att de avgränsas utanför bedömningen. Med andra ord om barnet får t.ex. invalidpension eller sjukdagpenning anses barnet inte försörja sig självt på den inkomsten. Det som beaktas är således löneinkomster, den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare samt eventuella kapitalinkomster. Barnet kan också ha förmögenhet, t.ex. ärvd egendom. Egendomen kan vara av mycket varierande slag, och den kan inte alltid användas för barnets underhåll eller så är det inte rimligt att förutsätta att egendomen ska användas för underhållsutgifter. För att klarlägga bedömningskriterierna och av jämlikhetsskäl föreslås att man bortser helt och hållet från eventuell egendom som barnet äger när barnets förmåga att försörja sig självt bedöms.

Fastställt underhållsbidrag kan ändras genom ett nytt underhållsavtal eller en dom, ifall barnet anses ansvara för sitt underhåll självt. Sålunda kan det bli aktuellt att kontrollera underhållsstödet på grund av ett nytt avtal om underhållsbidrag eller en ny dom redan innan nämnda oavbrutna sex månaders tid i arbete.

3 kap.

Underhållsstödets belopp

9 §. Fullt underhållsstöd. Enligt 1 mom. är fullt underhållsstöd för ett barn 129,91 euro per kalendermånad för en underhållsskyldig. Om underhållsstödets indexbindning föreskrivs i 39 §. Om underhållsstöd som är lägre än det fulla beloppet föreskrivs åter i 10 §.

10 §. Nedsatt underhållsstöd. I paragrafen föreslås bestämmelser om de situationer där underhållsstödets belopp är lägre än det fulla underhållsstöd som avses i 9 § 1 mom. Paragrafen motsvarar den nuvarande regleringen.

I 1 mom. bestäms om betalning av det s.k. skillnadsstödet, dvs. skillnaden mellan fullt underhållsstöd och underhållsbidraget. Om underhållsbidraget med stöd av 6 § 3 mom. har fastställts till ett lägre belopp än fullt underhållsstöd på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga, betalas som underhållsstöd endast skillnaden mellan fullt underhållsstöd och det fastställda underhållsbidraget. Underhållsstöd som betalas på denna grund är s.k. icke ersättningsgillt stöd, vars betalning inte leder till i 5 kap. avsedd indrivning av underhållsbidrag hos den underhållsskyldige. Om den underhållsskyldige i ett dylikt fall ändå skulle ha försummat att betala det fastställda underhållsbidraget, har barnet till denna del rätt att få underhållsstöd med stöd av 6 § 1 punkten. Då motsvarar det totala stödbeloppet per kalendermånad fullt underhållsstöd. Folkpensionsanstalten har rätt att hos den underhållsskyldige driva in den andel som motsvarar underhållsbidragets belopp som ersättning för det betalda underhållsstödet.

I 2 mom. anges underhållsstödets belopp i en situation där den underhållsskyldige har försummat att betala sådant underhållsbidrag som har fastställts till ett lägre belopp än fullt underhållsstöd av någon annan orsak än den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga. Det kan hända att underhållsbidraget fastställts till ett lägre belopp än fullt underhållsstöd t.ex. av den orsaken att den förälder som bor på annat håll träffar barnet och har barnet hos sig oftare än vanligt. En orsak kan också vara barnets förmåga att delvis självt svara för sitt underhåll. I ovan nämnda

situationer betalas underhållsstödet endast till samma belopp som det fastställda underhållsbidraget, även om det vore lägre än fullt underhållsstöd.

Stödet betalas till lika stort belopp som underhållsbidraget även när underhållsbidraget i tiden har fastställts till beloppet av det dåtida underhållsstödet, men beloppet har blivit lägre än underhållsstödet på grund av nivå- och indexförhöjningarna av underhållsstödet. För att underhållsstödet ska kunna betalas till fullt belopp borde underhållsbidragets belopp höjas åtminstone till samma nivå som underhållsstödet. Om det inte är möjligt att höja underhållsbidraget på grund av den underhållsskyldiges ekonomiska situation, borde man få till stånd ett nytt underhållsavtal eller domstolsbeslut där det konstaterades att det låga underhållsbidraget beror på att den underhållsskyldige inte anses kunna betala ett högre underhållsbidrag. Då betalas underhållsstödet i enlighet med 1 mom. så att barnet varje månad får ett penningbelopp som motsvarar fullt underhållsstöd för sitt underhåll.

I 8 § 3 mom. i den gällande lagen sägs att när underhållsstöd betalas för den månad då det beviljats eller för en tidigare period på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, avdras från beloppet för underhållsstödet de underhållsbidrag som för motsvarande tid delvis har betalats till barnet. Det föreslås att bestämmelsen slopas som onödigt för enligt 16 a § i lagen om underhåll för barn hänförs medel som den underhållsskyldige erlagt alltid till det äldsta underhållsbidrag som är föremål för indrivning och den underhållsskyldige kan inte själv bestämma för vilken månad han eller hon betalar underhållsbidrag. Sålunda, om det i samband med ansökan om underhållsstöd framgår att den underhållsskyldige har betalat underhållsbidrag delvis, hänförs delprestationerna i tidsordning till den äldsta underhållsbidragskulden. Fullt underhållsstöd beviljas inom ramen för den retroaktiva ansöknings tiden från ingången av den kalendermånad för vilken underhållsbidrag inte alls har betalats.

I 3 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs på samma sätt som i 8 § 3 mom. i den nu gällande lagen att militärunderstöd som har betalats till en underhållsskyldigs minder-

åriga barn med stöd av 13 § i militärunderstödslagen (781/1993) avdras från underhållsstödets belopp. Enligt nämnda bestämmelse betalas till ett sådant minderårigt barn, till vars underhåll den värnpliktige på grund av domstols utslag eller av socialnämnden fastställt skriftligt avtal månatligen är skyldig att bidra, såvida barnet inte är i den värnpliktiges omvårdnad, som militärunderstöd ett i nämnda utslag eller avtal fastställt belopp, om den värnpliktige inte kan betala det av egna inkomster eller tillgångar. Militärunderstödet betalas månatligen, i regel från ingången av den månad under vilken det har sökts till utgången av den månad under vilken den värnpliktige hemförlovats. Att militärunderstödet avdras från underhållsstödet betyder i praktiken att inget underhållsstöd behöver betalas, eftersom det militärunderstöd som betalas till barnet i allmänhet är minst lika stort som underhållsstödet.

4 kap.

Ansökan om samt beviljande och utbetalning av underhållsstöd

11 §. Ansökan om underhållsstöd. I 1 mom. bestäms var underhållsstöd söks. Underhållsstöd söks hos Folkpensionsanstalten. Ansökan ska ha skriftlig form. Den ansökningsblankett som ska användas fastställs med stöd av 3 § av Folkpensionsanstalten.

I 2 mom. bestäms vem som kan ansöka om underhållsstöd. Momentet motsvarar i sak 9 § 1 mom. i den nuvarande lagen. Ansökan kan göras av barnets vårdnadshavare eller intressebevakare. Om barnet vårdas av föräldrarna eller andra personer gemensamt, är avsikten att ansökan om stöd görs av den vårdnadshavare hos vilken barnet bor. Rätt att ansöka om underhållsstöd har också en person som har den faktiska vården om barnet utan att vara barnets juridiska vårdnadshavare. Ansökan kan också göras av ett barn som fyllt 15 år och bor självständigt. Om den som ansöker om underhållsstöd är någon annan än barnets vårdnadshavare, kan saken inte avgöras innan barnets vårdnadshavare har beretts tillfälle att bli hörd i saken.

Enligt 6 § 3 mom. i den gällande lagen betalas underhållsstöd inte för de fulla kalen-

dermånader under vilka barnet på kommunens bekostnad vårdas i familje- eller institutionsvård. Enligt förslaget föreskrivs i 3 mom. att underhållsstödet kan betalas till kommunen för den tid då barnet på kommunens bekostnad vårdas dygnet runt utanför hemmet längre tid än en kalendermånad. I dessa situationer är det motiverat att betala underhållsstödet till kommunen, eftersom kommunen ansvarar för kostnaderna för vården om barnet. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar betalningen av barnbidrag till kommunen för den tid barnet får institutions- och familjevård enligt barnbidragslagen (796/1992).

Förslaget till 4 mom. motsvarar den gällande regleringen. I 4 mom. föreslås bestämmelser om den utredning som ska inlämnas tillsammans med ansökan om underhållsstöd när underhållsstöd söks på grund av försummelse att betala underhållsbidrag. Enligt lagrummet ska till ansökan fogas den i 2 § 1 punkten avsedda verkställbara handling som skyldigheten att betala underhållsbidrag grundar sig på. När Folkpensionsanstalten behandlar ansökan om underhållsstöd behöver den få den handling som ligger till grund för betalningen av underhållsbidrag eftersom betalning av underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag ger Folkpensionsanstalten rätt att driva in underhållsbidraget hos den underhållsskyldige. Om handlingen finns i utskökningsmyndighetens besittning ska en utredning om detta fogas till ansökan.

12 §. Utlåtande av det organ som ansvarar för socialvården. Bestämmelsen är ny. Den som ansöker om underhållsstöd kan i enlighet med 17 § också vara någon annan än barnets vårdnadshavare. I förslaget till 1 mom. sägs att om barnets vårdnadshavare motsätter sig att underhållsstödet betalas i enlighet med ansökan till den som ansöker om underhållsstöd ska Folkpensionsanstalten innan saken avgöra begära utlåtande om betalningen av underhållsstöd av kommunens organ med ansvar för socialvården.

Enligt 2 mom. förfar man på motsvarande sätt i situationer där det ansöks om att underhållsstödet ska betalas till någon annan än den dåvarande stödtagaren.

I de situationer som avses i 1 och 2 mom.

begärs utlåtande av socialvårdsorganet i barnets hemkommun, som har de bästa förutsättningarna att bedöma hur underhållsstödet betalas i enlighet med barnets fördel. Organets utlåtande ska vara bindande för Folkpensionsanstalten när den avgör underhållsstödsärendet.

13 §. Skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan. Den föreslagna paragrafen motsvarar i sak den gällande regleringen. För att beviljandet och betalningen av underhållsstöd samt indrivningen av underhållsbidrag ska vara korrekt är det viktigt att Folkpensionsanstalten har tillräckliga och nödvändiga uppgifter om såväl den underhållsskyldiges som även barnets rådande omständigheter. De uppgifter som behövs kan oftast fås av den som ansöker om och erhåller underhållsstöd. Därför är det motiverat att förutsätta att den som ansöker om stöd också de facto lämnar de uppgifter han eller hon innehar till Folkpensionsanstalten.

Enligt 1 mom. ska den som ansöker om underhållsstöd lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande och betalning av underhållsstöd samt för indrivning av underhållsbidrag hos den underhållsskyldige.

Enligt 2 mom. är underhållsstödtagaren skyldig att utan dröjsmål underrätta Folkpensionsanstalten om förändringar i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstöd samt om ändringar i anslutning till indrivningen av underhållsbidrag som han eller hon känner till. De förändringar som ska anmälas kan förutom förutsättningarna för betalning av underhållsstöd enligt 6 § och begärningarna enligt 8 § gälla t.ex. att barnet flyttat utomlands eller avlidit samt förändringar i underhållsbidragets belopp. Om det fastställda underhållsbidraget ändras efter att underhållsstöd beviljats borde underhållsstödtagaren omedelbart tillställa Folkpensionsanstalten det nya avtalet om underhållsbidrag eller domen.

I 3 mom. bestäms om den underhållsskyldiges skyldighet att ge Folkpensionsanstalten utredning om bl.a. sin vistelseort och omständigheter som inverkar på hans eller hennes betalningsförmåga. Den frist som sätts ut för inlämnande av utredning bör vara rimlig, så att den underhållsskyldige har en reell

möjlighet att svara på begäran om utredning. Utredningen kan ges antingen skriftligt eller muntligt, enligt vad Folkpensionsanstalten förutsätter i sin begäran om utredning.

Det föreslås att bestämmelsen om straff för försummelse att lämna uppgifter i 27 § i den gällande lagen slopas. Vid behov kan bestämmelserna i 39 kap. i strafflagen tillämpas på försummelse att lämna uppgifter.

14 §. Delgivning av ansökan med den underhållsskyldige. Att underhållsstöd beviljas på grund av försummelse att betala underhållsbidrag inverkar på den underhållsskyldiges rättsliga ställning så att rätten att driva in det försummade underhållsbidraget överförs på Folkpensionsanstalten till den del som motsvarar det utbetalda underhållsstödet. Av denna anledning föreslås i 1 mom. en bestämmelse som motsvarar 9 § 2 mom. i den nuvarande lagen och som säger att den underhållsskyldige utan dröjsmål ska informeras om att ansökan om underhållsstöd väckts och att den underhållsskyldige borde ges möjlighet att bli hörd med anledning av ansökan. Eftersom barnets fördel å andra sidan kräver att underhållsstödet börjar betalas ut inom rimligt tid efter att ansökan väckts, kan stödet i undantagsfall beviljas även utan att den underhållsskyldige har hörts. Detta kommer i fråga när den underhållsskyldiges vistelseort inte är känd. Ansökan om underhållsstöd behöver således inte delges som mellanhandsdelgivning. Att den underhållsskyldige inte hörs äventyrar inte hans eller hennes fördel, eftersom det i allmänhet inte är möjligt att driva in underhållsbidrag hos en underhållsskyldig vars vistelseort inte är känd. Om underhållsstöd beviljas utan att den underhållsskyldige hörs, bör han eller hon informeras om saken så fort som möjligt.

15 §. Beslut om underhållsstöd. Bestämmelsen är ny. I paragrafen regleras de situationer där Folkpensionsanstalten är skyldig att ge ett överklagbart beslut om underhållsstöd. Det förutsätts att beslutet alltid är skriftligt och det ska vara motiverat.

Enligt 1 mom. ska den som ansökt om underhållsstöd och underhållsstödtagaren samt den underhållsskyldige ges ett beslut om beviljande, förvägran, kontroll och indragning av underhållsstöd. Beslut om återkrav av underhållsstöd ges endast den som tagit emot

underhållsstöd till för stort belopp, eftersom beslutet om återkrav av underhållsstöd inte har någon inverkan på den underhållsskyldiges rättsliga ställning.

I 2 mom. föreslås att ett överklagbart beslut inte ska ges när förmånens belopp ändras till följd av en indexjustering eller motsvarande ändring av lagstiftningen. Stödtagaren och den underhållsskyldige har emellertid även då rätt att få ett beslut om han eller hon begär det skriftligen.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse om att Folkpensionsanstaltens beslut om underhållsstöd är avgiftsfritt.

16 §. Betalningsdag och betalningssätt. I paragrafen föreslås bestämmelser om betalningstidpunkten och betalningssättet för underhållsstöd. Paragrafen motsvarar i sak 13 § i den gällande lagen. Enligt 1 mom. är betalningsdagen för underhållsstöd den tionde dagen i varje kalendermånad.

I 2 mom. sägs att om betalningsdagen infaller på en helgdag eller en helgfri lördag är betalningsdagen i syfte att trygga underhållsstödtagarens försörjning den öppethållningsdag för i Finland belägna penninginstitut som omedelbart föregår nämnda dagar.

Enligt 3 mom. kan betalningsdagen för underhållsstöd också vara en annan betalningsdag än de som avses i 1 och 2 mom., om underhållsstöd betalas retroaktivt.

I 4 mom. bestäms om betalningssättet för underhållsstöd. Betalningssättet motsvarar betalningssättet för andra förmåner till barnfamiljer, t.ex. barnbidrag och stöd för hemvård av barn. Stödet betalas till det konto som betalningsmottagaren uppgett i ett penninginstitut som är beläget i Finland. Om underhållsstödtagaren vill att underhållsstödet ska förmedlas vidare till utlandet från ett penninginstitut i hemlandet ska han eller hon själv sköta om överföringen och kostnaderna för den. I situationer där det inte är möjligt att betala in stödet på kontot eller när den som ansöker om stöd meddelar Folkpensionsanstalten någon särskild orsak kan underhållsstödet betalas även på annat sätt. Inbetalning på bankkonto kan förhindras t.ex. vid bankstrejk. Som särskild orsak som den som ansöker om stöd kan anföra kan betraktas t.ex. ett fel eller någon annan störning som inträffat i bankbetalningen.

I 5 mom. föreskrivs om en situation där beloppet av det underhållsstöd som ska betalas ut blir litet. I momentet föreslås att underhållsstöd inte betalas om det sammanlagda beloppet av den månatliga post som ska betalas till underhållsstödtagaren för samtliga barn är under fem euro. På så sätt undviker man verkställighetskostnaderna för utbetalningen av mycket små underhållsstödposter.

17 §. Justering och indragning av underhållsstöd. Bestämmelsen motsvarar 14 § i den gällande lagen. I 1 mom. föreskrivs om Folkpensionsanstaltens skyldighet att justera och dra in underhållsstödet när det sker förändringar i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstöd. En sådan förändring i omständigheterna som förutsätter att stödet kontrolleras är i första hand att underhållsbidragets belopp ändras. Också det att underhållsstödtagaren byts ut kan behandlas som en justering, om det inte har inträffat några förändringar i andra förutsättningar för betalning av stödet. Indragning av stödet förutsätter t.ex. att barnet flyttat till den underhållsskyldige eller att barnet eller den underhållsskyldige avlidit. Stödet dras också in om barnet kan anses vara förmöget att försörja sig självt.

Till följd av barnets eller den underhållsskyldiges död indras stödet från dagen efter dödsdagen. Om underhållsstöd ändå har hunnit betalas ut för hela månaden, vore det av rimlighetsskäl motiverat att avstå från återkrav för det överbetalda stödets del. Eftersom underhållsskyldigheten upphör i och med barnets eller den underhållsskyldiges död, växer inte heller underhållsbidragsskulden efter dödsdagen.

Också när barnet fyller 18 år indras underhållsstödet från och med dagen efter 18-årsdagen. I andra situationer där stödet indras, t.ex. när barnet flyttar utomlands eller till den underhållsskyldige, indras underhållsstödet vid ingången av månaden efter att förhållandena förändrats. Också när underhållsstödtagaren bytts ut görs kontrollen vid ingången av månaden efter att förhållandena förändrats.

I 2 mom. föreslås att betalningen av underhållsstöd kan upphöra om det är sannolikt att det i framtiden är möjligt att av den underhållsskyldige driva in minst ett belopp som

motsvarar underhållsbidragets månadsbetalning. Avsikten är att Folkpensionsanstalten enligt egen prövning kan upphöra att betala stödet i första hand när indrivningen under flera månader har gett resultat på det sätt som avses ovan och det inte finns någon anledning att anta att situationen skulle förändras under de närmaste månaderna. Det har ingen betydelse om betalningarna kommer genom utsökning eller om den underhållsskyldige sköter dem frivilligt. En ytterligare förutsättning för att betalningen av underhållsstöd ska upphöra är att den underhållsskyldige har betalat alla underhållsbidragsposter som har förfallit och som inte har preskriberats eller från vilka han eller hon inte har befriats, dvs. det finns ingen återstående underhållsbidragsfordran. Denna förutsättning finns inte i den gällande lagen, dvs. betalningen av underhållsstöd har kunnat upphöra fast den underhållsskyldige skulle ha obetalda underhållsbidrag.

18 §. Tillfälligt avbrott i utbetalningen. Bestämmelsen är ny. Syftet med bestämmelsen är att i enskilda fall göra det möjligt att avbryta utbetalningen av beviljat underhållsstöd redan innan man har tillräckliga uppgifter om ärendet för att ge ett överklagbart beslut. Genom att avbryta utbetalningen av underhållsstöd undviker man att stödet betalas utan grund och måste återkrävas.

Enligt den föreslagna paragrafen ska det vara möjligt att avbryta utbetalningen av underhållsstöd när Folkpensionsanstalten får kännedom om en sådan omständighet som innebär att det är uppenbart att barnet inte längre har rätt till underhållsstöd. I praktiken kan det bli aktuellt att avbryta utbetalningen t.ex. i situationer där barnet genom barnskyddsåtgärder placeras utanför hemmet eller barnet flyttar till den underhållsskyldige. Även i andra motsvarande situationer kan utbetalningen av stödet avbrytas tills det blir utrett om stödet betalas till rätt person och på korrekta grunder. Avbrott i utbetalningen av stöd används i praktiken redan för närvarande för att förhindra ogrundad betalning av stöd trots att den gällande lagen inte har någon bestämmelse för dessa situationer.

Avbrott i utbetalningen är en åtgärd som hänför sig verkställigheten och över det ges inget överklagbart beslut. Efter att utbetal-

ningen avbrutits ska Folkpensionsanstalten direkt vidta åtgärder för att få in de uppgifter som behövs för ett överklagbart beslut och det slutliga överklagbara beslutet om underhållsstöd ska ges så snabbt som möjligt efter att utbetalningen avbrutits. Utbetalningen av underhållsstöd kan således med stöd av lagrummet avbrytas endast för en kort tid. Det är också möjligt att avbryta utbetalningen enligt 7 kap. 33 § när ett beslut undanröjs.

5 kap.

Indrivning av underhållsbidrag

19 §. Rätt att driva in underhållsbidrag. I paragrafen föreslås normer som gäller rätten att driva in underhållsbidrag. I den nuvarande lagen föreskrivs om indrivning i 15 §.

Beviljande av underhållsstöd befriar inte den underhållsskyldige från att betala underhållsbidrag till barnet på det sätt som har fastställts genom avtal eller dom. I 1 mom. sägs att betalas underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, har Folkpensionsanstalten rätt att få den del av underhållsbidraget som motsvarar det utbetalda underhållsstödet. Barnet har rätt att få den del av underhållsbidraget som överstiger underhållsstödet. Förslaget till 1 mom. motsvarar den nuvarande regleringen.

Enligt 2 och 3 mom. övergår ensamrätten att driva in alla obetalda underhållsbidrag jämte dröjsmålsräntor på dem till Folkpensionsanstalten efter att underhållsstöd har beviljats på grund av försummelse att betala underhållsbidrag. Folkpensionsanstaltens rätt att driva in obetalda underhållsbidrag gäller således både Folkpensionsanstaltens och barnets andel av underhållsbidragsfordran. När rätten att driva in underhållsbidrag har överförts på Folkpensionsanstalten, kan den underhållsskyldige inte betala underhållsbidrag direkt till barnet, utan alla underhållsbidragsposter ska betalas till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten behåller indrivningsrätten tills alla obetalda underhållsbidragsfordringar beträffande vilka ersättningsskyldigheten inte har preskriberats enligt 22 § eller beträffande vilka den underhållsskyldige inte har befriats enligt 21 § från underhållsskyldigheten har drivits in hos den under-

hållsskyldige. Om utmätning av lönen har verkställts därför att betalningen av underhållsbidrag har försummats fortbestår Folkpensionsanstaltens indrivningsrätt så länge som utmätningen är i kraft. Enligt 4 kap. 57 § 3 mom. i utsökningsbalken är utmätningen av lön för indrivning av löpande underhållsbidrag i kraft tills gäldenären har betalat de förfallna posterna samt därtill i förskott underhållsbidragsbeloppet för den följande månaden och gör troligt att han eller hon i framtiden kommer att uppfylla sin underhållsskyldighet.

20 §. Indrivning av underhållsbidrag genom utsökning. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 17 § i den gällande lagen. Folkpensionsanstalten ansvarar för indrivningen av underhållsbidrag för hela underhållsbidragsfordrans del. Sålunda är det motiverat att ålägga den en relativt hård förpliktelse att vidta indrivningsåtgärder. Enligt den föreslagna paragrafen ska Folkpensionsanstalten vidta åtgärder för att driva in underhållsbidraget genom utsökning, om den underhållsskyldige inte inom en rimlig frist betalar de underhållsbidrag som förfallit till betalning eller i tillräcklig grad börjar betala underhållsbidrag frivilligt. Den underhållsskyldige anses betala underhållsbidrag i tillräcklig grad, om han eller hon i enlighet med en betalningsplan som gjorts upp tillsammans med Folkpensionsanstalten regelbundet varje månad betalar minst ett belopp som motsvarar det underhållsbidrag som förfaller till betalning. Dessutom ska han eller hon åtminstone i någon mån också avkorta den underhållsbidragsskuld som förfallit till betalning tidigare. Folkpensionsanstalten bör utsätta en rimlig frist för den underhållsskyldige för betalningen av de underhållsbidrag som förfallit till betalning. När man bedömer vad som är en rimlig frist kan utgångspunkten var högst en månad, men även en längre frist kan komma i fråga av särskilda skäl.

Folkpensionsanstalten bör inte inleda indrivning genom utsökning, om den underhållsskyldige börjar betala underhållsbidrag frivilligt i enlighet med den uppgjorda betalningsplanen. Om det förekommer dröjsmål eller andra störningar i den frivilliga betalningen bör indrivning genom utsökning inledas utan dröjsmål.

Indrivning genom utsökning behöver inte heller inledas när det är helt uppenbart att den blir resultatlös.

Enligt 17 § i den nuvarande lagen har den underhållsskyldige möjlighet att ställa en godtagbar säkerhet, varvid åtgärder för att driva in underhållsbidraget genom utsökning inte vidtas. Det föreslås att möjligheten att ställa säkerhet slopas i lagen om underhållsstöd, eftersom den möjlighet att ställa säkerhet som den gällande lagen erbjuder inte just har utnyttjats i praktiken och den har således inte haft någon stor betydelse. Dessutom ska pantsättning mellan enskilda, som regleras i underhållsbidragslagen, fortfarande vara möjlig.

21 §. Regressfordran som inte indrivs. En motsvarande bestämmelse ingår också i den gällande lagen. För att avgörandep Praxis ska vara enhetlig föreslås i paragrafen noggrannare bestämmelser om förutsättningarna för att lämna regressfordran oindriven än för närvarande. Dessutom föreslås ändringar i förfarandet för ansökan om betalningsbefrielse och den tid för vilken befrielse beviljas.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen ska indrivning av underhållsbidrag för att ersätta underhållsstöd inte verkställas till den del försummelsen att betala underhållsbidrag har berott på den underhållsskyldiges insolvens. Den betalningsbefrielse som Folkpensionsanstalten beviljar ska således gälla endast Folkpensionsanstaltens på underhållsstödet grundade regressfordran, inte det underhållsbidrag som tillkommer barnet. För att regressfordran ska lämnas oindriven förutsätts att den underhållsskyldige är aktiv, dvs. han eller hon ska ansöka om betalningsbefrielse hos Folkpensionsanstalten. Enligt den gällande lagen kan kommunen besluta att regressfordran lämnas oindriven även på eget initiativ. I den förmånslagstiftning som gäller Folkpensionsanstalten förutsätts ändå alltid att man ska ansöka om förmåner, så det är motiverat att man ska ansöka även om betalningsbefrielse.

I 2 mom. fastställs när den underhållsskyldige betraktas som insolvent på det sätt som avses i 1 mom. Insolvensen ska bero på arbetsförmåga, arbetslöshet eller någon annan av den underhållsskyldige oberoende orsak. Till denna del motsvarar bestämmelsen nuva-

rande praxis. Möjligheten att inte driva in regressfordran är i första hand avsedd för situationer där det är fråga om kortvarig insolvens. Om den underhållsskyldiges insolvens fortsätter länge och sänkningen av inkomstnivån kan betraktas som permanent, ska den underhållsskyldige uppmanas att söka ändring i beloppet av det fastställda underhållsbidraget.

Grunderna för att den underhållsskyldige ska ha rätt att bli befriad från underhållsstödsskulden ska fortfarande vara rätt stränga, eftersom skulden i varje fall preskriberas inom relativt kort tid. För att klarlägga bedömningen av den underhållsskyldiges insolvens och uppnå en enhetlig avgörandep Praxis föreslås att en inkomstgräns i euro tas in i paragrafen. Den underhållsskyldige betraktas som insolvent på det sätt som avses i paragrafen, om hans eller hennes inkomst vid tidpunkten för försummelsen att betala underhållsbidrag har varit högst 1000 euro i månaden. Den underhållsskyldiges inkomster beaktas till bruttobelopp. Inkomstgränsen anses innefatta de kostnader som en person åsamkas av oundgängliga utgifter i anslutning till grundläggande utkomst och boende. Vid uppskattningen av de genomsnittliga oundgängliga utgifterna har man utnyttjat bl.a. beloppet av utkomststödet grunddel samt de genomsnittliga boendekostnaderna för det allmänna bostadsbidraget. För att eventuellt annat underhållsansvar som ankommer på den underhållsskyldige ska beaktas när insolvensen bedöms föreslås att inkomstgränsen höjs med 250 euro för varje barn under 18 som den underhållsskyldige försörjer med undantag av det barn som har beviljats det underhållsstöd som föranlett regressfordran. Då beaktas den underhållsskyldiges övriga egna barn som bor hos honom eller henne eller barn för vilka han eller hon på grundval av underhållsskyldighet faktiskt betalar underhållsbidrag.

Om den underhållsskyldiges inkomster överstiger den stadgade inkomstgränsen betraktas han eller hon inte som insolvent och betalningsbefrielse kan inte beviljas. För avgörandet av saken ska den underhållsskyldige förete en tillräcklig utredning om sina inkomster i samband med ansökan.

Som den underhållsskyldiges inkomster

beaktas alla förvärvs- och kapitalinkomster oberoende av inkomstkälla och skattepliktighet. I fråga om företagare beaktas den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare och lagen om pension för lantbruksföretagare. Också sociala förmåner avsedda att trygga utkomsten som den underhållsskyldige har fått beaktas vid inkomststoppsskattningen. I fråga om sociala förmåner och ersättningar beaktas ändå inte sådana inkomster som är avsedda att ersätta vissa särskilda kostnader. Vid bedömningen av den underhållsskyldiges insolvens ska dessutom utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) som han eller hon eventuellt fått inte beaktas som inkomst. I 3 mom. föreslås en förteckning med exempel på inkomster som inte beaktas vid insolvensbedömningen.

I 4 mom. föreslås en bestämmelse om ansökningstid för betalningsbefrielse. Regressfordran får inte utan särskild anledning lämnas oindrivnen för längre tid än ett år före ansökan. I den gällande lagen anges inte någon frist för ansökan om betalningsbefrielse.

Regressfordran lämnas oindrivnen för en tidsperiod på minst ett kalenderår. Dessutom beviljas betalningsbefrielse för kalendermånadens hela återstående regressfordran. Med andra ord, om den underhållsskyldige har flera barn, vilkas underhållsbidrag han eller hon har försummat att betala, lämnas regressfordran för samtliga barns del oindrivnen. Om den underhållsskyldige emellertid redan har betalat en del av regressfordran för den tid beträffande vilken han eller hon ansöker om betalningsbefrielse, beviljas inte betalningsbefrielse till denna del.

22 §. Preskription av regressfordran. I den föreslagna paragrafen bestäms om preskription av regressfordran. I 16 § i den nuvarande lagen bestäms att regressfordran preskriberas inom fem år från utgången av det år under vilket stödet har betalats. Underhållsbidrag åter preskriberas enligt 16 c § i underhållsbidragslagen inom fem år från början av året som följer efter det år under vilket underhållsbidraget har förfallit.

I 1 mom. föreslås att preskriptionstiderna för regressfordran och underhållsbidrag för enhetligas. Regressfordran ska drivas in hos den underhållsskyldige inom fem år från bör-

jan av året efter det år under vilket det underhållsbidrag som har försumrats och föranlett betalning av underhållsstöd har förfallit till betalning. Fordran förfaller vid utgången av det femte kalenderåret. Exempelvis 2009 kan hos den underhållsskyldige inte drivas in underhållsbidrag som ersättning för sådant underhållsstöd som har betalats på grundval av underhållsbidrag som förfallit till betalning under 2003.

I 2 mom. sägs emellertid att om den underhållsskyldige före preskriptionen har försatts i konkurs, utmätning har verkställts för indrivning av fordran eller fordran har bevakats vid offentlig stämning, kan regressfordran indrivnas ut de medel som utmätts, överlåts till konkursen eller ur vilka de vid den offentliga stämningen uppgivna fordringarna ska betalas. På motsvarande sätt kan man enligt lagen om underhåll för barn förfara även i fråga om barnets fordran. I ovan nämnda situationer kan även gäldenärens frivilliga betalning tas emot trots att preskriptionstiden gått ut.

23 §. Fördelningen av medel mellan mottagaren av underhållsbidrag och betalaren av underhållsstöd. Bestämmelsen motsvarar 18 § i den gällande lagen. I paragrafen fastställs i vilken ordning de medel som drivits in hos den underhållsskyldige fördelas för att ersätta barnets fordran och Folkpensionsanstaltens regressfordran. Bestämmelsen gäller alla medel som fås in av den underhållsskyldige på frivillig väg, genom utsökning eller på annat sätt. Medlen används i första hand för att ersätta barnets fordran och dröjsmålsräntan på den och tidsmässigt hänförs de till den äldsta fordran. Om medel återstår efter att barnets fordran ersatts används de för att ersätta regressfordran. Den underhållsskyldige har således inte rätt att själv bestämma vilken månads underhållsbidrag hans eller hennes eventuella frivilliga betalning ska gälla, om Folkpensionsanstalten driver in underhållsbidrag hos honom eller henne efter att underhållsstöd beviljats på grund av försummelse.

24 §. Användningen av medel till regressfordran. I paragrafen föreslås bestämmelser om hur de medel som fås in av den underhållsskyldige ska användas till regressfordran efter att barnets fordran har ersatts i enlighet

med 23 §. Bestämmelsen gäller alla medel som drivits in hos den underhållsskyldige. Enligt den föreslagna paragrafen används de medel som fått in av den underhållsskyldige till en regressfordran för det första kalenderår som indrivningen kan gälla. Paragrafen motsvarar i övrigt den gällande bestämmelsen, men det är inte längre nödvändigt att bestämma om fördelningen av medel mellan de kommuner som betalt underhållsstöd eller att beloppet av regressfordran för ett och samma kalenderår ska behandlas som en post.

6 kap.

Återkrav av underhållsstöd och underhållsbidrag

25 §. Återkrav. De allmänna bestämmelserna om återkrav motsvarar i sak 21 och 22 § i den gällande lagen. I paragrafen föreskrivs om grunderna för att underhållsstöd ska återkrävas av stödtagaren. I 1 mom. sägs att om Folkpensionsanstalten har betalat underhållsstöd utan grund eller till ett för stort belopp återkrävs det överbetalda beloppet av stödtagaren. Det har ingen betydelse av vilken orsak betalningen har varit felaktig.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelserna om återkrav av underhållsstöd även på sådant underhållsbidrag som har drivits in hos den underhållsskyldige och som har betalats till underhållsstödtagaren utan grund, fastän det borde ha utgjort ersättning för Folkpensionsanstaltens regressfordran. Det återkrävda beloppet används till regressfordran. Ett belopp som motsvarar det underhållsbidrag som betalats utan grund dras av från beloppet av regressfordran, så att den underhållsskyldige inte blir tvungen att en andra gång betala samma underhållsbidragspost som av honom eller henne oberoende orsaker felaktigt har betalats till underhållsstödtagaren. På detta sätt förfar man också när underhållsbidrag som betalats utan grund inte återkrävs av mottagaren med stöd av 27 §.

Det beloppet som återkrävs kan kvittas mot en annan förmån som Folkpensionsanstalten betalar till stödtagaren. Utan stödtagarens samtycke kan kvittningen endast gälla det barns underhållsstöd, vars underhållsstöd har betalats utan grund eller till ett för stort be-

lopp. Dessutom förutsätts att de underhållsstödposter som återkrävs har betalats till samma stödtagare som de underhållsstödposter som kvittas.

26 §. Preskription av återkravsfordran. Bestämmelsen om preskription av återkravsfordran är ny och motsvarar de bestämmelser om preskription av återkravsfordringar som ingår i andra förmånslagar om förmåner som Folkpensionsanstalten betalar. Enligt paragrafen ska ett beslut om återkrav av underhållsstöd eller underhållsbidrag enligt 25 § som betalats utan grund fattas inom fem år från betalningsdagen. Efter att beslutet om återkrav getts preskriberas fordran normalt inom fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriptionen före det har avbrutits på det sätt som bestäms i 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003).

27 §. Avstående från återkrav. Bestämmelsen om avstående från återkrav motsvarar i huvudsak 23 § i den gällande lagen. I paragrafen föreskrivs om avstående från återkrav av underhållsstöd som betalats utan grund eller underhållsbidrag enligt 25 § 2 mom. som betalats utan grund.

Återkravet kan lämnas därhän helt eller delvis, om detta anses skäligt med beaktande av förhållandena för stödtagaren och barnet och den grundlösa betalningen av underhållsstöd eller underhållsbidrag inte har berott på mottagarens svikliga förfarande. Vid prövningen av vad som är skäligt beaktas stödtagarens hela situation. På bedömningen inverkar bl.a. stödtagarens ekonomiska situation och sociala förhållanden. Också Folkpensionsanstaltens, en myndighets eller någon annan motsvarande instans eventuella medverkan till överbetalningen samt den tid som gått sedan överbetalningen beaktas vid prövningen. Återkravet kan emellertid inte lämnas därhän på skälighetsgrunder, om den grundlösa betalningen har berott på stödtagarens svikliga förfarande. Återkravet kan också lämnas därhän när det belopp som krävs är ringa. Grunden kan tillämpas t.ex. när rätten till underhållsstöd har upphört mitt under en kalendermånad, men Folkpensionsanstalten inte har känt till detta i det skede när stödet för den aktuella månaden har betalats.

Återkravet kan helt lämnas därhän efter att beslutet om återkrav getts, om indrivningsåt-

gärderna länge har varit resultatlösa och det är sannolikt att det obetalda penningbeloppet inte fås in fast indrivningsåtgärderna fortsätter. När resultatet av indrivningsåtgärderna bedöms beaktats de indrivningsåtgärder som redan vidtagits i fråga om återkravsfordringar som länge varit föremål för indrivning samt stödtagarens ekonomiska ställning och omständigheter. Man inte kan anta att det kommer inträffa några förändringar i dem som skulle förbättra indrivningsresultatet, kan en del av den oindrivna fordran lämnas helt därhän. Det är också möjligt att avstå från återkrav om man på grund av uppgifterna om förmånstagarens ekonomiska situation eller tidigare indrivningsresultat kan se att fortsatta indrivningsåtgärder skulle orsaka orimligt stora administrativa utgifter. Så vore fallet t.ex. när det penningbelopp som indrivs uppskattas understiga indrivningskostnaderna. Avstående kan däremot inte motiveras enbart med att återbetalningen går långsamt. Man borde t.ex. i regel inte avstå från indrivning av en fordran som betalas tillbaka regelbundet i små poster.

7 kap.

Överklagande

28 §. Rätt att överklaga. I paragrafen föreskrivs om överklagande genom besvär.

Enligt *1 mom.* får den som är missnöjd med Folkpensionsanstaltens beslut överklaga beslutet hos besvärsnämnden för social trygghet och den som är missnöjd med besvärsnämndens beslut får överklaga det hos försäkringsdomstolen.

I *2 mom.* föreskrivs att ett beslut av försäkringsdomstolen, som fungerar som högsta besvärshinstans, inte får överklagas genom besvär.

I *3 mom.* föreskrivs om verkställigheten av besvär som inte vunnit laga kraft. Folkpensionsanstaltens beslut ska trots pågående överklagande följas tills besvärshinstansen avgör genom ett lagakraftvunnet beslut av besvärshinstansen.

29 §. Besvärstid och försenade besvär. I paragrafen föreskrivs om besvärstid, delgivning av beslut i anslutning till överklagande samt konsekvenserna om besvaren försenas.

I *1 mom.* föreskrivs att besvärsskriften ska lämnas in till Folkpensionsanstalten inom 30 dagar efter att ändringssökanden fick del av beslutet. Sökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades under den adress om sökanden uppgett, om inte något annat visas.

I *2 mom.* föreskrivs om det sätt på vilket Folkpensionsanstalten delger ändringssökanden sitt eget överklagbara beslut samt ett beslut som besvärshinstansen för social trygghet gett med anledning av besvär. Enligt momentet sker delgivningen genom brev per post under den postadress som personen i fråga uppgett för Folkpensionsanstalten.

I *3 mom.* föreskrivs om prövning av besvär som lämnats in för sent. Enligt momentet kan besvaren av vägande skäl prövas i behörig besvärshinstans även när de har kommit in till Folkpensionsanstalten efter den tidpunkt som avses i *1 mom.*

30 §. Självrättelse. I paragrafen föreskrivs om Folkpensionsanstaltens skyldighet att pröva möjligheten att självrätta ett överklagat beslut innan besvärshinstansen överförs till besvärshinstansen.

I *1 mom.* sägs att om Folkpensionsanstalten till alla delar godkänner de yrkanden som överklaganden anför i sina besvär ska den rätta sitt tidigare beslut genom att ge ett överklagbart rättelsebeslut. Rättelsebeslutet överklagas hos besvärshinstansen för social trygghet och försäkringsdomstolen på det sätt som föreskrivs i 28 och 29 §.

I *2 mom.* föreskrivs om situationer där Folkpensionsanstalten inte alls kan rätta det överklagade beslutet eller rätta det endast delvis. I momentet sägs att om beslutet inte kan rättas ska Folkpensionsanstalten sända besvärsskriften och sitt utlåtande till besvärshinstansen för behandling inom 30 dagar från besvärstidens utgång. Om Folkpensionsanstalten delvis godkänner de yrkanden som anförts i besvaren kan den rätta sitt beslut genom ett interimistiskt beslut till den del som den godkänner yrkandena. Om besvaren redan har lämnats in till besvärshinstansen ska den omedelbart underrättas om det interimistiska beslutet. Ett interimistiskt beslut får inte överklagas genom besvär.

Enligt *3 mom.* får man avvika från den tidsfrist på 30 dagar som satts för inlämnande av

besvärsskriften och Folkpensionsanstaltens utlåtande till besvärshöjningen, om inhämtande av tilläggsutredning kräver det. Ändringsökanden ska då alltid omedelbart underrättas om att tilläggsutredning inhämtas. Besvärsskriften och utlåtandet ska emellertid alltid lämnas till besvärshöjningen senast inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

31 §. Rättelse av sakfel. I paragrafen föreskrivs om rättelse av sakfel. Om ett beslut av Folkpensionsanstalten grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades, kan Folkpensionsanstalten enligt 1 mom. undanröja sitt oriktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Enligt 2 mom. får ett beslut rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas.

I 50–53 § i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs om hur man annars går till väga när ett fel i ett beslut rättas. Dessa bestämmelser i förvaltningslagen tillämpas även på rättelse av ett beslut enligt lagen om underhållsstöd.

32 §. Rättelse av beslut. Ett ärende som gäller beviljande av en förvägrad förmån eller utökande av en redan beviljad förmån prövas på nytt, om en ny utredning framkommer. Folkpensionsanstalten kan således utan hinder av ett tidigare lagakraftvunnet beslut i en sådan situation bevilja en förvägrad förmån eller utöka en redan beviljad förmån. Även besvärshöjningen för social trygghet och försäkringsdomstolen kan förfara på motsvarande sätt. I beslutet får ändring sökas hos besvärshöjningen för social trygghet och försäkringsdomstolen enligt 28 och 29 §.

33 §. Undanröjande av ett lagakraftvunna beslut. I paragrafen föreskrivs om förfarandet när man hos besvärshöjningen för social trygghet eller försäkringsdomstolen ansöker om att ett lagakraftvunnet beslut ska undanröjas.

I 1 mom. sägs att i situationer där ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten grundar sig på en oriktigt eller bristfällig utredning eller uppenbart står i strid med lag, kan besvärshöjningen för social trygghet på yrkande av en part eller Folkpensionsanstal-

ten undanröja beslutet och bestämma att ärendet ska behandlas på nytt. Besvärshöjningen för social trygghet ska ge parterna tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs. I ett beslut av besvärshöjningen för social trygghet om att undanröja Folkpensionsanstaltens lagakraftvunna beslut ska ändring kunna sökas hos försäkringsdomstolen i enlighet med vad som föreskrivs i 28 och 29 §.

I 2 mom. föreskrivs om undanröjande av ett lagakraftvunnet beslut av besvärshöjningen för social trygghet eller försäkringsdomstolen. Om ett lagakraftvunnet beslut av dessa besvärshöjningar grundar sig på felaktig eller bristfällig utredning eller uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen undanröja beslutet på antingen en parts eller Folkpensionsanstaltens initiativ. Försäkringsdomstolen ska ge parterna tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs.

Enligt 3 mom. har Folkpensionsanstalten efter att ha ansökt om att ett beslut ska undanröjas möjlighet att för att undvika överbetalning avbryta utbetalningen av underhållsstöd eller betala ut stödet i enlighet med sitt yrkande som ligger till grund för ansökan om undanröjande tills ärendet har avgjorts på nytt.

I 4 mom. begränsas möjligheten att ansöka om att ett beslut ska undanröjas tidsmässigt. Enligt momentet ska man ansöka om att ett beslut ska undanröjas inom fem år från det att beslutet vann laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan man ansöka om att ett beslut ska undanröjas även senare än fem år.

8 kap.

Erhållande och utlämnande av uppgifter

34 §. Rätt till uppgifter. I paragrafen föreskrivs om rätt för Folkpensionsanstalten samt besvärshöjningarna att utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter få de uppgifter som är nödvändiga för behandling och avgörande av ett förmånsärende samt annars för verkställigheten av lagen från olika myndigheter och andra instanser. För att avgöra den underhållsskyldiges ansökan om att indrivningen av regressfordran ska lämnas därhän behövs uppgifter om den underhållsskyl-

diges eventuella löneinkomster, pensioner samt andra förmåner än sådana som Folkpensionsanstalten betalar ut. Av denna orsak föreslås att Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna ska ha rätt att få uppgifter av de instanser som nämns i paragrafen.

35 §. Användning av uppgifter som fått för andra förmåner. I paragrafen föreskrivs om rätt att använda uppgifter som fått för andra förmåner. När Folkpensionsanstalten behandlar ett underhållsstödsärende ska den ha rätt att i enskilda fall använda uppgifter som den fått för behandlingen av andra förmånsärenden, så att dessa uppgifter inte behöver skaffas upprepade gånger. När uppgifterna används förutsätts att nämnda uppgifter är nödvändiga för behandlingen av underhållsstödet och att Folkpensionsanstalten skulle ha rätt att få dessa uppgifter även annars med stöd av denna lag. Stödtagarna ska på förhand informeras om att uppgifterna eventuellt kommer att användas, t.ex. på ansökningsblanketterna.

36 §. Rätt att lämna ut uppgifter. I paragrafen föreskrivs om utlämnande på eget initiativ av nödvändiga uppgifter när det är fråga om att utreda missbruk eller brott som riktar sig mot den sociala tryggheten eller om att väcka åtal. Uppgifter kan lämnas ut till myndigheter, t.ex. åklagar- eller förundersökningsmyndigheter för väckande av åtal för brott mot den sociala tryggheten. Dessutom är ett syfte med bestämmelsen att göra det möjligt att lämna ut sådana uppgifter som behövs för att förebygga och utreda missbruk av den sociala tryggheten och brott som riktar sig mot den vid enstaka utredningssituationer i samband med myndighetssamarbete som har formen av projekt. Bestämmelsen gör det således möjligt för myndigheterna att samköra uppgifter som ska hemlighållas med stöd av lagen om underhållsstöd med andra registeruppgifter om förmånstagare inom de sociala trygghetssystemen. Det är vanligen fråga om missbruk av den sociala tryggheten eller brott som riktar sig mot den när en person betalas överlappande förmåner från flera olika system därför att han eller hon gett fel uppgifter om eller hemlighållit omständigheter som påverkar beviljandet av förmåner.

37 §. Teknisk anslutning. I paragrafen föreskrivs om erhållande och utlämnande av sek-

retessbelagda uppgifter med hjälp av en teknisk anslutning utan den berördes samtycke. I 29 § 3 mom. i offentlighetslagen regleras myndigheternas möjlighet att öppna en teknisk anslutning till sina personregister. I fråga om sekretessbelagda uppgifter kräver detta den berördes samtycke, om inte det uttryckligen bestäms något annat om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Enligt den föreslagna paragrafen har Folkpensionsanstalten rätt att få och lämna ut uppgifter med hjälp av teknisk anslutning utan den berördes samtycke i de situationer som nämns i paragrafen.

Folkpensionsanstalten har rätt att med hjälp av en teknisk anslutning få uppgifter av de instanser som nämns i 34 §.

Med stöd av paragrafen får man med hjälp av en öppnad teknisk anslutning söka också sekretessbelagda uppgifter utan samtycke av den vars intressen skyddas genom sekretessen. Uppgiftsmottagaren ska sköta om dataskyddet och datasäkerheten och innan den tekniska anslutningen öppnas lägga fram en utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

38 §. Anmälningsskyldighet. I paragrafen föreskrivs om skyldighet för Folkpensionsanstalten att på förhand på lämpligt sätt informera den som ansöker om underhållsstöd om var uppgifter om honom eller henne kan inhämtas och vart de som regel kan lämnas ut.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

39 §. Indexbindning. I paragrafen föreskrivs om indexbindning av underhållsstöd och de i lagen föreskrivna inkomstgränserna på det sätt som bestäms i lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna. Det i förslaget till 16 § 5 mom. nämnda beloppet av den minsta underhållsstödspost som betalas ut ska dock inte bindas vid index.

I 2 mom. konstateras att det belopp av fullt underhållsstöd som anges i 9 § motsvarar storleken på det underhållsstöd som betalades ut den 1 januari 2007. Beloppet av fullt underhållsstöd har senast höjts i januari 2007. Förhöjningen var då 5 procent och det

fulla stödbeloppet efter förhöjningen var alltså 129 euro 91 cent i månaden. Förhöjningen gjordes eftersom indextalet för levnadskostnadsindexet (augusti 1938–juli 1939=100) i oktober 2006 hade stigit med 6,7 procent jämfört med indextalet vid den föregående förhöjningstidpunkten, dvs. oktober 2001. I början av 2009 kommer underhållsstödets belopp fortfarande att justeras i enlighet med indexlagen (660/1966), eventuellt med fulla 5 procent.

I 3 mom. konstateras att de belopp av barnets egna inkomster som avses i 8 § 2 mom. samt beloppet av den underhållsskyldiges inkomster och beloppet av den gottgörelse för barn som ska beaktas enligt 21 § 2 mom. motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (oktober 1951=100) i oktober 2008.

40 §. Utmättnings- och överföringsförbud. I paragrafen föreslås ett förbud mot utmätning och överföring av underhållsstöd. Förbudet är nödvändigt eftersom underhållsstödet är barnets inkomst och avsett att användas enbart för barnets underhåll.

10 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

41 §. Ikraftträdande. Paragrafens 1 mom. innehåller en ikraftträdandebestämmelse.

42 §. Lagar som upphävs. I samband med att lagen träder i kraft är det samtidigt nödvändigt att upphäva de bestämmelser som blir onödiga till följd av den nya lagen. I paragrafen föreslås att lagen om underhållsstrygghet jämte ändringar upphävs. Också lagen om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållsstrygghet, som stiftats för övergångsfasen i verkställigheten av underhållsstödet föreslås bli upphävd.

43 §. Övergångsbestämmelser om betalning av underhållsstöd och om regressfordran. I 1 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att underhållsstöd som betalas ut när lagen träder i kraft omvandlas i överensstämmelse med den nya lagen från och med den dag då lagen träder i kraft.

Enligt 2 mom. överförs kommunens regressfordringar som grundar sig på lagen om underhållsstrygghet så att de för indrivs av

Folkpensionsanstalten i enlighet med lagen om underhållsstöd.

44 §. Ersättning till kommunerna för överföring av regressfordran. I paragrafen föreskrivs om ersättning till kommunerna för regressfordringar som överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Kommunernas regressfordringar ersätts kalkylmässigt. Enligt kommunförbundets kalkyl blir kommunerna under de följande fem år utan 142 miljoner euro i regressfordringar som gäller underhållsstöd. Av denna summa vore kommunernas andel ungefär 2/3 i enlighet med den allmänna statsandelsprincipen.

Det föreslås att kommunernas andel av regressfordringarna gottgörs kommunerna via statsandelssystemet. Folkpensionsanstalten kan i fortsättningen årligen följa med den sammanlagda summan av alla lyckade indrivningar av regressfordringar. Den andel av regressfordringarna som kommunerna blir utan under åren 2009–2013 gottgörs kommunerna i förhållande till invånarantalet via statsandelssystemet. Det belopp som gottgörs grundar sig på de faktiska indrivningar som Folkpensionsanstalten genomfört under motsvarande tid.

45 §. Personalens ställning. Personalbehovet och det antal anställda som övergår på grundval av det avgörs enligt förslaget i sista hand av Folkpensionsanstalten efter att den har förhandlat med den instans som företräder kommunsektorn. Under förhandlingarna eftersträvas samförstånd och de förs och antalet anställda som övergår bestäms innan lagen träder i kraft.

I 2 mom. bestäms om anställningsvillkoren för den personal som övergår. Grunderna för anställningsvillkoren bestäms från och med tidpunkten för övergången enligt de arbetskollektivavtal som är i kraft vid Folkpensionsanstalten och i enlighet med avtalens tillämpningsområde. Den personal som övergår ska ha ställning som s.k. gamla arbetstagare när Folkpensionsanstaltens anställningsvillkor tillämpas. När den mottagande organisationens arbetskollektivavtal tillämpas ska kommunal anställning jämföras med Folkpensionsanstaltens anställning. Personalen ska också ha rätt att ta med sig semester som intjänats i anställning hos kommunen och som ännu inte tagits ut och som

inte har ersatts på något annat sätt vid tidpunkten för övergången så att semestern tas ut i anställningen hos Folkpensionsanstalten. Den överförda semestern ges i form av arbetsdagar.

Den individuella månadslön i euro som betalas den personal som övergår vid tidpunkten för övergången bestäms inte på grundval av tjänste- och arbetskollektivavtalen, utan den personal som övergår behåller i samband med övergången den lön i euro som han eller hon har vid tidpunkten för övergången. Efter övergången kan lönen ändras på det sätt och på samma grunder som de anställdas lön i allmänhet kan ändras i anställningsförhållandet.

De kommunala tjänste- och arbetskollektivavtalen, med vilka i denna lag jämföras även de lokala avtal som avses i det kommunala huvudavtalet av den 13 januari 1993, tillämpas inte på personal som är anställd hos Folkpensionsanstalten.

I 2 mom. bestäms också att den personal som övergår i anställning hos Folkpensionsanstalten behåller nivån på sitt pensionskydd. En del personer som har arbetat länge hos kommunerna och samkommunerna har rätt till ett tilläggspensionsskydd som är högre än grundpensionsskyddet för tiden före 1995. Förutsättningen för att man ska få tilläggspensionsskyddet är att anställningen fortsätter inom det kommunala pensionssystemet tills man går i pension. För att nivån på pensionsskyddet inte ska försämrats för de personer som med stöd av denna lag övergår i anställning hos Folkpensionslagen föreskrivs i momentet att de personer som övergår behåller sitt tilläggspensionsskydd enligt det kommunala pensionsskyddet, om anställningen hos Folkpensionsanstalten fortgår oavbrutet till ålderspensionsåldern eller tills den anställda börjar få invalidpension.

46 §. Övriga övergångsbestämmelser. I 1–4 mom. föreskrivs om behandlingen av underhållsstödsärenden i övergångsskedet.

I regel är det Folkpensionsanstalten som behandlar och avgör underhållsstödsärenden samt betalar underhållsstöd från och med lagens ikraftträdande och kommunen för tiden före det. Om en ny ansökan om underhållsstöd väcks innan lagen träder i kraft, avgör kommunen underhållsstödsärendet och beta-

lar underhållsstöd till och med ikraftträdandet av denna lag.

Enligt 1 mom. behandlar kommunen även efter det att lagen trätt i kraft sådana ansökningar om underhållsstöd som har väckts i kommunen före den tidpunkten. På motsvarande sätt behandlar kommunen också kontroller av underhållsstöd och återkravsärenden, om tidpunkten för kontroll av underhållsstödet infaller innan lagen träder i kraft eller om underhållsstöd har betalats utan grund för tid före detta. Kommunen behandlar också ansökningar om att lämna indrivningen av regressfordran därhän som inkommit före nämnda tidpunkt. På underhållsstödsärenden som kommunen behandlat och avgjort tidigare tillämpas lagen om underhållstrygghet.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen betalar kommunen underhållsstöd till och med ikraftträdandet av denna lag. Om kommunen efter denna tidpunkt kontrollerar underhållsstöd som den beviljat eller beviljar underhållsstöd på grund av ny ansökan, betalar kommunen underhållsstödet till och med ikraftträdandet av denna lag. Från denna lags ikraftträdande övergår utbetalningen av underhållsstöd på Folkpensionsanstalten.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen behandlar och avgör Folkpensionsanstalten i enlighet med den föreslagna lagen om underhållsstöd alla andra underhållsstödsärenden än de som det i 1 eller 3 mom. bestäms att kommunen ska behandla. Om en ansökan om underhållsstöd eller om att indrivningen av en regressfordran ska lämnas därhän väcks efter det att lagen har trätt i kraft avgör Folkpensionsanstalten ärendet. Eftersom det inte är ändamålsenligt att Folkpensionsanstalten beviljar underhållsstöd på grund av ny ansökan för samma tid som eventuellt också kommunen redan har betalt sökanden underhållsstöd för, föreslås det att Folkpensionsanstalten i regel kan bevilja underhållsstöd tidigast från och med lagens ikraftträdande. Med andra ord ska den retroaktiva ansökningstiden för underhållsstöd i förslaget till 7 § tillämpas glidande i övergångsskedet. Endast av särskilt vägande skal kan underhållsstöd beviljas retroaktivt för tiden innan lagen träder i kraft.

I 3 mom. föreskrivs om besvärsförfarandet i

övergångsskedet. Eftersom det inte är ändamålsenligt att besvärinstansen byts medan ett besvärssärende pågår, föreslås att besvärssärenden som pågår i övergångsskedet för verkställigheten av underhållsstödet, dvs. den 31 mars 2009, i kommunens organ eller förvaltningsdomstolen slutbehandlas i enlighet med de bestämmelser som gällde före lagens ikraftträdande. Även i fråga om sådana besvärssärenden som väcks efter men som gäller ett beslut som har getts med stöd av lagen om underhållstrygghet följs bestämmelserna om ändringssökande i lagen om underhållstrygghet. I fall underhållsstödets eller underhållsbidragsfordrans belopp ändras till följd av överklagande ska kommunen underrätta Folkpensionsanstalten om saken.

I 4 mom. åläggs kommunen att utan dröjsmål underrätta Folkpensionsanstalten om underhållsstödsärenden som den har behandlat och avgjort efter att den redan har överlämnat de klientuppgifter som gäller underhållsstöd till Folkpensionsanstalten. Kommunernas klientuppgifter börjar överföras i början av mars 2009, så de klientuppgifter som gäller beslut som har fattats efter att uppgifterna överförts måste också överföras till Folkpensionsanstalten, så att Folkpensionsanstalten kan fortsätta att betala ut det beviljade underhållsstödet från och med den 1 april 2009. På motsvarande sätt ska kommunen också underrätta Folkpensionsanstalten om underhållsstödsärenden som besvärinstansen har avgjort efter uppgiftsöverföringen.

I 5 mom. föreslås en bestämmelse om att underhållsbidragsbetalningar ska erläggas till Folkpensionsanstalten i stället för till kommunen från och med den 1 mars 2009. Kommunerna börjar överföra klientavgifter som gäller underhållsstöd till Folkpensionsanstalten i början av mars 2009, och efter att uppgifterna överförts är det inte längre ändamålsenligt att kommunerna registrerar betalningar av underhållsbidragsskulder, utan det är skäl att Folkpensionsanstalten sköter registreringen. De underhållsskyldiga kommer att informeras per brev om att verkställigheten av underhållsstödet överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten, och i detta sammanhang redogör man också för de praktiska förändringar som överföringen för med sig, så de underhållsskyldiga kommer att

känna till saken. Kommunerna får i mars 2009 underhållsbidragsbetalningen även via t.ex. utsökning. Kommunerna ska redovisa alla betalningar som den får vidare till Folkpensionsanstalten.

Enligt 6 mom. beräknar Folkpensionsanstalten den dröjsmålsränta som ska betalas på underhållsbidragsfordran från och med den 1 januari 2009. För detta uppdrag behöver Folkpensionsanstalten uppgifter av kommunerna om slutsaldona för januari, februari och mars 2009.

Enligt 7 mom. görs ingen fördelning av medlen mellan kommunerna beträffande de regressfordringar som kommunerna lyckas driva in under januari och februari 2009. Under motsvarande tid överförs inte heller längre ett underhållsstödsärende till en annan kommun på grund av att barnets hemkommun ändrats.

Enligt 8 mom. beaktas också den tid som gått före lagens ikraftträdande när preskriptionstiden för en återkravsfordran enligt förslaget till 26 § beräknas.

I 20 § föreslås att möjligheten att ställa en säkerhet för att trygga regressfordran slopas. Av denna anledning föreslås i 9 mom. att panter som är i kommunens besittning när lagen träder i kraft inte heller ska överföras till Folkpensionsanstalten.

När verkställigheten av underhållsstöd överförs från kommunerna till Folkpensionsanstalten överförs inte de underhållsstödhandlingar som finns i kommunerna till Folkpensionsanstalten. För att det senare ska vara möjligt att kontrollera beslut om underhållsstöd retroaktivt före lagens ikraftträdande bör kommunerna åläggas att spara handlingarna om underhållsstöd samt uppgifter som finns i datasystemen tillräckligt länge. Enligt 10 mom. ska kommunen spara handlingarna och datalagren tio år räknat från överföringen av verkställigheten av underhållsstöd.

47 §. Tillämpningsbestämmelse. Andra lagar eller författningar på lägre nivå som utfärdats före lagens ikraftträdande kan innehålla hänvisningar till den lag som nu föreslås bli upphävd. Enligt den föreslagna paragrafen ska dessa hänvisningar i tillämpliga delar anses gälla motsvarande bestämmelser i den nya lagen.

1.2 Lag om ändring av socialvårdslagen

17 §. I paragrafen bestäms om de former av socialservice som kommunen ska se till att ordnas. I 1 mom. nämns de former av kommunal socialservice som kommunen ska ombesörja på det sätt som anges i socialvårdslagen. I 2 mom. åter nämns de former av socialservice som kommunen ska ordna enligt vad som bestäms särskilt om dem på annat ställe i lagstiftningen. Som en sådan form av socialservice nämns i 2 mom. också åtgärder för tryggnad av underhållsbidrag.

Efter att verkställigheten av underhållsstöd och indrivningen av underhållsbidrag överförs till Folkpensionsanstalten på det sätt som föreslås i propositionen har kommunerna fortfarande kvar uppgifter som gäller fastställande av underhållsstöd enligt den nuvarande lagen om underhållsstrygghet. Det föreslås att det även i fortsättningen ska föreskrivas om dessa uppgifter i socialvårdslagen.

I 1 mom. nämns som en ny 8 punkt åtgärder för att fastställa underhållsbidrag. Närmare bestämmelser om dessa uppgifter ingår i den nya 27 f §.

I förteckningen i 2 mom. slopas för tydlighetens skull åtgärder för tryggnad av underhållsbidrag, eftersom det i fortsättningen är Folkpensionsanstalten som svarar för dem till övriga delar än vad som föreskrivs i socialvårdslagen.

27 f §. I paragrafen föreskrivs i sak på motsvarande sätt som i den gällande 24 § i lagen om underhållsstrygghet om kommunens uppgifter vid fastställandet av underhållsbidrag. För uppgiften svarar det organ som avses i 6 § 1 mom.

Det är i princip barnets föräldrar som ansvarar för ordnandet det privaträttsliga underhållsansvaret för barnet. Barnatillsyningsmannen har visserligen i samband med talan om fastställande av faderskap rätt att kräva att även underhållsbidrag fastställs. Enligt den gällande lagen om underhållsstrygghet har organet dessutom rätt att under vissa förutsättningar föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller ändring av dess belopp.

I 1 mom. föreslås i överensstämmelse med det nuvarande 24 § 1 mom. i lagen om underhållsstrygghet bestämmelser om rätt för

organet att föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller höjning av dess belopp, när barnet saknar eller löper fara att bli utan underhåll. Avsikten är att organet ska använda sin talerätt endast i exceptionella fall. Detta kan inträffa t.ex. när barnet har blivit utan vårdnadshavare eller när vårdnadshavaren av någon orsak inte på egen hand förmår se till att underhållsbidragsfrågan blir skött.

Paragrafens 2 mom. motsvarar i sak det gällande 24 § 2 mom. i lagen om underhållsstrygghet. Där föreskrivs om organets rätt att föra talan om ändring av barnets underhållsbidrag även i sådana situationer där barnets underhåll inte är äventyrat men det av någon annan orsak vore ändamålsenligt att ändra underhållsbidraget. Organet ska ha rätt att föra talan om höjning av underhållsbidragets belopp, om barnet betalas underhållsstöd. Organet kan också föra talan om sänkning av underhållsbidraget, om barnet betalas underhållsstöd. Det kan vara motiverat att väcka talan om sänkning av underhållsbidraget, om underhållsbidragets belopp tycks vara klart överdimensionerat på grundval av uppgifter om den underhållsskyldiges betalningsförmåga och det inte går att sänka det genom avtal. Avsikten är att talan om sänkning av underhållsbidraget ändå i första hand ska väckas av den underhållsskyldige själv. Den underhållsskyldige kan inte förutsätta att organet för talan på hans eller hennes vägnar.

Enligt 3 mom. ska organet bereda såväl barnets vårdnadshavare som den underhållsskyldige tillfälle att bli hörda innan talan enligt paragrafen väcks. Avsikten är att möjligheterna att få till stånd ett underhållsavtal ska utredas innan talan väcks.

I 4 mom. föreskrivs för tydlighetens skull att förutom organets ovan nämnda uppgifter föreskrivs i underhållsbidragslagen dessutom om uppgifter i anslutning till fastställande av avtal om underhållsbidrag.

1.3 Lag om ändring av lagen om underhåll för barn

5 §. I paragrafen föreskrivs om vem som har rätt att företräda barnet i angelägenheter som rör underhållsbidrag. I det gällande 1 mom. hänvisas i fråga om socialnämndens

förande av talan till lagen om tryggnad av underhåll för barn (122/1977) som upphävdes i samband med stiftandet av lagen om underhåll för barn. I momentet föreslås en hänvisning till socialvårdslagen, eftersom det föreslås att det i fortsättningen ska föreskrivas om organets uppgifter i anslutning till fastställande av underhållsskyldighet där.

Dessutom föreslås att momentets ordalydelse moderniseras så att det i stället för begreppet god man används begreppet annan laglig företrädare och att begreppet det organ som ansvarar för socialvården i kommunen används i stället för socialnämnden.

16 a §. Paragrafens 2 mom. ändras så att det föreskrivs om Folkpensionsanstaltens regressfordran i stället för om kommunens regressfordran. Dessutom föreslås att numret på den nya lagen om underhållsstöd införs. I övrigt motsvarar momentet den gällande lagen.

16 b §. Paragrafens 2 mom. ändras så att när underhållsbidrag indrivs genom utsökning beräknas dröjsmålsräntan av Folkpensionsanstalten i stället för av kommunen, när rätten att driva in underhållsbidrag har överförts på Folkpensionsanstalten. I annat fall beräknas räntan på nuvarande sätt av utmätsmannen.

1.4 Lag om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna

1 §. I lagen föreskrivs om höjande av förutom underhållsstöd även underhållsbidrag enligt äktenskapslagen, lagen om underhåll för barn och skadeståndslagen, ersättningar enligt brottsskadelagen som betalas periodiskt för inkomstförlust eller förlust av underhåll eller förlust av den underhållsskyldige till följd av att levnadskostnaderna stigit.

2 §. Den årliga förändringen av nämnda underhållsbidrag, ersättningar och underhållsstöd beräknas enligt utvecklingen i fråga om poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) i oktober innevarande och oktober föregående år. Enligt förslaget ska höjningarna företas varje år och den gällande lagens förhöjningströskeln på 5 procent ska inte längre förutsättas. Enligt 2 mom. ska förhöjningar också företas i underhållsbidrag,

underhållsstöd och ersättningar vilkas belopp har fastställts efter föregående förhöjningstidpunkt. De s.k. regeln om ett överhoppat år som enligt den gällande lagen berör underhållsbidrag slopas alltså.

Folkpensionsanstalten fastställer varje år i november det belopp med vilket förmånerna enligt denna lag höjs i början av följande år. Den förordning av social- och hälsovårdsministeriet om ändringen som den nu gällande lagen föreskriver behövs inte längre.

3 §. Kommunens organ ska på begäran göra en anteckning om det förhöjda underhållsbidragsbeloppet och förhöjningstidpunkten i avtalet eller beslutet om erläggande av underhållsbidrag. Anteckningsskyldigheten gäller dock inte beslut som fattats med stöd av brottsskadelagen. Enligt 2 mom. görs anteckningen av Folkpensionsanstalten om verkställighetshandlingen finns hos den. Paragrafens innehåll motsvarar i sak 5 § i den gällande lagen.

4 §. Paragrafen innehåller bestämmelser om indrivning av underhållsbidrag utomlands. Domstolen ska på ansökan fastställa det förhöjda beloppet av underhållsbidraget och tidpunkten för höjningen, om detta kan vara nödvändigt för indrivning av underhållsbidraget i en främmande stat. Anteckningen om indexförhöjning är av förtydligande natur men inte juridiskt nödvändigt, åtminstone inte i Finland. Den föreslagna paragrafen motsvarar 5 a § i den gällande lagen.

5 §. Enligt förslaget ska de underhållsbidrag, underhållsstöd och ersättningar som avses i denna lag nedsättas på grundval av en eventuell nedgång i levnadskostnaderna med iakttagande av samma förfarande som vid en stegring. Paragrafen motsvarar i sak 7 § i den gällande lagen.

6 §. Lagen föreslås träda i kraft den 1 april 2009. Paragrafen innehåller sedvanliga ikraftträdandebestämmelser. Beloppen av de förmåner som avses i denna lag den 1 januari 2010 kontrolleras i enlighet med denna lag så att poängtalet i oktober 2008 för levnadskostnadsindexet (oktober 1951=100) jämförs med poängtalet i oktober 2009.

När den första höjningen enligt den nya lagen görs beaktas dock den eventuella utveckling av levnadskostnadsindexet (1938:8–

1939:7=100) som har sparats in vid kontrolltidpunkten för den sista förhöjning som gjorts på grundval av den nu gällande lagen. Den förhöjning som ska företas på grundval av den nu gällande indexlagen är alltid jämnt 5 procent även i det fallet att indextalen har utvecklats snabbare än så mellan kontrolltidpunkterna. Återstoden av stegringen efter den företagna förhöjningen har beaktats först i samband med kontrollen av de följande årens indexutveckling. Det vore skäl att beakta denna eventuella insparade andel vid den första kontrollen enligt den nya lagen, så att den kostnadsstegring som inträffat blir beaktad i övergångsskedet.

Underhållsbidragen och underhållsstöden har senast höjts i januari 2007. Förhöjningen var då 5 procent, eftersom indextalet i oktober 2001 för det levnadskostnadsindex som avses i den nu gällande indexlagen (669/1966) hade stigit med 6,7 % jämfört med indextalet i oktober 2006. I fråga om de periodiska underhållsbidragen gällde förhöjningen på grund av regeln om ett överhoppat år endast de underhållsbidrag vilkas belopp genom beslut eller avtal senast hade fastställts före den 1 januari 2002. Efter förhöjningen återstod 1,7 % av indexutvecklingen som inte hade beaktats och som beaktas i samband med följande indexjustering. I början av 2008 blev det ännu inte någon förhöjning eftersom förändringen från föregående förhöjningstidpunkt till oktober 2007 hade varit bara 4,4 % (inklusive de sparade 1,7 %). Det är mycket sannolikt att den tröskel på 5 % som den nu gällande indexlagen kräver kommer att överskridas när poängtalet i oktober 2008 kontrolleras och sålunda kommer underhållsbidragen och underhållsstödet att stiga med 5 % i början av 2009. Eventuell indexutveckling som överstiger förhöjningen beaktas i enlighet med vad som föreslagits den första förhöjningsgången enligt den nya lagen.

1.5 Lag om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bostättningsbaserad social trygghet

1 §. Tillämpningsområde. Det föreslås att 2 punkten ändras så att den motsvarar 1 § 2 mom. i den föreslagna lagen om underhålls-

stöd, enligt vilken frågan om huruvida lagen om underhållsstöd ska tillämpas på ett barn avgörs enligt lagen om tillämpning av lagstiftningen om bostättningsbaserad social trygghet.

1.6 Lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, folkpensionslagen, lagen om införande av lagen om pension för företagare och lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare

Det föreslås att till lagen om utkomstskydd för arbetslösa (11 kap. 9 a §), folkpensionslagen (53 a §), lagen om införande av lagen om pension för företagare (32 a §) och lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare (29 a §) fogas en ny paragraf, där det föreskrivs om betalning av barnförhöjningar enligt de nämnda lagarna till Folkpensionsanstalten. Paragrafen gäller situationer där den person som är berättigad till barnförhöjning har försummat sitt barns underhåll och Folkpensionsanstalten betalar underhållsstöd till barnet på grund av försummelsen. Eftersom syftet med barnförhöjningarna enligt nämnda lagar är att de ska användas för kostnader för barnets underhåll, kan det inte betraktas som motiverat att de betalas till den underhållsskyldige när underhållsskyldigheten har försummats. I paragrafen föreskrivs att barnförhöjningen i dessa fall betalas till Folkpensionsanstalten, som betalar underhållsstöd, för att användas för barnets underhåll. Ett belopp som motsvarar barnförhöjningen avdras då från det underhållsbidrag som Folkpensionsanstalten indriver hos den underhållsskyldige på grund av försummelsen, eftersom den underhållsskyldiges prestation kan anses ha skett till denna del.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 april 2009. Med stöd av lagen om underhållsstöd överförs verkställigheten av underhållsstödet och indrivningen av underhållsbidrag till Folkpensionsanstalten på det sätt som avses i förslaget från och med den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagarna förutsätter får vidtas innan lagarna träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Lag**om underhållsstöd**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Underhållet för ett i Finland bosatt barn under 18 år tryggas genom underhållsstöd på det sätt som föreskrivs i denna lag. I denna lag föreskrivs också om indrivning av underhållsbidrag när underhållsstöd har betalats på grundval av försummelse att betala underhållsbidrag som avses i lagen om underhåll för barn (704/1975).

I lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993) föreskrivs om när ett barn ska avses vara bosatt i Finland.

Denna lag tillämpas dock också när ett barn inte vistas i Finland, men har rätt till underhållsstöd enligt denna lag på grundval av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *underhållsbidrag* en penningprestation med vilken ett barns förälder på grund av sin underhållsskyldighet periodiskt ska delta i de kostnader som barnets underhåll orsakar och för vilken betalningsskyldigheten har fastställts genom avtal eller dom enligt lagen om underhåll för barn eller genom beslut, avtal, officiell handling eller annan handling som

utfärdats i en främmande stat utfärdat och som kan verkställas i Finland eller i den främmande stat där den underhållsskyldige har hemort,

2) *underhållsskyldig* den av barnets föräldrar som enligt en handling som nämns i 1 punkten är skyldig att betala underhållsbidrag till barnet,

3) *underhållsstöd* ett understöd som betalas för barnets underhåll enligt de förutsättningar som bestäms i 6 §,

4) *underhållsstöddagare* den som lyfter underhållsstöd,

5) *regressfordran* en på underhållsstöd grundad fordran enligt 11 § 1 mom. gentemot den underhållsskyldige, samt

6) *underhållsbidragsfordran* regressfordran samt den del av underhållsbidraget som barnet har rätt till och som överstiger regressfordran.

3 §

Verkställighet

Folkpensionsanstalten ansvarar för uppgifterna i anslutning till verkställigheten av denna lag samt följer och övervakar att denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den iakttas. Dessutom fastställer Folkpensionsanstalten de blanketter som behövs för verkställigheten av denna lag.

4 §

Finansiering

Staten ersätter Folkpensionsanstalten för kostnaderna för underhållsstöd som betalas med stöd av denna lag.

Folkpensionsanstalten ska fyra vardagar

före den i 16 § avsedda betalningsdagen för underhållsstöd meddela staten det belopp som enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning behövs för utbetalningen av de underhållsstöd som ska betalas under betalningsmånaden. Skillnaden mellan summan av de underhållsstöd som betalats under en kalendermånad och förskotten för samma månad beaktas när förskottet för den andra månaden som följer på betalningsmånaden fastställs.

I samband med den uppskattning som avses i 2 mom. ska Folkpensionsanstalten meddela staten beloppet av de underhållsbidrag som drivits in under föregående månad. Summan av de underhållsstöd som betalats under kalendermånaden samt skillnaden mellan samma månads förskott och indrivna underhållsbidrag beaktas när förskottet för den andra månaden som följer på betalningsmånaden fastställs.

Staten ska på grundval av det meddelande som avses i 2 mom. betala Folkpensionsanstalten penningbeloppet senast en bankdag före betalningsdagen för underhållsstöd.

5 §

Omkostnader

Staten ersätter Folkpensionsanstalten för de kostnader som verkställigheten av denna lag orsakar.

2 kap.

Rätt till underhållsstöd

6 §

Förutsättningar för erhållande av underhållsstöd

Ett barn har rätt till underhållsstöd, om

1) den underhållsskyldige har försummat att betala underhållsbidrag,

2) underhållsbidrag inte har fastställts för utbetalning på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga,

3) det underhållsbidrag som fastställts för utbetalning är mindre än fullt underhållsstöd enligt 9 § på grund av den underhållsskyldiges bristande försörjningsförmåga,

4) faderskapet beträffande ett barn utom äktenskap inte har fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut,

5) underhållsbidraget inte har kunnat fastställas samtidigt med fastställande av faderskapet, eller

6) en adoptant ensam adopterat ett barn och barnet inte är barn eller adoptivbarn till adoptantens make eller barn till någon som adoptanten lever med under äktenskapsliknande förhållanden.

7 §

När rätten till underhållsstöd börjar och upphör

Underhållsstöd beviljas på ansökan från början av den kalendermånad då förutsättningarna enligt 6 § för utbetalning av underhållsstöd föreligger vid ingången av månaden. Underhållsstöd beviljas inte utan särskilt vägande skäl retroaktivt för längre tid än tre kalendermånader före ansökan.

Ett barn har rätt till underhållsstöd till den dag då barnet fyller 18 år, om inte något annat följer av 17 §.

När underhållsstöd beviljas med stöd av 6 § 5 punkten, föreligger rätt till underhållsstöd högst under de följande sex kalendermånaderna efter det att faderskapet fastställts genom ett lagakraftvunnet beslut, om inte talan om fastställande av underhållsbidrag har väckts inom nämnda tid.

8 §

Hinder för erhållande av underhållsstöd

Ett barn har inte rätt till underhållsstöd, om

1) barnet bor hos den underhållsskyldige eller den av sina föräldrar som avses i 6 § 2, 3 eller 5 punkten,

2) den underhållsskyldige eller den av barnets föräldrar som avses i 6 § 2, 3 eller 5 punkten är död, eller

3) barnet förmår försörja sig självt.

Barnet anses kunna försörja sig självt om barnets regelbundna förvärvs- eller kapitalinkomster uppgår till minst 700 euro i månaden eller, om barnet bor självständigt, till minst 1 000 euro i månaden.

3 kap.

Underhållsstödets belopp

9 §

Fullt underhållsstöd

Underhållsstödets fulla belopp för ett barn är 129,91 euro per kalendermånad för en underhållsskyldig, om inte något annat bestäms nedan.

10 §

Nedsatt underhållsstöd

När underhållsstöd betalas enligt 6 § 3 punkten, motsvarar stödet skillnaden mellan fullt underhållsstöd och underhållsbidraget.

När underhållsstöd betalas på grund av att betalning av underhållsbidrag har försummats och underhållsbidragets belopp är mindre än fullt underhållsstöd av någon annan orsak än den som nämns i 6 § 3 punkten, betalas i underhållsstöd endast ett belopp som motsvarar det fastställda underhållsbidraget.

Från underhållsstödets belopp dras av militärunderstöd som har betalats till barnet med stöd av 13 § i militärunderstödslagen (781/1993).

4 kap.

Ansökan om samt beviljande och utbetalning av underhållsstöd

11 §

Ansökan om underhållsstöd

Underhållsstöd söks skriftligt hos Folkpensionsanstalten.

Ansökan kan göras av barnets vårdnadshavare, intressebevakare eller av någon annan som har den faktiska vårdnaden om barnet samt av barnet självt om detta har fyllt 15 år och bor självständigt. Med anledning av en ansökan som gjorts av någon annan än vårdnadshavaren ska vårdnadshavaren höras.

När underhållsstöd söks på grund av att betalningen av underhållsbidrag försumnats, skall till ansökan fogas en sådan verkställbar handling som avses i 2 § 1 punkten lagen om underhållstrygghet eller en utredning över att handlingen finns i utsökningsmyndighetens besittning.

Kommunen kan ansöka om att underhållsstödet ska betalas till den, om barnet får av kommunen bekostad vård dygnet runt utanför hemmet längre tid än en kalendermånad. Underhållsstödet betalas då till kommunen tidigast från ingången av kalendermånaden efter den under vilken vården började. Kommunen ska minst två veckor före betalningsdagen enligt 16 § ansöka om att beviljat underhållsstöd betalas till den.

När underhållsstöd söks på grund av att betalningen av underhållsbidrag försummats ska till ansökan fogas en i 2 § 1 punkten avsedd verkställbar handling eller utredning om att handlingen finns i utsökningsmyndighetens besittning.

12 §

Utlåtande av det organ som ansvarar för socialvården

Om någon annan än barnets vårdnadshavare ansöker om underhållsstöd och vårdnadshavaren motsätter sig att underhållsstöd beviljas, ska Folkpensionsanstalten innan saken avgörs begära utlåtande om betalning av stödet till någon annan än barnets vårdnadshavare av ett i 6 § i socialvårdslagen (710/1982) avsett organ i barnets hemkommun.

Om det ansöks om att underhållsstödet ska betalas till någon annan än stödtagaren och stödtagaren motsätter sig detta, ska Folkpensionsanstalten innan saken avgörs begära utlåtande av det i 1 mom. avsedda organet om hur underhållsstödet betalas i enlighet med barnets fördel samt ge stödtagaren tillfälle att bli hörd i saken.

Folkpensionsanstalten ska i de situationer som avses i 1 och 2 mom. avgöra i enlighet med det kommunala organets utlåtande.

13 §

Skyldighet att lämna uppgifter och göra anmälan

Den som ansöker om underhållsstöd ska lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för beviljande och betalning av förmånen samt indrivning av underhållsbidrag hos den underhållsskyldige.

Underhållsstödtagaren ska omedelbart underätta Folkpensionsanstalten om förändringar i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstöd och om sådana ändringar i anslutning till indrivningen av underhållsbidrag som han eller hon känner till.

Den underhållsskyldige ska på begäran av Folkpensionsanstalten inom utsatt tid lämna utredning om sin vistelseort och arbetsplats, sina inkomster och tillgångar samt övriga omständigheter som inverkar på betalningsförmågan.

14 §

Delgivning av ansökan med den underhållsskyldige

När underhållsstöd söks på grund av att betalningen av underhållsbidrag försumrats ska Folkpensionsanstalten utan dröjsmål delge den underhållsskyldige ansökan och ge honom eller henne tillfälle att bli hörd med anledning av ansökan. Om den underhållsskyldiges vistelseort inte har kunnat klarläggas, får underhållsstöd beviljas också utan att den underhållsskyldige hörs.

15 §

Beslut om underhållsstöd

Folkpensionsanstalten ska ge den som ansökt om underhållsstöd, stödtagaren och den underhållsskyldige ett skriftligt beslut i ett ärende som gäller beviljande, förvägran, justering och indragning av underhållsstöd. I ett ärende som gäller återkrav av underhållsstöd ges beslutet den underhållsstödtagare som har fått underhållsstöd utan grund eller till för stort belopp.

Något beslut ges inte om justeringen av underhållsstödet beror enbart på indexjustering eller har någon annan motsvarande grund som bestäms direkt med stöd av lag eller förordning, om inte stödtagaren eller den underhållsskyldige särskilt kräver ett beslut.

Folkpensionsanstaltens beslut om underhållsstöd är avgiftsfritt.

16 §

Betalningsdag och betalningssätt

Betalningsdagen för underhållsstöd är den tionde dagen i varje kalendermånad.

Om den betalningsdag som avses i 1 mom. infaller på en helgdag eller en helgfri lördag, är betalningsdagen den öppethållningsdag för i Finland belägna penninginstitut som omedelbart föregår nämnda dagar.

Om underhållsstöd betalas retroaktivt kan betalningsdagen också vara en annan öppet-hållningsdag för i Finland belägna penninginstitut än de som avses i 1 och 2 mom.

Underhållsstödet betalas in på det konto i ett penninginstitut i Finland som sökanden uppgett. Om det inte är möjligt att betala in stödet på konto eller om sökanden meddelar Folkpensionsanstalten någon särskild orsak, kan underhållsstödet betalas även på annat sätt.

Om underhållsstödets månatliga post är mindre än 5,00 euro utbetalas den inte.

17 §

Justering och indragning av underhållsstöd

Om det sker förändringar i de omständigheter som inverkar på betalningen av underhållsstödet, ska Folkpensionsanstalten vid behov justera underhållsstödets belopp eller upphöra att betala ut underhållsstödet.

Betalning av underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag kan avslutas när det inte finns någon underhållsbidragsskuld kvar och det är sannolikt att det i framtiden är möjligt att av den underhållsskyldige regelbundet driva in ett belopp som motsvarar minst det underhållsbidrag som månatligen förfaller.

18 §

Tillfälligt avbrott i utbetalningen

Utbetalningen av underhållsstödet kan tillfälligt avbrytas, om det är uppenbart att barnet inte längre har rätt till det på grund av att förhållandena förändrats eller av någon annan orsak. Underhållsstödtagaren ska omedelbart underrättas om avbrottet, och ett beslut om förmånen ska ges utan dröjsmål.

5 kap.

Indrivning av underhållsbidrag

19 §

Rätt att driva in underhållsbidrag

Om underhållsstöd betalas på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, övergår rätten till underhållsbidraget på Folkpensionsanstalten till den del bidraget motsvarar det betalda underhållsstödet (*regressfordran*). Barnet har rätt att få den del av underhållsbidraget som överstiger regressfordran.

Sedan Folkpensionsanstalten har fattat beslut om beviljande av underhållsstöd på grund av försummelse att betala underhållsbidrag, har Folkpensionsanstalten rätt att driva in alla obetalda underhållsbidrag hos den underhållsskyldige, inklusive dröjsmålsränta uträknad enligt 16 b § i lagen om underhåll för barn. Folkpensionsanstaltens rätt att driva in underhållsbidrag fortbestår så länge det finns en regressfordran som kan drivas in, eller om det gäller utmätning av lön, tills villkoren i 4 kap. 57 § 3 mom. i utsökningsbalken (705/2007) har uppfyllts.

En underhållsskyldig som har fått kännedom om att underhållsstöd har beviljats kan under den tid Folkpensionsanstalten har rätt att driva in underhållsbidrag fullgöra sin betalningsskyldighet endast genom att betala underhållsbidragsposterna till Folkpensionsanstalten.

20 §

Indrivning av underhållsbidrag genom utsökning

Betalar inte den underhållsskyldige inom en rimlig frist som Folkpensionsanstalten ställer, till denna de underhållsbidragsposter som förfallit till betalning och är obetalda innan ansökan om underhållsstöd gjordes, eller börjar han eller hon inte frivilligt i tillräcklig grad betala underhållsbidrag, ska Folkpensionsanstalten utan dröjsmål vidta åtgärder för indrivning av underhållsbidragsposterna genom utsökning. Åtgärder behöver dock inte vidtas om det är uppenbart att indrivningen blir resultatlös.

21 §

Regressfordran som inte indrivs

Folkpensionsanstalten kan på ansökan av den underhållsskyldige låta bli att driva in en regressfordran till den del försummelsen att betala underhållsbidrag har berott på den underhållsskyldiges insolvens.

Den underhållsskyldige betraktas som insolvent, om hans eller hennes inkomster på grund av arbetsoförmåga eller arbetslöshet eller av någon annan av den underhållsskyldige oberoende orsak vid tidpunkten för försummelsen att betala underhållsbidrag har varit högst 1000 euro i månaden. Ovan nämnda inkomstgräns höjs med 250 euro för varje barn under 18 år som den underhållsskyldige försörjer med undantag av barn som har beviljats underhållsstöd.

Såsom inkomster enligt 2 mom. betraktas den underhållsskyldiges samtliga inkomster oberoende av inkomstkälla och skatteplikt, dock med undantag av

1) handikappförmåner enligt lagen om handikappförmåner (570/2007),

2) ersättningar för särskilda kostnader, såsom ersättningar för uppehälle, resedagtraktamenten, ersättningar för resekostnader och ersättningar för sjukvårdskostnader,

3) barnförhöjningar som betalas i samband med sociala förmåner,

4) utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997),

5) särskilt stöd enligt lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) och

6) annan inkomst som motsvarar de inkomster som nämns i 1–5 punkten.

Regressfordran lämnas oindriven för minst en kalendermånad. Hela den återstående regressfordran som uppstått under kalendermånaden lämnas oindriven. Betalningsbefrielse beviljas inte utan särskilt vägande skäl retroaktivt för längre tid än ett år före ansökan om befrielse.

22 §

Preskription av regressfordran

En regressfordran ska drivas in hos den underhållsskyldige inom fem år från ingången av året efter det år under vilket det underhållsbidrag som har försummats och föranlett betalning av underhållsstöd har förfallit till betalning. I annat fall går rätten att få betalning förlorad.

Om den underhållsskyldige har försatts i konkurs, utmätning har verkställts för indrivning av fordran eller om fordran har bevakats vid offentlig stämning inom den tid som anges i 1 mom., hindrar det att tiden löpt ut inte att betalning fås ur de medel som utmätts eller den egendom som hör till konkursboet eller de medel ur vilka de vid den offentliga stämningen uppgivna fordringarna ska betalas.

23 §

Fördelningen av medel mellan mottagaren av underhållsbidrag och betalaren av underhållsstöd

Av de medel som fås in av den underhållsskyldige betalas först underhållsbidrag till mottagaren av underhållsbidrag till den del det överstiger det betalda underhållsstödet inklusive dröjsmålsränta på detta underhållsbidrag. De medel som fås in av den underhållsskyldige ska användas till underhållsbidrag för det första kalenderår som indrivningen kan gälla och till dröjsmålsränta på det. När inget återstår av barnets fordran,

används de medel som fås in av den underhållsskyldige för att ersätta regressfordran.

24 §

Användningen av medel till regressfordran

De medel som fås in av den underhållsskyldige ska användas till underhållsbidragen och räntan på dem och en regressfordran för det första kalenderår som indrivningen kan gälla.

6 kap.

Återkrav av underhållsstöd och underhållsbidrag

25 §

Återkrav

Har underhållsstöd betalats utan grund eller till för stort belopp, ska det överbetalda underhållsstödet återkrävas hos stödtagaren.

Vad som 1 mom. bestäms om underhållsstöd som betalats utan grund, gäller också underhållsbidrag som Folkpensionsanstalten utan grund har redovisat till underhållsstödtagaren, fastän det borde ha utgjort betalning för regressfordran. Ett belopp som motsvarar det underhållsbidrag som betalats utan grund dras av från beloppet av regressfordran.

Det belopp som ska återkrävas får kvittas mot en förmån som Folkpensionsanstalten betalar senare. Utan underhållsstödtagarens samtycke kan det belopp som ska återkrävas kvittas endast mot underhållsstödposter som senare betalas till mottagaren för samma barn.

Ett lagakraftvunnet beslut angående återkrav kan verkställas på samma sätt som en lagakraftvunnen dom.

26 §

Preskription av återkravsfordran

Beslut om återkrav av en förmån enligt 25 § 1 och 2 mom. som betalats utan grund

ska fattas inom fem år från betalningsdagen för förmånen. En fordran som fastställts genom beslut om återkrav preskriberas fem år efter det att beslutet gavs, om inte preskriberingen har avbrutits innan dess. Preskriptionen av en fordran som fastställts genom ett beslut om återkrav avbryts enligt 10 eller 11 § i lagen om preskription av skulder (728/2003). Efter att preskriptionstiden avbrutits börjar en ny preskriptionstid på fem år.

27 §

Avstående från återkrav

Ett återkrav av en grundlöst utbetald fordran som avses i 25 § 1 och 2 mom. kan frångås helt eller delvis, om det anses skäligt med beaktande av stödtagare och barnens förhållanden och den grundlösa betalningen inte har berott på svikligt förfarande från stödtagarens sida stödtagaren eller om det grundlöst utbetalda beloppet är vitet. Återkrav kan frångås helt eller delvis efter det att beslutet om återkrav har getts även när det med beaktande av stödtagarens ekonomiska situation inte längre är ändamålsenligt att fortsätta återkrävandet eller när fortsatt återkrav skulle orsaka orimliga kostnader i förhållande till beloppet av det förmånsbelopp som inte drivits in.

7 kap.

Överklagande

28 §

Rätt att överklaga

Den som är missnöjd med Folkpensionsanstaltens beslut får överklaga det genom besvär hos besvärsnämnden för social trygghet. Den som är missnöjd med besvärsnämndens beslut får överklaga det genom besvär hos försäkringsdomstolen.

Försäkringsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

Folkpensionsanstalten ska följas trots att det har överklagats tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

29 §

Besvärstid och försenade besvär

Besvärsskriften ska lämnas in till Folkpensionsanstalten inom 30 dagar från det att ändringssökanden fick del av beslutet. Sökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades under den adress som han eller hon har uppgett, om inte något annat visas.

Ett beslut av Folkpensionsanstalten eller besvärsnämnden för social trygghet delges så att det sänds som brev per post till mottagaren under den adress som han eller hon har uppgett.

Även om besvär som anförs hos besvärsnämnden för social trygghet eller försäkringsdomstolen har kommit in efter utgången av föreskriven tid, kan besvären tas upp till prövning, om det finns vägande skäl till förseningen.

30 §

Självrättelse

Om Folkpensionsanstalten till alla delar godkänner de yrkanden som har framställts i besvär som lämnats in till den, ska den ge ett rättelsebeslut i ärendet. Rättelsebeslutet får överklagas så som föreskrivs i 28 och 29 §.

Om Folkpensionsanstalten inte kan rätta ett överklagat beslut så som nämns i 1 mom., ska den inom 30 dagar från besvärstidens utgång sända besvärsskriften och sitt utlåtande till besvärinstansen för behandling. Folkpensionsanstalten kan då genom ett interimistiskt beslut rätta sitt tidigare beslut till den del som den godkänner yrkandet i besvaren. Om besvären redan har sänts till besvärinstansen, ska denna omedelbart underrättas om det interimistiska beslutet. Ett interimistiskt beslut får inte överklagas.

Avvikelse kan göras från den tid som avses i 2 mom., om det är nödvändigt för inhämtande av tilläggsutredning med anledning av besvaren. Ändringssökanden ska då utan dröjsmål underrättas om att tilläggsutredning inhämtas. Besvärsskriften och utlåtandet ska

dock alltid lämnas till besvärinstansen inom 60 dagar från besvärstidens utgång.

31 §

Rättelse av sakfel

Om ett beslut av Folkpensionsanstalten grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning eller på uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet då beslutet fattades, kan Folkpensionsanstalten undanröja sitt felaktiga beslut och avgöra ärendet på nytt.

Ett beslut får rättas till en parts fördel eller nackdel. Rättelse av ett beslut till en parts nackdel förutsätter att parten samtycker till att beslutet rättas.

32 §

Rättelse av ett lagakraftvunna beslut

Om ny utredning framkommer i ett ärende som gäller beviljande av en förvägrad förmån eller utökande av en redan beviljad förmån, ska Folkpensionsanstalten pröva ärendet på nytt. Folkpensionsanstalten kan utan hinder av ett tidigare lagakraftvunnet beslut bevilja en förvägrad förmån eller utöka en redan beviljad förmån. Besvärsnämnden för social trygghet och försäkringsdomstolen kan tillämpa motsvarande förfarande när de behandlar ärenden som gäller ändringssökande. I beslutet får ändring sökas enligt 28 och 29 §.

33 §

Undanröjande av beslut

Om ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten grundar sig på en oviktigt eller bristfällig utredning eller uppenbart står i strid med lag, kan besvärsnämnden för social trygghet på yrkande av en part eller Folkpensionsanstalten undanröja beslutet och bestämma att ärendet ska behandlas på nytt. Besvärsnämnden för social trygghet ska ge

parterna tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs. I beslutet får ändring sökas i enlighet med vad som föreskrivs i 28 och 29 §.

Om ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden för social trygghet eller försäkringsdomstolen grundar sig på felaktig eller bristfällig utredning eller uppenbart står i strid med lag, kan försäkringsdomstolen på yrkande av en part eller Folkpensionsanstalten undanröja beslutet och bestämma att ärendet ska behandlas på nytt. Försäkringsdomstolen ska ge parterna tillfälle att bli hörda innan ärendet avgörs.

Om Folkpensionsanstalten yrkar på att ett beslut ska undanröjas, kan den avbryta utbetalningen av en förmån eller betala ut förmånen i enlighet med sitt yrkande till dess ärendet har avgjorts på nytt.

Ansökan om att ett beslut ska undanröjas ska lämnas in inom fem år från det att beslutet vann laga kraft. Av särskilt vägande skäl kan ett beslut undanröjas även på ansökan som gjorts efter utgången av den föreskrivna tiden.

34 §

Rätt till uppgifter

Folkpensionsanstalten och besvärinstanserna enligt denna lag har utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som är nödvändiga för avgörande av underhållsstöd eller för verkställigheten av uppdrag som föreskrivs i denna lag, i överenskommelser om social trygghet som är bindande för Finland eller i andra internationella författningar om social trygghet

1) av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligt rättsliga samfund,

2) av Pensionsskyddscentralen, pensionsanstalterna, försäkringsanstalterna samt andra som beviljar eller betalar ut pensioner eller andra ersättningar,

3) av Patientförsäkringscentralen och Trafikförsäkringscentralen och

4) av arbetsgivare, arbetslöshetskassor och arbetsplatskassor.

8 kap.

Erhållande och utlämnande av uppgifter

35 §

Användning av uppgifter som fåtts för andra förmåner

När Folkpensionsanstalten behandlar underhållsstödsärenden har den i enskilda fall rätt att använda uppgifter som den fått för fullgörandet av andra uppdrag som ålagts den, om det är uppenbart att uppgifterna inverkar på underhållsstödet, om uppgifterna enligt lag ska beaktas vid beslutsfattandet och om Folkpensionsanstalten även annars har rätt att få uppgifterna med stöd av denna lag.

36 §

Rätt att lämna ut uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Folkpensionsanstalten utan hinder av sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter rätt att till ett ministerium, skatteförvaltningen och inrättningar eller sammanslutningar som har hand om det lagstadgade sociala trygghetssystemet och som administrerar sociala trygghetsförmåner som påverkas av underhållsstöd lämna personbe-teckning och andra identifieringsuppgifter i fråga om en person som fått underhållsstöd, uppgifter om det utbetalda stödet samt övriga därmed jämförbara uppgifter som är nödvändiga för samkörning av personuppgifter och andra tillsynsåtgärder av engångsnatur som utförs för att utreda brott och missbruk som riktar mot den sociala tryggheten. Folkpensionsanstalten har rätt att lämna i 1 mom. nämnda uppgifter också till polis- och åklagarmyndigheterna, om uppgifterna är nödvändiga för att utreda brott eller väcka åtal.

37 §

Teknisk anslutning

Utöver vad som föreskrivs i 29 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Folkpensionsanstalten rätt att på de villkor som anges i det momentet öppna en teknisk anslutning till sådana sekretessbelagda uppgifter i sina register som den med stöd av 36 § har rätt att lämna ut till de uppgiftsmottagare som avses i nämnda paragraf.

Vad som i 1 mom. föreskrivs om öppnande av en teknisk anslutning och utlämnande av uppgifter med hjälp av den gäller också Folkpensionsanstaltens rätt att med hjälp av en teknisk anslutning få sådana sekretessbelagda uppgifter som avses i 34 §.

Med hjälp av en teknisk anslutning som öppnats med stöd av denna paragraf får sekretessbelagda uppgifter också sökas utan samtycke av den vars intressen skyddas genom sekretessen. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som begär uppgifter lägga fram en utredning om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

38 §

Anmälningsskyldighet

Folkpensionsanstalten ska på förhand på lämpligt sätt informera den som ansöker om en förmån om var uppgifter om honom eller henne kan inhämtas och till vem uppgifterna i regel kan lämnas ut.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

39 §

Indexbindning

De belopp som anges i denna lag, bortsett från beloppet enligt 22 § 5 mom., binds vid förändringar i prisnivån så som bestäms i lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (/).

Det belopp av fullt underhållsstöd som an-

ges i 9 § motsvarar det indextal för levnads-kostnadsindex (1938:8—1939:7=100) enligt vilket beloppet av de underhållsstöd som betalades ut i januari 2007 har beräknats i enlighet med lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (660/1966).

De belopp av barnets egna inkomster som avses i 8 § 2 mom. samt det belopp av den underhållsskyldiges inkomster och den höjning av inkomstgränsen på grund av barn som avses i 13 § 2 mom. motsvarar poängtalet för levnadskostnadsindexet (1951:10=100) i oktober 2008.

40 §

Utmättnings- och överföringsförbud

Underhållsstöd får inte utmätas.

Ett avtal om överföring av en rättighet enligt denna lag på någon annan är ogiltigt.

10 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

41 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

42 §

Lagar som upphävs

Genom denna lag upphävs lagen av den 7 augusti 1998 om underhållstrygghet (671/1998) jämte ändringar och lagen av den 7 december 2007 om Folkpensionsanstaltens rätt att få klientuppgifter som gäller underhållstrygghet (1201/2007).

43 §

Övergångsbestämmelser om betalning av underhållsstöd och om regressfordran

Folkpensionsanstalten ska utan ansökan

ändra underhållsstöd som beviljats med stöd av lagen om underhållstrygghet till underhållsstöd enligt denna lag när lagen träder i kraft.

Kommunens regressfordringar som grundar sig på lagen om underhållstrygghet överförs vid denna lags ikraftträdande till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten blir från och med nämnda tidpunkt i utsökningsbalken avsedd sökande av utsökning i stället för kommunen. Folkpensionsanstalten blir sökande i stället för kommunen också i fråga om utländska verkställighetsärenden.

44 §

Ersättning till kommunerna för överföring av regressfordran

Kommunerna ersätts årligen i fem års tid för den andel som Folkpensionsanstalten under föregående år har drivit in hos de underhållsskyldiga av fordran enligt 19 § 1 mom. i denna lag. Ersättningen betalas i enlighet med de indrivningar som genomförts under åren 2009–2013. Ersättningarna riktas genom statsandelssystemet till kommunerna i förhållande till deras invånarantal.

45 §

Personalens ställning

Folkpensionsanstalten avgör hur många anställda som övergår i anställning hos den efter att ha förhandlat med den instans som företräder kommunsektorn.

Anställningsvillkoren för den personal som övergår i anställning hos Folkpensionsanstalten grundar sig på de arbetskollektivavtal som är i kraft vid Folkpensionsanstalten vid övergångstidpunkten. Tillämpningen av kommunala tjänste- och arbetskollektivavtal på den personal som övergår upphör vid tidpunkten för övergången. Den som övergår behåller den lön i euro som han eller hon hade vid tidpunkten för övergången. Om en person vid tidpunkten för övergången i en uppgift hos Folkpensionsanstalten har rätt till tilläggspensionsandel enligt 19 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om kommunala pensioner (713/2004),

kvarstår denna rätt om anställningen vid Folkpensionsanstalten omedelbart efter övergången fortgår oavbrutet på det sätt som anges i 3 § 3 mom. i lagen om införande av lagen om statens pensioner (1296/2006) fram till den personliga ålderspensionsåldern enligt 17 mom. i ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av lagen om kommunala pensioner (713/2004) eller begynnelse tidpunkten för arbetsoförmåga.

46 §

Övriga övergångsbestämmelser

Kommunen behandlar och avgör ansökningar om underhållsstöd och ansökningar om indrivning av regressfordran vilka har inkommit före ikraftträdandet av denna lag. Kommunen behandlar också justering av underhållsstöd och ärenden som gäller återkrav av underhållsstöd för tiden före ikraftträdandet av denna lag. På underhållsstödsärenden som kommunen avgör tillämpas den lag som gällde vid denna lags ikraftträdande (*den gamla lagen*). Kommunen betalar underhållsstöd fram till lagens ikraftträdande.

Folkpensionsanstalten avgör i enlighet med denna lag från och med lagens ikraftträdande alla andra underhållsstödsärenden än de som bestäms att kommunen ska behandla. Underhållsstöd enligt denna lag beviljas inte utan särskilt vägande skäl för tiden före lagens ikraftträdande.

Besvärärenden som är omhängiga vid kommunens organ eller förvaltningsdomstolen när denna lag träder i kraft behandlas i kommunens organ och förvaltningsdomstolen i enlighet med den gamla lagen. Även sådana besvärärenden som inleds efter denna lags ikraftträdande men som gäller beslut som har getts med stöd av den gamla lagen behandlas i enlighet med den gamla lagens bestämmelser om överklagande.

Kommunen ska omedelbart underrätta

Folkpensionsanstalten om underhållsstödsärenden som den eller besvärinstansen i situationer som nämns i 1 och 3 mom. har avgjort efter det att klientuppgifterna som gäller underhållsstöd har överförts från kommunen till Folkpensionsanstalten.

Underhållsbidragsbetalningar ska från och med den 1 mars 2009 göras till Folkpensionsanstalten.

Folkpensionsanstalten beräknar dröjsmålsräntan på en underhållsbidragsfordran från och med den 1 januari 2009. Kommunen ska överlämna de uppgifter som Folkpensionsanstalten behöver för att be räkna räntan.

Beträffande de regressfordringar som kommunerna driver in under januari och februari 2009 görs ingen fördelning av medlen mellan kommunerna. Under januari och februari 2009 överförs ett underhållsstödsärende inte längre från en kommun till en annan på grund av att barnets hemkommun ändrats.

Vid beräkning av preskriptionstiden för en återkravsfordran som uppkommit på grund av underhållsstöd eller underhållsbidrag som betalats utan grund före lagens ikraftträdande beaktas också den tid som gått före lagens ikraftträdande.

Egendom som kommunen har i pant för regressfordran när lagen träder i kraft överförs inte till Folkpensionsanstalten.

Kommunen ska spara handlingar och data-lager som gäller underhållsstöd i tio år från denna lags ikraftträdande.

47 §

Tillämpningsbestämmelse

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den hänvisas till lagen om underhållstrygghet, ska hänvisningen anses avse motsvarande bestämmelser i denna lag, om inte något annat följer av denna lag.

2.**Lag****om ändring av socialvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) 17 § 1 och 2 mom., sådana
de lyder i lag 938/2005, samt
fogas till lagen en ny 27 f §, som följer:

17 §

Kommunen ska på nedan föreskrivet sätt
ombesörja anordnandet av följande former av
socialservice:

- 1) socialarbete,
- 2) rådgivning i uppfostrings- och familje-
frågor,
- 3) hemservice,
- 4) boendeservice,
- 5) anstaltsvård,
- 6) familjevård,
- 7) verksamhet i sysselsättningssyfte för
handikappade och arbetsverksamhet för han-
dikappade, samt
- 8) åtgärder för att fastställa underhållsbi-
drag.

Kommunen ska även sörja för ordnande av
barn- och ungdomsvård, barndagvård, speci-
alomsorger om utvecklingsstörda, service
och stöd på grund av handikapp och service i
anslutning till missbrukarvård, de uppgifter
som föreskrivits för barnatillsyningsmannen
och andra åtgärder för utredande och faststäl-
lande av faderskap, liksom även åtgärder i
samband med adoptionsrådgivning och med-
ling i familjefrågor och medling vid verkstäl-
lighet av beslut beträffande vårdnad om barn
och umgängesrätt samt för ordnande av stöd
för närståendevård och annan socialservice
samt för de uppgifter som nämns i lagen om
arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/
2001), enligt vad som dessutom bestäms sär-
skilt om dessa serviceformer.

27 f §

Saknar ett barn eller löper barnet fara att bli
utan underhåll, och någondera av barnets
föräldrars skyldighet att betala underhåll inte
har fastställts eller om det fastställda under-
hållsbidraget är otillräckligt för barnets un-
derhåll, har det organ som avses i 6 § 1 mom.
rätt att för barnets räkning föra talan om fast-
ställande av underhållsbidrag eller höjning av
dess belopp.

Betalas underhållsstöd till barnet, har orga-
net rätt att föra talan om fastställande av un-
derhållsbidrag eller höjning av underhållsbi-
dragets belopp, även om barnet inte saknar
eller löper fara att bli utan underhåll. Betalas
underhållsstöd till barnet, har organet rätt att
föra talan även om nedsättning av under-
hållsbidragets belopp.

Organet ska innan en åtgärd som nämns i 1
och 2 mom. vidtas ge barnets vårdnadshavare
och den underhållsskyldige tillfälle att bli
hörda.

Bestämmelser om organets uppgifter i an-
slutning till fastställande av avtal om under-
hållsbidrag ingår i lagen om underhåll för
barn (704/1975).

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om underhåll för barn**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 5 september 1975 om underhåll för barn (704/1975) 5 § 1 mom., 16 a § 2 mom. och 16 b § 1 mom., sådana de lyder, 5 § 1 mom. i lag 364/1983 samt 16 a § 2 mom. och 16 b § 1 mom. i lag 673/1998, som följer:

5 §

I angelägenheter som rör underhållsbidrag företräds ett minderårigt barn av sin vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare. Företrädaren för ett minderårigt barn har rätt att företräda barnet också i ett ärende som gäller barnets rätt till underhåll sedan barnet fyllt 18 år. Om rätt för det organ som ansvarar för socialvården i kommunen att föra talan för barnet i ett ärende som angår underhållsbidrag föreskrivs i socialvårdslagen (710/1982).

16 a §

I lagen om underhållsstöd (/) bestäms om fördelningen av prestationer mellan den fordran som tillkommer ett barn som är berättigat till underhållsbidrag och Folkpensionsanstaltens regressfordran då förutom underhållsbidrag även underhållsstöd som erlagts till barn är föremål för indrivning.

16 b §

Dröjsmålsräntan på underhållsbidrag som betalas periodiskt beräknas per kalenderår på ett belopp som erhålls då beloppen av de underhållsbidrag som är obetalda den sista dagen i respektive månad räknas ihop och detta belopp delas med antalet sådana kalendermånader då underhållsbidrag varit obetalda

på månadens sista dag. Dröjsmålsräntan räknas på basis av dessa kalendermånader. När dröjsmålsräntan beräknas ska endast fulla kalendermånader beaktas. Om ett underhållsbidrag betalas före utgången av den månad under vilken det har förfallit ska ingen dröjsmålsränta beräknas för denna månad. Om underhållsbidrag drivs in genom utsökning, räknas dröjsmålsräntan ut av Folkpensionsanstalten, till vilken rätten att driva in underhållsbidraget har övergått, och i annat fall av utmätningsmannen. En förutsättning för indrivning av dröjsmålsränta är att det i ärendet läggs fram en utredning med stöd av vilken dröjsmålsräntan kan beräknas. När dröjsmålsräntan räknas ut beaktas dröjsmålsbidrag som inte betalats vid utgången av det senast preskriberade året, om en tillförlitlig utredning över beloppet kan föreläggas. I övrigt gäller i fråga om dröjsmålsränta på underhållsbidrag som ska betalas periodiskt, liksom i fråga om underhållsbidrag som utgår en gång för alla, vad som bestäms i räntelagen (633/1982)

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

4.

Lag

om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

I denna lag föreskrivs om höjande av underhållsbidrag enligt äktenskapslagen (234/1929), lagen om underhåll för barn (704/1975) och skadeståndslagen (412/1974), ersättningar enligt brottsskadelagen (1204/2005) som betalas ut som periodiskt understöd för inkomstförlust eller förlust av underhåll eller förlust av den underhållsskyldige samt underhållsstöd som avses i lagen om underhållsstöd (/) till följd av att levnadskostnaderna stigit.

2 §

Underhållsbidrag, ersättningar och underhållsstöd enligt 1 § höjs kalenderårsvis från ingången av året i motsvarighet till stegringen i levnadskostnadsindexet (oktober 1951=100).

Den årliga förändringen beräknas enligt poängtalerna för indexet enligt 1 mom. i oktober innevarande år och oktober föregående år.

Höjningen görs också i underhållsbidrag, ersättning eller underhållsstöd vars belopp har fastställts genom beslut eller avtal efter föregående förhöjningstidpunkt.

3 §

Det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982) ska anteckna tidpunkten för höjning av underhållsbidrag samt det förhöjda beloppet i avtalet eller beslutet om betalning av underhållsbidrag, dock inte i ett beslut som har fattats med stöd av brottsskadelagen.

Om den verkställighetshandling som avses i 1 mom. finns hos Folkpensionsanstalten, ska Folkpensionsanstalten vid behov på tjänstens vägnar göra de anteckningar i den som avses i 1 mom. När handlingen har lämnats till verkställighetsmyndigheten ska den

göra nämnda anteckningar i handlingen på tjänstens vägnar.

4 §

Domstolen ska på ansökan fastställa det förhöjda beloppet av ett underhållsbidrag och tidpunkten för höjningen, om det är nödvändigt för att underhållsbidraget ska kunna drivas in i en främmande stat.

Ansökan lämnas in hos den domstol där talan om underhållsbidrag för barnet ska föras enligt lagen om underhåll för barn. Till ansökan ska fogas domstolens beslut eller det avtal som har fastställts av det organ som avses i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen och i vilket har gjorts anteckning om det höjda underhållsbidraget och om tidpunkten för höjningen. Den underhållsskyldige ska ges tillfälle att bli hörd i saken.

5 §

Om det konstateras att indextalet för levnadskostnadsindexet för oktober månad har nedgått från den i 2 § 2 mom. avsedda tidigare tidpunktens indextal, ska de underhållsbidrag, ersättningar och underhållsstöd som avses i denna lag nedsättas på motsvarande sätt med iakttagande av vad som föreskrivs ovan.

6 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Genom denna lag upphävs lagen av den 16 december 1966 om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (660/1966) jämte ändringar. Yrkanden som gäller nämnda lag och som är anhängiga när lagen träder i kraft ska dock behandlas och avgöras enligt den tidigare lagen.

Underhållsbidrag, ersättningar och underhållsstöd enligt denna lag justeras den 1 januari 2010 så att poängtalet i oktober 2008

för levnadskostnadsindexet (oktober 1951=100) jämförs med poängtalet i oktober 2009. Om ändringen i levnadskostnaderna inte har beaktats föregående gång när underhållsbidragen, ersättningarna och underhållsstödet höjdes i enlighet med lagen om vissa under-

hållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna, beaktas denna ändring när den första justeringen görs.

Om det i annan lagstiftning hänvisas till den lag, som nämns i 2 mom., ska denna lag tillämpas i stället för den.

5.

Lag**om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 § i lagen av den 30 december 1993 om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993), sådan paragrafen lyder i lag 586/2007, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

Om inte annat följer av internationella överenskommelser som är bindande för Finland eller av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, nedan *förordningen om social trygghet*, avgörs det enligt denna lag huruvida följande lagstiftning om social trygghet ska tillämpas på en person:

1) folkpensionslagen (568/2007), barnbidragslagen (796/1992), lagen om mo-

derskapsunderstöd (477/1993) och lagen om bostadsbidrag (408/1975), samt

2) lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), lagen om handikappförmåner (570/2007), lagen om frontmannapension (119/1977), lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) och lagen om underhållsstöd (/), när det är fråga om tillämpningen av 3, 3 a och 4 § samt 3 och 4 kap. i denna lag.

—————
 Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

6.

Lag**om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 11 kap. i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa
(1290/2002) en ny 9 a §, som följer:

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet

9 a §

*Betalning av barnförhöjning till Folkpen-
sionsanstalten*

Den barnförhöjning som avses i 6 kap. 6 §
betalas till Folkpensionsanstalten på dess be-

gäran för att användas för barnets underhåll
för den tid då underhållsstöd enligt lagen om
underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan
mottagaren av en arbetslöshetsförmån för-
summat sin underhållsskyldighet gentemot
barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen
förutsätter får vidtas innan lagen träder i
kraft.

7.

Lag**om ändring av folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till folkpensionslagen (568/2007) av den 11 maj 2007 en ny 53 a §, som följer:

53 a §

Betalning av barnförhöjning till Folkpensionsanstalten

Den barnförhöjning som avses i 51 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om under-

hållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyldighet gentemot barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

8.**Lag****om ändring av lagen om införande av lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 22 december 2006 om införande av lagen om pension för företagare
(1273/2006) en ny 32 a §, som följer:

32 a §

Den barnförhöjning som avses i 32 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyld-

dighet gentemot barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

9.**Lag****om ändring av lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 22 december 2006 om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare (1281/2006) en ny 29 a §, som följer:

29 a §

Den barnförhöjning som avses i 29 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyld-

dighet gentemot barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 25 april 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

2.

Lag**om ändring av socialvårdslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen av den 17 september 1982 (710/1982) 17 § 1 och 2 mom., sådana
de lyder i lag 938/2005, samt
fogas till lagen en ny 27 f §, som följer:

Gällande lydelse

17 §

Kommunen skall på nedan föreskrivet sätt
ombesörja anordnandet av följande former
av socialservice:

- 1) socialarbete,
- 2) rådgivning i uppfostrings- och familje-
frågor,
- 3) hemservice,
- 4) boendeservice,
- 5) anstaltsvård,
- 6) familjevård, och
- 7) verksamhet i sysselsättningssyfte för
handikappade och arbetsverksamhet för
handikappade.

Kommunen skall även sörja för ordnande
av barn- och ungdomsvård, barndagvård,
specialomsorger om utvecklingsstörda, ser-
vice och stöd på grund av handikapp och
service i anslutning till missbrukarvård, de
uppgifter som föreskrivits för barnatillsy-
ningsmannen och andra åtgärder för utre-
dande och fastställande av faderskap och
tryggande av underhållsbidrag, liksom
även åtgärder i samband med adoptionsråd-
givning och medling i familjefrågor och
medling vid verkställighet av beslut beträff-
ande vårdnad om barn och umgängesrätt
samt för ordnande av stöd för närståendevård
och annan socialservice samt för de uppgifter
som nämns i lagen om arbetsverksamhet i
rehabiliteringssyfte (189/2001), enligt vad
som dessutom bestäms särskilt

Föreslagen lydelse

17 §

Kommunen ska på nedan föreskrivet sätt
ombesörja anordnandet av följande former
av socialservice:

- 1) socialarbete,
- 2) rådgivning i uppfostrings- och familje-
frågor,
- 3) hemservice,
- 4) boendeservice,
- 5) anstaltsvård,
- 6) familjevård,
- 7) verksamhet i sysselsättningssyfte för
handikappade och arbetsverksamhet för
handikappade, samt

8) *åtgärder för att fastställa underhålls-
bidrag.*

Kommunen ska även sörja för ordnande
av barn- och ungdomsvård, barndagvård,
specialomsorger om utvecklingsstörda, ser-
vice och stöd på grund av handikapp och
service i anslutning till missbrukarvård, de
uppgifter som föreskrivits för barnatillsy-
ningsmannen och åtgärder för utredande
och fastställande av faderskap, liksom även
åtgärder i samband med adoptionsråd-
givning och medling i familjefrågor och med-
ling vid verkställighet av beslut beträffande
vårdnad om barn och umgängesrätt samt för
ordnande av stöd för närståendevård och
annan socialservice samt för de uppgifter
som nämns i lagen om arbetsverksamhet i
rehabiliteringssyfte (189/ 2001), enligt vad
som dessutom bestäms särskilt om dessa
serviceformer.

om dessa serviceformer.

27 f §

Saknar ett barn eller löper barnet fara att bli utan underhåll, och någondera av barnets föräldrars skyldighet att betala underhåll inte har fastställts eller om det fastställda underhållsbidraget är otillräckligt för barnets underhåll, har det organ som avses i 6 § 1 mom. rätt att för barnets räkning föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller höjning av dess belopp.

Betalas underhållsstöd till barnet, har organet rätt att föra talan om fastställande av underhållsbidrag eller höjning av underhållsbidragets belopp, även om barnet inte saknar eller löper fara att bli utan underhåll. Betalas underhållsstöd till barnet, har organet rätt att föra talan även om nedsättning av underhållsbidragets belopp.

Organet ska innan en åtgärd som nämns i 1 och 2 mom. vidtas ge barnets vårdnadshavare och den underhållsskyldige tillfälle att bli hörda.

Bestämmelser om organets uppgifter i anslutning till fastställande av avtal om underhållsbidrag ingår i lagen om underhåll för barn (704/1975).

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om underhåll för barn**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 5 september 1975 om underhåll för barn (704/1975) 5 § 1 mom., 16 a § 2 mom. och 16 b § 1 mom., sådana de lyder, 5 § 1 mom. i lag 364/1983 samt 16 a § 2 mom. och 16 b § 1 mom. i lag 673/1998, som följer:

Gällande lydelse

5 §

I angelägenhet som rör underhållsbidrag företräds minderårigt barn av sin vårdnadshavare eller av *god man*. Företrädare för minderårigt barn har rätt att företräda barnet också i ärende som gäller barnets rätt till underhåll sedan barnet fyllt aderton år. Om *socialnämndens* rätt att föra talan för barnet i ärende som angår underhållsbidrag är stadgat i *lagen om tryggnad av underhåll för barn* (122/77).

16 a §

I lagen om underhållsstrygghet (671/1998) bestäms om fördelningen av prestationer mellan den fordran som tillkommer ett barn som är berättigat till underhållsbidrag och mellan *kommunens* regressfordran då förutom underhållsbidrag även underhållsstöd som erlagts till barn är föremål för indrivning.

16 b §

Dröjsmålsräntan på underhållsbidrag som betalas periodiskt beräknas per kalenderår på ett belopp som erhålls då beloppen av de underhållsbidrag som är obetalda den sista dagen i respektive månad räknas ihop och detta belopp delas med antalet sådana kalendermånader då underhållsbidrag varit obetalda på månadens sista dag. Dröjsmålsräntan räknas på basis av dessa kalendermånader. När dröjsmålsräntan beräknas skall endast fulla kalendermånader beaktas.

Föreslagen lydelse

5 §

I angelägenheter som rör underhållsbidrag företräds ett minderårigt barn av sin vårdnadshavare eller *någon annan laglig företrädare*. Företrädaren för ett minderårigt barn har rätt att företräda barnet också i ett ärende som gäller barnets rätt till underhåll sedan barnet fyllt 18 år. Om rätt för *det organ som ansvarar för socialvården i kommunen* att föra talan för barnet i ett ärende som angår underhållsbidrag föreskrivs i *socialvårdslagen* (710/1982).

16 a §

I lagen om underhållsstöd (/) bestäms om fördelningen av prestationer mellan den fordran som tillkommer ett barn som är berättigat till underhållsbidrag och *Folkpensionsanstaltens* regressfordran då förutom underhållsbidrag även underhållsstöd som erlagts till barn är föremål för indrivning.

16 b §

Dröjsmålsräntan på underhållsbidrag som betalas periodiskt beräknas per kalenderår på ett belopp som erhålls då beloppen av de underhållsbidrag som är obetalda den sista dagen i respektive månad räknas ihop och detta belopp delas med antalet sådana kalendermånader då underhållsbidrag varit obetalda på månadens sista dag. Dröjsmålsräntan räknas på basis av dessa kalendermånader. När dröjsmålsräntan beräknas skall endast fulla kalendermånader beaktas. Om

Om ett underhållsbidrag betalas före utgången av den månad under vilken det har förfallit skall ingen dröjsmålsränta beräknas för denna månad. Om underhållsbidrag drivs in genom utsökning, räknas dröjsmålsräntan ut av *det kommunala organ som avses i 15 § lagen om underhållstrygghet*, till vilket rätten att driva in underhållsbidraget har övergått, och i annat fall av utmätningssmannen. En förutsättning för indrivning av dröjsmålsränta är att det i ärendet läggs fram en utredning med stöd av vilken dröjsmålsräntan kan beräknas. När dröjsmålsräntan räknas ut beaktas underhållsbidrag som inte betalats vid utgången av det senast preskriberade året, om en tillförlitlig utredning över beloppet kan föreläggas. I övrigt gäller i fråga om dröjsmålsränta på underhållsbidrag som skall betalas periodiskt, liksom i fråga om underhållsbidrag som utgår en gång för alla, vad som bestäms i räntelagen (633/1982).

ett underhållsbidrag betalas före utgången av den månad under vilken det har förfallit ska ingen dröjsmålsränta beräknas för denna månad. Om underhållsbidrag drivs in genom utsökning, räknas dröjsmålsräntan ut av *Folkpensionsanstalten*, till vilken rätten att driva in underhållsbidraget har övergått, och i annat fall av utmätningssmannen. En förutsättning för indrivning av dröjsmålsränta är att det i ärendet läggs fram en utredning med stöd av vilken dröjsmålsräntan kan beräknas. När dröjsmålsräntan räknas ut beaktas dröjsmålsbidrag som inte betalats vid utgången av det senast preskriberade året, om en tillförlitlig utredning över beloppet kan läggas fram. I övrigt gäller i fråga om dröjsmålsränta på underhållsbidrag som ska betalas periodiskt, liksom i fråga om underhållsbidrag som utgår en gång för alla, vad som bestäms i räntelagen (633/1982)

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

5.

Lag**om ändring av 1 § i lagen om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § i lagen av den 30 december 1993 om tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet (1573/1993), sådan paragrafen lyder i lag 586/2007, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Om inte annat följer av internationella överenskommelser som är bindande för Finland eller av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, nedan förordningen om social trygghet, avgörs enligt denna lag om följande lagstiftning om social trygghet skall tillämpas på en person:

1) folkpensionslagen (568/2007), barnbidragslagen (796/1992), lagen om moderskapsunderstöd (477/1993) och lagen om bostadsbidrag (408/1975), samt

2) lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), lagen om handikappförmåner (570/2007), lagen om frontmannapension (119/1977) och lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002), när det är fråga om tillämpningen av 3, 3 a och 4 § samt 3 och 4 kap. i denna lag.

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

Om inte annat följer av internationella överenskommelser som är bindande för Finland eller av rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, nedan *förordningen om social trygghet*, avgörs det enligt denna lag huruvida följande lagstiftning om social trygghet ska tillämpas på en person:

1) folkpensionslagen (568/2007), barnbidragslagen (796/1992), lagen om moderskapsunderstöd (477/1993) och lagen om bostadsbidrag (408/1975), samt

2) lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), lagen om handikappförmåner (570/2007), lagen om frontmannapension (119/1977), lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002) *och lagen om underhållsstöd (/)*, när det är fråga om tillämpningen av 3, 3 a och 4 § samt 3 och 4 kap. i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

6.**Lag****om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 11 kap. i lagen av den 30 december 2002 om utkomstskydd för arbetslösa
(1290/2002) en ny 9 a §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

Bestämmelser om verkställighet**9 a §**

Betalning av barnförhöjning till Folkpensionsanstalten

Den barnförhöjning som avses i 6 kap. 6 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan mottagaren av en arbetslöshetsförmån försummat sin underhållsskyldighet gentemot barnet.

*Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

7.

Lag**om ändring av folkpensionslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till folkpensionslagen (568/2007) av den 11 maj 2007 en ny 53 a §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse***53 a §*****Betalning av barnförhöjning till Folkpensionsanstalten***

Den barnförhöjning som avses i 51 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyldighet gentemot barnet.

*Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.*

8.**Lag****om ändring av lagen om införande av lagen om pension för företagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 22 december 2006 om införande av lagen om pension för företagare
(1273/2006) en ny 32 a §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

32 a §

Den barnförhöjning som avses i 32 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyldighet gentemot barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

9.

Lag**om ändring av lagen om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen av den 22 december 2006 om införande av lagen om pension för lantbruksföretagare (1281/2006) en ny 29 a §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

29 a §

Den barnförhöjning som avses i 29 § betalas till Folkpensionsanstalten på dess begäran för att användas för barnets underhåll för den tid då underhållsstöd enligt lagen om underhållsstöd (/) betalas till barnet sedan pensionstagaren försummat sin underhållsskyldighet gentemot barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.